

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KÜRESELLEŞEN KENTLERDE İKONİK YAPILARIN
KENTSEL KİMLİK OLUŞUMUNA ETKİLERİ ÜZERİNE
İRDELEME**

Mimar Sinemis YARGIÇ

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Çiğdem POLATOĞLU (YTÜ)

İSTANBUL, 2009

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EK-5
YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV SONUÇ TUTANAĞI

Yıldız Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Aşağıda tez adı belirtilen 0553200.1 no'lu yüksek lisans öğrencisi

Sinemis Yargı, 27/02/09 tarihinde yapılan tez sınavında

oybirliğiyle/~~başarısız~~,
başarılı/~~başarısız~~

bulunmuştur.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

ANABİLİM DALI/PROGRAMI: Mimari/Minari Tezama

TEZ ADI : Küreselleşen Kentlerde İkonik Yapıların
Kentsel Kimlik Oluşumuna Etkileri Üzerine
İrdeleme

TEZ DANIŞMANI

Doç. DR. Cigdem Polatoğlu
7 ←

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Murat Şahin

ÜYE

Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KISALTMA LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
TABLO LİSTESİ	vii
ÖNSÖZ	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	1
1.2 Araştırmanın Yöntemi	3
2 KÜRESELLEŞME KAVRAMI VE SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ	4
2.1 Küreselleşme Kavramı.....	4
2.1.1 Küreselleşmenin Tanımı	4
2.1.2 Küreselleşme Olgusuna Farklı Kavramsal Yaklaşımlar	5
2.2 Küreselleşmenin Kültürel Boyutu	6
2.3 Bölüm Değerlendirmesi.....	9
3 KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE KENTİN DEĞİŞEN ANLAMI.....	10
3.1 Küresel Kent Kavramı	11
3.2 Küresel Kentleri Sınıflandırma Çalışmaları	12
3.2.1 Küreselleşme ve Dünya Kentleri Çalışma Grubu ve Ağı (GaWC).....	15
3.3 Küresel Kent Ağında Güç Unsurları Ve Yeni Rekabet Politikalarının Gelişimi ..	18
3.4 Küresel Kent Ağında Kimlik Arayışları	19
3.4.1 Kimlik Kavramı	20
3.4.2 Kültürel Kimlik	20
3.4.2.1 Mimari Kimlik.....	21
3.4.2.2 Kentsel Kimlik Ve Kent İmajı Kavramları.....	21
3.4.2.2.1 Kentsel Kimlik	21
3.4.2.2.2 Kent İmajı	24
3.5 Küreselleşmenin Kentlerin İmaj Ve Kimliğine Etkisi.....	24
3.6 Bölüm Değerlendirmesi.....	26
4 KÜRESEL KENTE KİMLİK ARAYIŞINDA İKONİK YAPILARIN KULLANILMASI	27
4.1 İkonik Mimarlık Kavramı.....	27
4.1.1 İkon Kavramı	27
4.1.2 Mimarlıkta İkon Kavramı ve İkonik Mimarlığın Tanımı	29
4.1.3 Tarihten Günümüze İkonik Yapıların Gelişimi ve Değişimi	30

4.1.4	İkonik Yapıları Oluşturan Ölçütler.....	37
4.1.4.1	Alışılmışın Dışında Şaşırtıcı Biçimler.....	38
4.1.4.2	Büyük Olma İsteği.....	39
4.1.4.3	Yeni Olan Herşeti Kutsamak.....	41
4.1.4.4	Belirsiz Anlamlar Ve Kodlamalar Üretme.....	43
4.1.4.5	Şöhret faktörü.....	48
4.2	Kentsel Tasarım Stratejisi Olarak İkonik Yapılar.....	49
4.3	Bölüm Değerlendirmesi.....	51
5	ÖRNEK KENTLER ÜZERİNDEN İKON BİNA İNCELEMESİ.....	52
5.1	Çalışmanın Amacı, Yöntemi ve Kapsamı.....	52
5.2	İkonik Yapıların Seçilmesinde ve Değerlendirilmesinde Esas Alınan Ölçütler....	52
5.3	Çalışma Kapsamında İncelenen İkon Binalar.....	53
5.4	Yapılan İncelemelerin Değerlendirilmesi.....	97
5.4.1	Seçilen Örneklerin Yıllara Göre Analizi.....	103
5.4.2	Seçilen Örneklerin İşlevlerine Göre Analizi.....	104
5.4.3	Seçilen Örneklerin Konumlarına Göre Analizi.....	107
5.4.4	Seçilen Örneklerin Mimarlarına Göre Analizi.....	108
5.4.5	Seçilen Örneklerin Biçimsel Özelliklerine Göre Analizi.....	110
6	SONUÇLAR.....	120
	KAYNAKLAR.....	123
	ÖZGEÇMİŞ.....	129

KISALTMALAR LISTESİ

GaWC Globalization and World Cities-Study Group and Network

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1	Tez Kapsamında Ele Alınan Kavramlar Arası İlişkiler Ağı.....	3
Şekil 2.1	Chartres Katedrali, Mc Donald's –Moskova	8
Şekil 3.1	Dünya kentlerinin yerküre üzerinde dağılımı (Hall, 1966)	13
Şekil 3.2	Dünya kentlerinin yerküre üzerinde dağılımı (Friedmann, 1986).....	14
Şekil 3.3	Alfa, Beta, Gama Dünya Kentlerinin yerküre üzerinde dağılımı.....	17
Şekil 3.4	Eiffel Kulesi-Paris ve Kremlin Sarayı – Moskova.....	22
Şekil 3.5	Sidney Opera Binası ve Bilbao Guggenheim Müzesi	23
Şekil 3.6	Simcity oyunundan görünüş	25
Şekil 4.1	Ortodoks Kilisesi tarafından dini öğretmek için yapılmış tasvir örnekleri	28
Şekil 4.2	Bilgisayar ikonları	28
Şekil 4.3	Le Corbusier'in Ronchamp Şapeli –Fransa.....	29
Şekil 4.4	Kentler ve ikonları.....	30
Şekil 4.5	Mısır Piramitleri ve Rodos Heykeli	31
Şekil 4.6	İngiltere Bankası ve Fairmount Su Şebekesi Binası	32
Şekil 4.7	Eiffel Kulesi yapım aşaması.....	32
Şekil 4.8	Peter Behrens'in AEG Yüksek Gerilim Fabrikası - Berlin	33
Şekil 4.9	Chrysler Binası	34
Şekil 4.10	Ticaret Katedrali ve Singer Binası	34
Şekil 4.11	Seagram Binası.....	35
Şekil 4.12	King Kong filminden bir sahne ve lego tarafından üretilen oyuncak	35
Şekil 4.13	Manhattan Gökdelenler	36
Şekil 4.14	Bilbao Guggenheim Müzesi- Mimar: Frank Gehry	38
Şekil 4.15	Selfridges dış ve iç mekandan görüntü	38
Şekil 4.16	Thames Nehri-Londra	40
Şekil 4.17	Londra Siluetinde Swiss Re binası ve yapının şaşırtıcı biçimine bir gönderme ...	41
Şekil 4.18	Thomas Heatherwick tarafından tasarlanan “B for Bang ”	42
Şekil 4.19	Frank Gehry'nin Bilbao Guggenheim Müzesi'ni anlatan	43
Şekil 4.20	Selfridges'i anlatan metaforlar	44
Şekil 4.21	Norman Foster'ın Swiss Re kulesini anlatan metaforlar.....	44
Şekil 4.22	Renzo Piano'nun tasarladığı konser Salonu.....	45
Şekil 4.23	Renzo Piano'nun tasarladığı Konser Salonu'nu anlatan metaforlar	45
Şekil 4.24	Gehry'nin Disney Konser salonunu anlatan metaforlar	46

Şekil 4.25	Le Corbusier'in Ronchamp Şapeli'ni anlatan metaforlar.....	46
Şekil 4.26	Alexandria Kütüphanesi - Wales Milenyum Merkezi ve Casa Musica	47
Şekil 4.27	Rem Koolhaas'ın Casa Musica'sını anlatan metaforlar	47
Şekil 4.28	Bugün her şey ikon olabilir	48
Şekil 4.29	F. Gehry Simpsonlarda	49

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1	Dünya kent hiyerarşisi.....	14
Tablo 3.2	Alfa, Beta, Gama Dünya Kentleri	17
Tablo 5.1	Alfa kentlerde seçilen ikon binalar.....	53
Tablo 5.2	Beta Kentlerde Seçilen İkon Binalar	54
Tablo 5.3.a	Gama Kentlerde Seçilen İkon Binalar I	55
Tablo 5.3.b	Gama Kentlerde Seçilen İkon Binalar II	56
Tablo 5.4	Alfa Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi	98
Tablo 5.5	Beta Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi	99
Tablo 5.6.a	Gama Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi I	100
Tablo 5.6.b	Gama Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi II	101
Tablo 5.6.c	Gama Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi III	102
Tablo 5.7	Grafik 1. İkonik yapıların yıllara göre dağılımı	103
Tablo 5.8	Grafik 2. İkonik yapıların yıllara göre konumlarının dağılımı	104
Tablo 5.9	Grafik 3. İkonik yapıların işlevlerine göre dağılımı.....	104
Tablo 5.10	Grafik 4. İkonik yapıların yıllara göre işlev dağılımı	105
Tablo 5.11	Grafik 5. İkonik yapıların mimarlarına göre işlevlerinin dağılımı.....	106
Tablo 5.12	Grafik 6. İkonik yapıların konumlarına göre dağılımı	107
Tablo 5.13	Grafik 7. İkonik yapıların mimarlarına göre konumlarının dağılımı	108
Tablo 5.14	Grafik 8.1. İkonik yapıların mimarlarına göre dağılımı.....	108
Tablo 5.15	Grafik 8.2. İkonik yapıların mimarlarına göre dağılım yüzdeleri	109
Tablo 5.16	Grafik 9.1. İkonik yapıların yıllara göre mimarlarının dağılımı	109
Tablo 5.17	Grafik 9.2. İkonik yapıların yıllara göre mimarlarının dağılım yüzdeleri	109
Tablo 5.18.a	Alfa yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi	111
Tablo 5.18.b	Alfa yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi	112
Tablo 5.18.c	Beta yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi	113
Tablo 5.18.d	Beta ve Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi.....	114
Tablo 5.18.e	Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi.....	115
Tablo 5.18.f	Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi	116
Tablo 5.18.g	Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi.....	117
Tablo 5.18.h	Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi.....	118
Tablo 5.18.ı	Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi.....	119

ÖNSÖZ

Tez çalışmam süresince fikirleri ve yol gösteren eleştirileriyle beni yönlendiren; ilgili ve hoşgörülü yaklaşımıyla çalışmamın gelişmesine büyük katkı sağlayan değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Çiğdem Polatoğlu'na, yorumlarıyla çalışmamın olgunlaşmasına katkıda bulunan Sayın Prof. Dr. Ayfer Aytuğ'a ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Murat Şahin'e teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarımda büyük katkısı olan, ilk günden bu yana beni yüreklendiren sevgili Çağatay Çakır'a; teknik destek sağlayan dostlarım Alper Sözen'e ve Burak Atay'a; bilgi, yönlendirme ve paylaşımlarını benden esirgemeyen başta Aslı Aydın olmak üzere tüm arkadaşlarıma yürekten teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında karşılıksız sevgi ve sayısız fedakarlıkla bana destek olan canım ailem; babam Mahmut Yargıç, annem Hatice Yargıç, kardeşim Seteney Yargıç ve sevgili Ayşenur Rünyan'a sonsuz teşekkürler.

ÖZET

KÜRESELLEŞEN KENTLERDE İKONİK YAPILARIN KENTSEL KİMLİK OLUŞUMUNA ETKİLERİ ÜZERİNE İRDELEME

Sinemis YARGIÇ
Mimarlık, Yüksek Lisans Tezi

21.yüzyılda küreselleşme mikro ölçekten makro ölçeğe tüm yaşam çevrelerini etkisi altına almıştır. Küreselleşmeyle oluşan toplumsal, kültürel, sosyal, ekonomik vb. değişimler, mimarlık ortamında da paralel gelişmelere neden olmuştur. Kent ve kent kimliği kavramlarının ön plana çıkmasıyla, kentler arası rekabet hızla artmış, mimari tasarım stratejileri ve mimarlık ürününden beklentiler değişmiştir. Bu bağlamda özellikle anıtsal yapıların toplum ve kültür üzerindeki gücü ve etkisi tekrar keşfedilmeye başlanmış, geçmişin anıtlarının yerini ise günümüz ikonik yapıları almıştır. Birbirinden ilginç ve merak uyandıran biçimleriyle, sayısı ve popülaritesi hızla artan ikonik yapılar, küreselleşen kente kimlik arayışında kent aktörlerinin en çok başvurduğu mimari öğelere dönüşmüştür. Bu kapsamda tez çalışmasında ilk olarak küreselleşme, kent ve ikon ile ilgili kavramlar belirlenerek, tanımlanmış, küreselleşmenin kent imajı ve kimliği üzerindeki etkileri seçilen örnek yapılar üzerinden incelenerek, mimari bir biçimleniş olarak ikonik yapıların, küresel kent ve kimlik oluşumundaki katkıları üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, küresel kent, kentsel kimlik, ikon, ikonik yapı, kimlik

JÜRİ:

1. Doç. Dr. Çiğdem Polatoğlu
2. Prof. Dr. Ayfer Aytuğ
3. Yrd. Doç. Dr. Murat Şahin

Kabul Tarihi: 27.02.2009
Sayfa Sayısı: 129

ABSTRACT

ANALYSIS OF ICONIC BUILDINGS ON CITY IDENTITY OF GLOBAL CITIES

Sinemis YARGIÇ
Architectural Design, M.S. Thesis

In 21st century, globalization affects both macro & micro scale lives. Cultural, social and economical variations originating from globalization also cause similar developments in architectural environment. Following the taking over of “city” and “city identity” concepts, competition between cities grows stronger as expectations from both architectural product and design strategies change. In this context, especially influence of monuments on society & culture is discovered again and today’s iconic buildings take monuments’s place. With their rapidly increasing number, popularity and interesting forms, iconic buildings turned to be the mostly applied architectural structure on city actors’ identity search for globalized city. In thesis study, firstly, concepts related globalization, city and icon are specified and defined. Secondly, globalization’s impact on city image and city identity are investigated by the help of selected reference buildings. Finally, contribution of iconic buildings to the formation of global city and identity as an architectural formation are emphasized.

Keywords: Globalization, global city, city identification, icon, iconic building, identity

JURY:

1. Doç. Dr. Çiğdem Polatoğlu
2. Prof. Dr. Ayfer Aytuğ
3. Yrd. Doç. Dr. Murat Şahin

Acceptance Date: 27.02.2009
Number of Pages: 129

1. GİRİŞ

1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Değişen ve gelişen dünya şartları arasında, içinde bulunduğumuz zamanı en çok etkileyen öge küreselleşme olmuştur. Küreselleşme yeni bir kavram olarak algılanmamalıdır. Tarih boyunca toplumlar arasında ticaret ve beraberinde bilgi alışverişi yapılmış, bunun yanı sıra dinler, ideolojiler, sanat akımları ve bilimsel düşünce de yaygınlaşabilmek ve evrimleşmek için küreselleşme eğilimi taşımıştır. Ancak günümüzde yaşanan küreselleşme deneyimi farklıdır. Bu farklılıkta ana etken, ekonomik olguların değişimi belirleyici özelliği ve teknolojik gelişmelerle artan yayılma hızıdır.

İlk olarak ekonomik alanda kendini hissettiren küreselleşme olgusu giderek artan bir ivmeyle yayılmaya başlamış, kültürel, siyasi ve toplumsal alanlarda da varlığını sürdüren çok yönlü bir süreç haline gelmiştir. 21.yüzyılda küreselleşme mikro ölçekten makro ölçeğe tüm yaşam çevrelerini etkisi altına almış, ekonomiden, kültürel yaşama kadar toplumsal yapının tüm düzlemlerinde meydana gelen değişimleri ifade etmek için kullanılan sihirli bir kavrama dönüşmüştür. Küreselleşme süreciyle beraber yeni kavramlar ve bunların temellendiği yeni kuramlar bir yandan yaşama, bir yandan da tartışma ortamlarına taşınmıştır.

Küreselleşme, toplumları, sosyal ve ekonomik olarak birçok açıdan etkilemekte, bilgi çağının da kazanımları ile küresel ekonomilerin ve küreselleşen bir kültürün gelişmesine olanak sağlamaktadır. Gündelik yaşamın koşulları, yaşam biçimleri, değer yargıları değişmiştir. Yaşanan değişimin sonuçları diğer alanlar ile birlikte mimarlık alanını da etkisi altına almıştır. Bu nedenle tez çalışmasında, çok kapsamlı bir süreç olan küreselleşme olgusunun sosyo-kültürel ve mekansal etkileri üzerinde durulmuştur.

Küreselleşme etkilerinin en yoğun gözlendiği mekanlar, kentlerdir. Küreselleşme, ülkeler arasındaki fiziksel ve ekonomik sınırları önemsizleştirmiş, bu yeniden yapılanma, kenti etkilemenin ötesinde anlamını ve yapısını tamamen değiştirmiştir. Bu değişimle ön plana çıkan kentler, ulusal coğrafyayı aşan bir hareket alanına kavuşmuştur. Kentler artık, hem küresel ekonominin beşiği olarak, hem de sosyal ve kültürel açıdan dünyaya yön vermektedirler. Kentlerin fiziksel ve sosyal yapılarında meydana gelen değişimler, kentlere dair tanımların yeniden kodlanmasını gerektirmiştir. Küreselleşmeyle birlikte dünya kentleri birbirine benzeyerek, yakınlaşırken, yerel özgünlüklerin belirlediği kent kimlikleri bu gelişmelerden etkilenmiştir.

Küreselleşmeyle birlikte dünya giderek kentlileşirken, kentlerin imaj ve kimlikleri değişmekte, kentler küresel bir imaja bürünmekte ve kentler arası rekabet hızla artmaktadır. Bu yeni durum da kentlerin gelişimi açısından kent aktörlerine yeni sorumluluklar yüklemiştir. Kent aktörleri, kent için olumlu imaj yaratarak, girişimcileri, turistleri, kurumları, uluslararası etkinlikleri ve benzeri öğeleri mekana çekmeyi amaçlamakta, kentlerini küresel pazarda birer 'marka'ya dönüştürerek, kentler arasındaki rekabette öne geçmeye çalışmaktadır. Bu noktada kentlerin küreselleşme sürecinde standartlaşmadan uzak kalmaları, diğer dünya kentlerinin de içinde bulunduğu küresel pazarda eriyip yok olmamaları için kentsel kimliklerini korumaları, yerel kültürlerini ön plana çıkarmaları kaçınılmaz birer gereksinim halini almıştır.

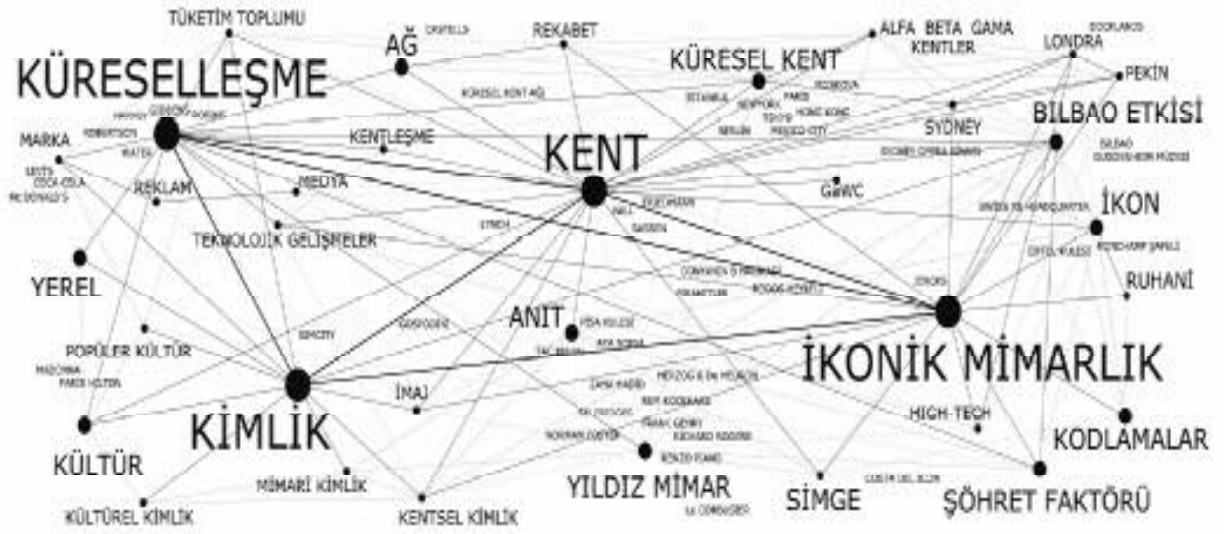
Küreselleşmeyle oluşan toplumsal, kültürel, sosyal, ekonomik vb. değişimler, mimarlık ortamında da paralel gelişmelere neden olmuştur. Kent ve kent mekanının ön plana çıkmasıyla mimari tasarım stratejileri ve mimarlık ürününden beklentiler de değişmiştir. Bu bağlamda kent aktörleri küresel haritada yer edinmek isteğiyle birbirleriyle yarışırken, mimarlık ürününden yararlanmayı amaçlar. Özellikle anıtsal yapıların toplum ve kültür üzerindeki gücü ve etkisi tekrar keşfedilmeye başlanmıştır. Birbirinden ilginç ve merak uyandıran biçimleriyle, sayısı ve popüleritesi hızla artan ikonik yapılar, küreselleşen kente kimlik arayışında kent aktörlerinin en çok başvurduğu mimari öğelere dönüşmüştür.

21.yüzyılı hakimiyeti altına alan bir mimari akımdan söz etmek ne kadar doğru olabilir bilinmez fakat şu bir gerçek ki hızla yayılan küreselleşme dalgası mimaride de kendini özellikle ikonik yapılar üzerinden göstermektedir. Son on yılda ikonik yapıların mimari yeterliliği ve toplum üzerinde yarattığı etki bir çok tartışmaya konu olmuş ve bu yeni biçimleniş mimari tartışma ortamında kendi kavramlarını doğurmuştur.

Küreselleşme süreciyle beraber mimarlık alanında, yıldız-mimar olarak tanımlanan dünyanın her yerinde kolaylıkla iş yapabilen, küresel dolaşıma açık, ayrıcalıklı bir mimar sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu küresel mimarlar ve onların ikonik yapıları günümüz kentlerinin silüetini etkileyen en önemli yapılardır. Bu yapılar toplum ve kent üzerinde büyük bir güce sahiplerdir. Bu kapsamda tez çalışmasında küreselleşmenin kent imajı ve kimliği üzerindeki etkileri incelenerek, mimari bir biçimleniş olarak ikonik yapıların, küresel kent ve kimlik oluşumundaki katkıları üzerinde durulmuştur.

1.2 Araştırmanın Yöntemi

Tez çalışmasında ilk olarak küreselleşme, kent ve ikon ile ilgili kavramlar belirlenerek, konu üzerine literatür araştırması yapılmıştır. Konu kapsamında ilgili kavramlar tanımlanarak birbirleriyle ilişkileri ve etkileşimleri irdelenmiş, tartışma yaratan konular ve görüşler ele alınmıştır. İkonik mimarlık kavramı örnekler üzerinde yapılan analizlerle incelenmiştir. Son olarak belirlenen örnek kentler üzerinde konuyla ilgili alan çalışması yapılmıştır. Her kentte seçilen yapılar değerlendirilmiş, toplanan veriler grafiklerle analiz edilmiştir.

Şekil 1.1 Tez Kapsamında Ele Alınan Kavramlar Arası İlişkiler Ağı

2. KÜRESELLEŞME KAVRAMI VE SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ

Küreselleşme süreci uygarlığımızın doğasını temelden değiştirmekte ve dünya üzerindeki tüm canlıların gelecekteki yaşamlarını biçimlendirmektedir. Günümüzde hepimizin “dünyanın tek bir mekâna dönüşme süreci” biçiminde kendini gösteren ve küreselleşme olarak tanımlanan bu evreye olan tanıklığı her geçen gün daha da artmaktadır (Scholte, 1996).

Küreselleşme, çağdaş yaşamın; ekonomi, uluslararası ilişkiler, toplum, siyaset ve din gibi pek çok unsurunu etkileyen ve bunlardan etkilenen bir süreçtir. Buna bağlı olarak küreselleşme kavramı, özellikle son dönemlerde, gerek akademik gerekse popüler literatür içerisinde en çok tartışılan ve hakkında yargıya varılan konulardan biri olmuştur.

Ulusal kültürlerin, ulusal ekonomilerin ve ulusal sınırların çözüldüğü, sosyal hayatın büyük bir bölümünün küresel süreçler tarafından belirlendiği 21.yy.da, küreselleşme, ekonomiden siyasete, sosyal politikadan kültüre hemen hemen yeryüzünün her alanındaki değişimi ifade etmek için kullanılan “sihirli” bir sözcüğe dönüşmüştür.

Çalışmanın bu bölümünde, ülkeleri ve insanları ekonomik, siyasal ve kültürel pek çok açıdan etkileyen, farklı etkinlik alanlarında birçok farklı tanımı ve boyutu bulunan küreselleşme kavramının, özellikle sosyo-kültürel ve mekansal etkileri üzerinde durulmuş, küreselleşmenin kentler üzerindeki etkileri incelenmiştir.

2.1 Küreselleşme Kavramı

2.1.1 Küreselleşmenin Tanımı

Küreselleşme sürecinin ne zaman başladığı konusunda kesin bir tarih belirlemek mümkün değildir. Kimi araştırmacılar, küreselleşmenin insanlık tarihi kadar eskiye dayandığını, kimileri ise kavramın ortaya çıkışının modern çağın başlangıcı olduğunu savunurlar. Kesin bir başlangıç tarihi olmasa da, küreselleşme açısından asıl gelişmenin son otuz yılda gerçekleştiği söylenebilir.

Günümüzde küreselleşme, toplumsal değişmeyi açıklamada kullanılan temel kavramlardan biridir. Kavramsal olarak ‘küresel’ kelimesi, yaklaşık 400 yıllık bir geçmişe sahip olmasına rağmen kavramın kullanımı 1960’lardan sonraya rastlamaktadır. Küreselleşme kavramının, temel bir sözlükte ilk olarak tanımlanması ‘Webster Dictionary’ ile 1961’de olmuştur.

Küreselleşme, en genel tanımıyla, dünya genelinde toplumlar, kültürler, kuramlar ve bireyler arasında hızla gelişen karmaşık yapıları ilişki biçimleridir (Tomlison, 1997).

Diğer bir tanımla, küreselleşme, yerkürenin değişik bölgelerindeki toplulukların günlük yaşamlarının birbiriyle karşılıklı etkileşim içine girmesi, yerel toplulukların karar ve uygulamaları ile küre üzerindeki diğer toplulukları etkileyebilme güçlerinin doğması, çok yönlü ilişkiler yumağının oluşması anlamına gelmektedir (Coşkun, 2002).

Küreselleşme; dünyanın tek bir mekan olarak algılanabilecek ölçüde sıkışıp küçülmesi anlamına gelen bir süreci ifade etmektedir. Küreselleşme sürecinde dünya bir yandan küçülmekte diğer bir yandan da parçalanmaktadır. Kavram bize dünyadaki tüm insanların toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarda birbirleriyle yoğun bir iletişim ve etkileşim sürecine girmelerinin kaçınılmaz olduğunu anlatmakla birlikte; ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda toplumsal değişmeye ilişkin tartışmaların da odak noktasını oluşturmaktadır.

Küreselleşme ile birlikte ülkeler, toplumlar ve insanlar arasında yoğun bir etkileşim süreci yaşanmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak McLuhan 1960 larda yayınladığı “Medya’yı Anlamak” (Understanding Media) adlı kitabında, teknolojik gelişmelerin dünyayı “küresel köy” haline getirdiğini iddia etmiştir. Dünyanın küçülmesi ve küreselliği bir bütün olarak algılama bilincinin gelişmesi, ilk olarak McLuhan’ın “küresel köy” kavramlaştırması ile ifade edilmiştir.

2.1.2 Küreselleşme Olgusuna Farklı Kavramsal Yaklaşımlar

Küreselleşme sürecini daha iyi anlamak için, farklı kavramsal yaklaşımları incelemek etkili olacaktır. Aralarında Anthony Giddens, David Harvey, Roland Robertson, ve Malcom Water gibi isimlerin bulunduğu çok sayıda bilim insanı, küreselleşmenin farklı yönlerini öne çıkararak, son dönemde çeşitli kavramsal yaklaşımlar geliştirmiştir. Bu araştırmacıların tanımlarına bağlı olarak küreselleşme, insan ilişkilerinde, ekonomik, siyasi ve toplumsal örgütlenmelerde, yerel ölçekten bölgelerarası, kıtalararası ve küresel ölçeğe sıçranmasıdır.

Giddens’a (1998) göre küreselleşme, modernitenin bir sonucudur ve bu süreç, uzak yerleşimleri birbirlerine bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlanabilir. Giddens bu tanıma şöyle bir örnek vermektedir: ‘Singapur’daki bir kentsel alanın gelişmişliği, küresel ekonomik bağları içeren karmaşık bir şebeke yoluyla Pittsburgh’ da yerel ürünleri dünya pazarında rekabete giremeyen bir bölgenin yoksullaşmasıyla nedensel biçimde ilişki içinde olabilir’. Giddens bu örnekle modernite’de zaman ve mekanın, yerin özelliklerinden ayrıldığını vurgulamaktadır.

Küreselleşme yazınında ilk çalışmaları başlatan kişilerden birisi olan Robertson’a (1999) göre kavram olarak küreselleşme, hem dünyanın küçülmesine hem de bir bütün olarak dünya

bilincinin güçlenmesine gönderme yapmaktadır. Robertson, küreselleşme tanımlamasında, farklı kültürlerin birbirlerine göre konumlarını dikkate almış, küreselleşmenin, devletler arası etkileşim süreçlerinin bir sonucu olmaktan çok, sosyal ve kültürel süreçlerin işleyişine bağlı olarak geliştiğini savunmuştur. Bu nedenle Robertson, küreselleşme yerine, süreçlerin önemini, küreselleşmenin heterojen yönünü vurgulayan ‘küreyerelleşme’ kavramının kullanımını önermiştir.

Waters’a (1995) göre küreselleşme, coğrafyanın toplumsal ve kültürel düzenlemelerle dayattığı kısıtlamaların azaldığı, insanların bu azalmayı giderek daha çok fark etmeye başladıkları toplumsal bir süreçtir. Küreselleşme; ekonomik, siyasal ve kültürel olmak üzere yaşamın üç alanında etkili olmaktadır. Küreselleşme sürecinde, bakılması gereken bu üç alanın mekanla kurdukları ilişkilerdir.

Küreselleşme konusunda diğer bir önemli isim olan Harvey (1989) ise küreselleşmeyi zaman ve mekan sıkışması olgusuyla tanımlamaktadır. Küreselleşme, tüm mekansal sınırların yıkılması, mekanın zaman içinde yok edilmesi anlamını taşımaktadır. Harvey’in dünya haritalarında küçülme ile şemalaştırdığı küreselleşme süreci uluslararası telekomünikasyon şirketlerinden birinin reklamında da yansımaları şu şekilde bulmaktadır: “Bundan sonra orası olmayacak çünkü hepimiz burada olacağız.”

Zaman ve mekan değişimi ve erişim kavramlarına Robins’in (1996) küreselleşme söylemi açıklık getirmiştir. Robins’e göre küreselleşme, zaman ve mekan ufuklarının sıkışmasıyla ve derinliği olmayan bir dünyanın yaratılmasını ifade etmektedir. Küresel uzam bir akışlar uzamıdır, elektronik bir uzamıdır, sınırların ve cephelerin geçirgen olduğu merkezsiz bir uzamıdır. Robins de, Harvey’in zaman ve mekan sıkışması teorisini temel alarak küreselleşmenin, sermayenin etkisiyle medya ve iletişim teknolojilerinin kontrolü altında geliştiğini vurgulamaktadır.

Yapılan farklı küreselleşme tanımları ve yorumlardan da anlaşılabileceği gibi küreselleşme, ekonomik, kültürel, siyasal, sosyal, hukuki ve uluslararası boyutları olan çok yönlü bir etkileşim sürecidir.

2.2 Küreselleşmenin Kültürel Boyutu

Küreselleşme ile ilgili farklı yaklaşımlar, sürecin yaşamın tüm alanlarını etkilediğini ve çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Küreselleşme süreci, içinde birçok parametrenin yer aldığı kültürler arası bir ilişkiler ağı oluşturmuştur. Süreçle birlikte yaşama

dair tüm referanslarda kaymalar ve değişimler yaşanmaya başlamıştır. Üretim ve tüketim biçimlerinde, iletişim yollarında ve tüm bu işlevlerin gerçekleştiği alanlar olarak kentlerde küreselleşmenin etkisi ile köklü değişimler yaşanmaktadır. Böylelikle süreç iç dinamikleri ile boyutlanırken, yarattığı yan ürünlerle toplumun yaşam alanlarına farklı anlamlar yüklemektedir.

Küreselleşme sürecini ve küreselleşmenin yaşamı ne ölçüde etkilediğini tanımlamak için onun temel kurgusunu oluşturan dinamikleri anlamak önemlidir. Bunun için kavramı, kapitalizmin sürekliliği içinde ele alıp; tüketim artışı, teknolojinin ve medyanın belirleyiciliği ve ulus-devlet kavramının geçirdiği değişim değerlendirilmelidir.

Günümüzde gelişen teknoloji ve artan iletişim imkanları pek çok kültürün yan yana gelebilmesine olanak sağlamıştır. Kültürel küreselleşmenin en belirgin etkileri, dünyanın hemen her yerinde insanların bilgi ve becerilerinde, giyimlerinde, yeme-içme alışkanlıklarında, tüketim ve eğlence biçimlerinde son yıllarda hızla gelişen benzerliklerdir. Brezilya'dan İtalya'ya dünyanın birçok kentinde insanlar Starbucks'ta kahve içmekte, McDonalds'da yemek yemek ve Levi's pantolon giymektedir. Farklı dünya görüşleri ve yaşam tarzları birbirleriyle yaklaştıkça fikirler, kimlikler ve kurumlar arasında ortak benzerlikler ve hatta ortak farklılıklar olmuştur (Bozkurt, 2000). Dünyamız küreselleşme ile birlikte kültürel bağlamda bir standartlaşma sürecine girmiştir. Bu durum bir yandan gündelik yaşam etkinliklerini, diğer yandan sanat, edebiyat, mimarlık gibi alanları egemenliği altına almıştır.

Yeni oluşan küresel yapı içinde farklı kültürler arası karşılaşmaların ve etkileşimin artması, küreselleşmenin kültürü ve yerelliği homojenleştirici yanına vurgu yapmaktadır. Küreselleşme sürecinde, teknolojik gelişmelerin sağladığı imkanlar, kültürün ticarileşmesine, tekelleşmesine ve zaman-mekan sınırlarının silikleşmesine neden olmuştur. Hall (1998), küresel kültürün kendine özgü türdeşleştirme biçimleri olduğunu savunmaktadır. Buna göre küresel kültür her yerde İngilizliğin ya da Amerikalılığın mini versiyonlarını üretmeye kalkışmaz, farklılıkları özümseyerek daha büyük, her şeyi kapsayan ve aslında Amerikan tarzı bir anlayışı olan çerçevenin içine yerleştirmeye çalışır.

Küreselleşmenin kültürel boyutu ele alındığında ortaya çıkan diğer bir önemli unsur, tek düze tüketim kültürü olgusunun gelişmesidir. Teknolojik gelişmeler, karşılıklı etkileşimi artırarak, evrensel standartlarda bir tüketim kültürünü ortaya çıkarmıştır. Günümüz toplumunda tüketim de diğer toplumsal statü belirleyen faaliyetlerin arasında yerini almış, ihtiyaç kadar tüketim,

yerini tüketme isteğine bırakmıştır. Artık nesnelerin kendileri değil, sahip oldukları imaj, yaşam tarzı satın alınmaktadır. Buna bağlı olarak günümüzde büyük şirketlerin ve markaların egemenliği belirgin şekilde hissedilmeye başlamıştır.

Küreselleşme, bireyleri tüketime sevk edecek araçları ve mekanları oluşturmaktadır. Özellikle küreselleşen kentler tüketim eyleminin merkezleri haline gelmişlerdir. ‘Tüketim katedralleri’ olarak tanımlanan yeni tüketim mekanları, sürekli daha fazla tüketiciyi kendilerine çekmek için sihirli ortamlar yaratmaya çalışır. Moskova’da bulunan Mc Donald’s restoranının açılışında bir işçinin ‘Sanki Chartres Katedrali’ ydi orası, kutsal bir haz yaşama yeri’ benzetmesi bu duruma iyi bir örnektir (Ritzer, 1989) (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Chartres Katedrali (solda), Mc Donald’s (sağda) -Moskova

Küreselleşmeyle beraber özellikle ulus-devlet tanımı tartışmaya açılmıştır. Yeni kültür endüstrilerinde, dünyanın kültürel bütünleşmesi yönünde bir inanç vardır ve bu inanç yaşam biçimlerinin, kültürlerinin ve tüketici davranışlarının bütün dünyada birbirine benzer hale geleceğine dayanmaktadır (Robins ve Morley, 1997).

Mekan hala çok önemli olmakla beraber iletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler farklı bir kamusal yapılanma oluşturmaktadır. Temelde mekan ve zaman küresel ölçekte ticaretin konusu haline dönüşmüştür. Küreselleşmenin en belirgin mekansal etkileri kentler üzerinde görülmektedir. Küresel arenada artık ülkelerin yerine kentler yarışmakta, kentler artık sermaye mekanları olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Yeni Dünya düzeninin doğal olarak kendine özgü bir insan modeli de vardır. Bu model “küresel ağ” (network) toplumunun üyesi olarak müşteri olma özelliklerini bir arada

barındıran, teknolojik donanımlı, standart imgelemleri olan bir insan tasarımını öngörmektedir. Ulus devlet yerini küresel pazara bırakırken, yurttaşın da yerini müşteriye bırakması şaşırtıcı değildir. Bu noktada birey, var olabilmek için satın alma ve iletişim kurma gücüne ihtiyaç duymalı ve amacı bu gücü arttırmak olmalıdır. Küreselleşmeyle beraber bireysellik ön plana çıkmıştır (Gencay, 1994).

Küreselleşme yukarıda belirtildiği gibi toplumun bir çok alanında standartlaştırıcı, homojenleştirici bir rol oynamaktadır. Ancak bu ilişkiler ağı içinde yaşanan bazı gelişmelerin küreselleşmenin söylemi ile çeliştiği görülür. Bu çelişkilerden en önemlileri küreselleşmenin birleştirmede aksine kutuplara ayırdığı iddiasıdır. Yani küreselleşme bir yandan da heterojenleştirme özelliğine sahiptir. Buna görüşe göre, küreselleşmeyle gelen bütünleşme bir savunma mekanizması yaratarak beraberinde parçalanmaları getirmiştir. Bir yanda mikro milliyetçiler artmış, öte yanda yeni dinsel akımlar gelişmiştir. Küreselleşmenin tarif edilen temel iddiaları ile çelişen, içe kapanmayı, çoğulculuktan kopuşu simgeleyen bu akımlar bugün dünyanın kültürel coğrafyasında kimi zaman siyasal boyutlar kazanarak yayılmaktadır.

2.3 Bölüm Değerlendirmesi

Küreselleşme süreciyle beraber gerçek dünyaya ait temel tanımların anlamlarının değiştiği, daha iç içe geçmiş yapıların ve erişimin ön plana çıktığı görülmektedir. Sonuçta küreselleşme ile gelen değişimler yaşamın tüm alanlarını etkisi altına alarak gelişimini sürdürmektedir.

3. KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE KENTİN DEĞİŞEN ANLAMI

Küreselleşme sürecinde; toplumsal, ekonomik ve siyasal pek çok alanda dönüşüm süreci yaşanmaya başlamıştır. Bu dönüşümün etkilerinin en belirgin biçimde gözlemlendiği alanların başında kentler gelir.

Küreselleşme aslında kenti etkilemesinin ötesinde, kentin anlamını ve yapısını tamamen değiştirmiştir. Günümüzde kentler, sosyal ve kültürel yaşamın şekillendiği ve dünyayı yönlendirdiği merkezler haline gelmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi küreselleşmenin kültürel açıdan en önemli etkisi tekdüze tüketim kültürünün bütün dünyadaki egemenliği olarak karşımıza çıkmış, buna bağlı olarak da günümüzde büyük şirketlerin ve markaların egemenliği belirginleşmiştir. Markaların egemenliğinde gelişen tekdüze tüketim kültürü kendini en belirgin biçimde kentlerde göstermektedir. Kentler artık, hem küresel ekonominin beşiği olma, hem de sosyal ve kültürel açıdan dünyaya yön verme görevini üstlenmeye başlamıştır.

Küreselleşme ile ülkeler arasındaki fiziksel ve ekonomik sınırlar önemsizleşirken, küresel sistemin temel birimlerini giderek kentler oluşturmaya başlamıştır. Küresel sermayenin ve üretimin yeniden örgütlendiği bu süreçte, ulus devlet etkinliğini kaybetmeye başlamış ve zayıflamış, geleceğin hâkim yönetim mekanlarının kentler olacağı tartışmaları gündeme gelmiştir. Günümüzde artık kentler, güçlerini ülkelerden değil; ülkeler, güçlerini kentlerden almakta, kentleri aracılığıyla birbirleriyle rekabet etmektedir. Kentler arası ilişkiler, ulus devletler arası ilişkilerden bir ölçüde bağımsızlaşmış, küreselleşmenin kurgusu olan ağ yapı içinde, kentler bağlantı ve düğüm noktalarını oluşturmaya ve farklı bir kentsel kademelenme gelişmeye başlamıştır. Bütün bu değişim süreci kent yapısında dönüşümler yaşanmasını tetiklemiştir.

Küreselleşme her kentte farklı biçimde yaşanmaktadır. Bazı kentler küresel sistemde yer aldığı üst kademelerdeki konumunu güçlendirmeye çalışırken, diğer kentler bir üst kademeye çıkma yarışı içerisindeyler. Bu süreçte öncelikle kentin konumunun, rekabet içinde olduğu atmosferin ve kendisini öne çıkaracak stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaçla, bu bölümde öncelikle küresel kent olgusunun tanımlaması yapılacak, bu kentlerin sınıflandırılması üzerine yapılan çeşitli çalışmalar ve oluşan küresel rekabet ortamı üzerinde durulacaktır.

3.1 Küresel Kent Kavramı

Küreselleşme sürecinde, kentleri analiz eden kuramlar arasında “küresel kent” tanımlaması önemli bir yer tutmaktadır. Dünya’da yaşanan küreselleşme süreci ile birlikte ticaret, sermaye hareketleri, teknolojinin akışı ve hatta insan akışı ulus ötesi bir niteliğe kavuşarak yayılmakta ve yoğunlaşmaktadır. Farklı güç ağlarının birbirine eklemlediği düğümler olarak kentler, küresel akışın odak noktalarıdır. Bu durum, küreselleşme kavramıyla yakından ilgili olan ve son yıllarda araştırmacılar tarafından sık kullanılan “küresel kent” kavramını gündeme getirmiştir.

Kentlerin işlevlendirilmesindeki değişiklikler uluslararası ekonomik etkinlikler üzerinde ve kent biçiminde büyük etkiler yaratmıştır. Uzmanlaşmış hizmet endüstrileri, kentin sosyal ve ekonomik düzenini yeniden yapılandırırken, kentler çok geniş kaynaklar üzerine kontrollerini yoğunlaştırmışlardır. Böylece yeni bir kent tipi olarak küresel kentler ortaya çıkmıştır (Sassen, 1991). En genel tanımıyla, küresel kent, sermaye hareketleri sonucunda değişime uğrayan kenttir (Fu ve Yeang, 1998).

Knox (2002) ise küresel kentleri, “işlevsel düğüm noktaları” olarak tanımlamaktadır. Knox’a göre, dünya kentleri; birlikte küreselleşmeyi destekleyen ve onu sürdüren finansal ve kültürel akışlar ve birbirine bağlı olan diğer bir dizi materyal için kontrol merkezleri olarak “işlevsel düğüm noktaları”dır.

Taylor (2004) da benzer bir şekilde, “öncü dünya kentleri” olarak tanımladığı küresel kentlerin iki yönüne vurgu yapmıştır. Bu kentler hizmet sektörlerinin merkezleri olmalarının yanı sıra, küresel düzlemde işleyen ağları birbirine bağlayan birer düğüm noktalarıdır. Küresel alana yayılmış büyük ve güçlü ağlara sahip; diğer bir söylemle, merkezi ağları birbirine bağlayan kentler küresel kentlerdir.

Son yıllarda ekonomisiyle, kültürüyle, sosyal ve siyasal yapılanmasıyla ön plana çıkan küresel kentler, bilgi üretilen ve bilginin hızla transfer edildiği merkezler olmaları nedeniyle aynı zamanda birer medya kente de dönüşmüşlerdir. Büyük kentlerde, televizyon kanallarının ve gazetelerin merkezlerinin yer aldığı, sokaklarda bulunan elektronik ekranlardan sürekli imajların (haberler, reklamlar, borsaya dair veriler) aktığı, iletişimin giderek daha fazla internet gibi elektronik ortama kaydığı bir yapı sunulmaya başlanmıştır (Sassen, 1991).

Küresel kent kavramının varlığı ile ilgili analizler kadar, bu kavramsallaştırmaya karşı çıkan çalışmalara da rastlamak mümkündür. Dünya kenti, hipotezine yöneltlen eleştirilerin dayandığı temel nokta, küresel kentin tanımı ve bir kenti küresel kent yapan ölçütlerin açık

olmamasıdır. Bu yaklaşıma göre, küresel kent kavramı, gözlemciler ve yazarlar için tamamen o kişilerin niyetlerine bağlı olarak değişik tanımları ifade edebilmektedir. Bu soruna bağlı olarak küresel kente dair temel diğer bir problem ise, kentsel araştırmalar için küresel kent söyleminde tanımlandığı şekliyle, teknolojik gelişmelerin ve tamamen kapitalist ekonominin evrimi sonucunda oluşmuş somut bir küresel kentin olmamasıdır (Ökmen, 2005).

3.2 Küresel Kentleri Sınıflandırma Çalışmaları

Küresel kentler ile ilgili günümüze dek birçok çalışma yapılmış, kentler sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde dönemsel olarak belirleyiciliğe sahip farklı niteliklerdeki bazı sınıflandırma çalışmaları ele alınacaktır.

Küresel kentleri sınıflandırma üzerine yapılan ilk çalışmalar Hall’a aittir. Peter Hall, konuyu 1966’da yayınlanan “The World Cities” kitabında ele almış; dönemin sekiz büyük kentini diğer kentlerden ayıran unsurlara dikkat çekmiştir. Bunlar:

- nüfus büyüklüğü,
- önemli politik güç merkezleri olma,
- maddi açıdan zengin bir nüfus,
- güçlü ulusal ve uluslararası kurumlara sahip olma,
- büyük banka, sigorta vb. ekonomik kurumların varlığı,
- güçlü deniz ve hava ulaşım ağı olarak sıralanmıştır.

Hall çalışmasında, yukarıda belirtilen ölçütlere göre sekiz kenti “dünya kentleri” olarak tanımlamıştır (Hall,1966). Bu sekiz kent:

- Londra,
- Paris,
- Randstad (Amsterdam, Rotterdam, Lahey, Utrecht ve çevre küçük kentlerden oluşan birleşik bir şehir bölgesi),
- Moskova,
- New York,
- Tokyo,
- Hong Kong,
- Mexico City’dir.

Şekil 3.1 Dünya kentlerinin yerküre üzerinde dağılımı (Hall, 1966)

Bu alanda yapılan ilk kapsamlı sınıflandırmalardan bir diğeri de Friedmann'a aittir. Friedmann geliştirdiği dünya kentleri hipotezinde, söz konusu kentleri yedi ölçüt üzerinden değerlendirerek sınıflandırmıştır. Bu ölçütler:

- önemli finans merkezleri olma,
- çok uluslu şirketlere yönetim merkezi olma,
- önemli imalat merkezleri olma,
- dünya taşımacılığında önemli bir düğüm noktası olma,
- hızlı büyüyen bir hizmet sektörü,
- uluslararası kurumların varlığı,
- nüfus büyüklüğü olarak sıralanmaktadır.

Friedmann (1986), söz konusu yedi ölçütü kullanarak 30 “dünya kenti” belirlemiş ve bu kentler arasında kentsel bir hiyerarşi oluşturmaya çalışmıştır. Buna göre, sermayenin kontrol merkezi olarak emeğin yeni uluslararası paylaşımında etkin olanları “birincil dünya kentleri” ve diğerlerini ise “ikincil dünya kentleri” olarak adlandırmıştır. Bununla birlikte, kentlerin yer aldığı ülkeleri de Dünya Bankası verilerini kullanarak merkez ülkeler ve yarı-çevresel ülkeler olarak ikiye ayırarak, 30 kenti hiyerarşik olarak sınıflandırmıştır.

Tablo 3.1’de yer alan sınıflandırmaya göre Londra, Paris, Rotterdam, Frankfurt, Zürih, New York, Şikago, Los Angeles ve Tokyo merkez-birincil dünya kentleri; Sao Paulo ve Singapur

ise yarı-çevresel-birincil dünya kentleridir. İkincil dünya kentleri olarak ise merkez ülkelerde Brüksel, Milano, Madrid, Toronto, Miami, Houston, San Francisco ve Sidney; yarı-çevresel kentlerde ise Johannesburg, Buenos Aires, Rio de Janeiro, Karakas, Mexico City, Hong Kong, Taipei, Manila, Bangkok ve Seul sıralanmıştır. Friedmann'ın sınıflandırması ilk kapsamlı ve sistematik ölçümlerden biri olması ve kentleri hiyerarşik olarak sıralaması açısından önem taşımaktadır. Diğer bir önemli unsur ise Friedmann'ın sınıflandırmayı bütün kentleri çok yönlü olarak analiz ederek yapmış olmasıdır.

Merkez Ülkeler		Yarı Çevresel Ülkeler	
Birincil Dünya Kentleri	İkincil Dünya Kentleri	Birincil Dünya Kentleri	İkincil Dünya Kentleri
Londra	Brüksel	Sao Paulo	Johannesburg
Paris	Milano	Singapur	Buenos Aires
Rotterdam	Viyana		Rio de Janeiro
Frankfurt	Madrid		Caracas
Zürih	Toronto		Mexico City
New York	Miami		Hong Kong
Şikago	Houston		Taipei
Los Angeles	San Francisco		Manila
Tokyo	Sidney		Bangkok

Tablo 3.1 Dünya Kent Hiyerarşisi 'The World City Hypothesis' (Friedmann, 1986)

Şekil 3.2 Dünya kentlerinin yerküre üzerinde dağılımı (Friedmann, 1986)

Küresel kentler uzun bir süre, barındırdıkları hizmet sektörünün büyüklüğü üzerinden tanımlanmıştır. Bu eğilim özellikle Sassen'in "The Global City" kitabında, önde gelen az sayıda küresel kenti, küresel hizmet sektörünün merkezleri olarak ele almasıyla bütün dünyada kabul görmüştür. Sassen (1991) küresel kent olgusunu tanımladığı kitabında; New York, Tokyo ve Londra'yı küresel kent olgusunun mega kentleri olarak isimlendirmiş; bunun haricinde kırk küresel kenti de büyük (majör) kentler ve küçük (minör) kentler olarak ayırmıştır. Bu saptama konu ile ilgili üretilen diğer çalışmalarda da geçerliliğini korumuş, küresel sistemin en üst kademesinde New York, Tokyo ve Londra kentleri olduğu kabul görmüştür. Sassen'in sınıflandırmasında üst sıralarda yer alan diğer kentler ise küresel işlemlerin paylaşımının bir ürünü olarak küresel kent hiyerarşisinde daima en üstlerde yer alan Paris, Frankfurt, Hong Kong, Singapur, Zürih, Amsterdam, Los Angeles, Sidney, Sao Paulo ve Mexico City gibi kentlerdir.

Günümüzde küresel kentler, barındırdıkları hizmet sektörünün kentteki büyüklüğüyle değil, bunların küresel düzeyde oluşturdukları ağlarla, bu ağlar üzerinden gerçekleştirdikleri akışlarla ve bu akışların nitelikleri ile analiz edilmektedirler. Küresel kent sınıflandırmalarında ekonomik yapının yanı sıra kültürel, politik ve sosyal unsurlar ve bunların oluşturdukları küresel bağlantılar da analizlere dahil edilir.

Küreselleşme ve küresel kent alanında "ağlar" fikri, kent sosyoloğu Castells tarafından geliştirilmiştir. Castells 1996, 1997 ve 1998'de yayınladığı "Bilgi Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür" (The Information Age: Economy, Society and Culture) adlı üçlü kitabında, küresel kapitalizmde ağ gelişimini ve küresel ağ toplumundaki yaşantımızın boyutlarını, sosyal bilim ekseninde ele almıştır. Castells'in çalışması birçok alanda önemli etkiler yaratmış, özellikle küresel kent araştırmaları açısından öncü olmuştur. Bunu takiben Taylor, Beaverstock, Smith gibi araştırmacıların özellikle Loughborough Üniversitesi Küreselleşme ve Dünya Kentleri Çalışma Grubu ve Ağı (GaWC) bünyesinde yaptıkları deneysel küresel kent ağı araştırmaları, ağlar fikrini küresel kent literatürünün ve küresel kentlerin ölçümünün başlıca aktörü haline getirmiştir. GaWC tarafından yürütülen ve kentlerin ortaya koyduğu hiyerarşiyi anlamaya yönelik bu araştırmalar küresel kent hiyerarşisi konusunda üretilen en kapsamlı çalışmalardır.

3.2.1 Küreselleşme ve Dünya Kentleri Çalışma Grubu ve Ağı (GaWC)

Küreselleşme ve Dünya Kentleri Çalışma Grubu ve Ağı-GaWC (Globalization and World Cities-Study Group and Network), Loughborough Üniversitesi'nin coğrafya departmanı tarafından kurulmuş bir küresel kent/dünya kenti araştırma merkezidir. GaWC, küresel kent

araştırmalarında öncü çalışmalar yapan Peter Hall, Saskia Sassen, Peter Taylor, Jon Beaverstock, Michael Hoyler, Gilda Catalano, Allan Scoot ve Smith gibi daha birçok önemli isimden oluşan geniş bir araştırmacı grubuyla küresel kent çalışmalarında en geniş ağı sahip olan merkez niteliğindedir.

Küreselleşme, veri eksikliği ve organizasyon boşluğu gibi üç temel önermeden yola çıkan grup, özellikle küresel kent alanında çok yönlü kullanılabilecek veriler toplamakta ve bunları oluşan ağ ve internet aracılığıyla kullanıma sunmaktadır.

GaWC çalışmalarında daha çok küresel kentlerin dış ilişkileri üzerine yoğunlaşmıştır. Ayrıca, küresel kent literatüründe, kentler arasındaki ilişkinin araştırmacılar tarafından ihmal edildiğini düşünen grup, bu eksikliğin giderilmesini için çalışmalar yapmaktadır. GaWC merkezi küresel kent araştırmalarında 200'den fazla çalışma yayımlayarak birçok araştırmacının kullandığı temel ölçümlere de öncülük etmektedir. Bunların başında ise “alfa, beta, gama dünya kentleri” ve 315 kentte 100 küresel hizmet firmasının konumunu ve bu kentler arasındaki ilişkiyi ölçen “küresel ağ bağlantırlığı” ölçümleri gelir.

GaWC 'nin yarattığı araştırma platformu, küreselleşme ve dünya kentlerine ilişkin üretilen çalışmalarda kısmen eksik kalan kentler arası ilişki yapısını ortaya koymayı ve küresel sistemin işleyiş mekanizmasını farklı ölçütler ile belirlemeyi hedeflemektedir.

Alfa-Beta-Gama Dünya Kentleri Sınıflandırması, GaWC araştırma merkezinin 1999'da yaptığı, 122 kentte ve 4 ayrı hizmet sektörünün konumuna bakarak yapılmış en kapsamlı sınıflandırmalardan biridir. GaWC 'nin saptamalarına göre kentler Alfa, Beta ve Gama dünya kentleri olarak üç ana gruba ayrılmıştır. Sınıflandırma için bankacılık-finance, reklamcılık, muhasebe ve hukuk alanında hizmet veren firmaların varlığına bakan araştırmacılar, kentlerin sınıflandırılmasında her sektör için hizmetleri büyük, orta ve küçük olarak belirlemiş, kentleri buna göre puanlayarak sıralamıştır. Dört sektörde elde edilen verilere uygun olarak büyük merkezlere 3, orta büyüklükteki merkezlere 2 ve küçük merkezlere 1'er puan verilmiştir. Buna göre hiyerarşinin en üstünde dünya çapında “ana merkez” özelliği gösteren 10 kent, kendi aralarında küresel önemlerine göre konumlanmış ve “alfa dünya kentleri” olarak tanımlanmıştır. Hiyerarşinin ikinci bölümünde, firmaların yönetim birimlerinin daha az yoğun olduğu “önemli merkez” özelliği gösteren 10 kent, “beta dünya kenti” olarak adlandırılmıştır. Hiyerarşinin en altında ise “alt merkez” özelliği gösteren 35 kent, “gama dünya kenti” sıralamasına girmiştir.

Alfa Kentler	12	Londra, Paris, New York, Tokyo
	10	Şikago, Frankfurt, Hong Kong, Los Angeles, Milano, Singapur
Beta Kentler	9	San Francisco, Sidney, Toronto, Zürih
	8	Brüksel, Madrid, Mexico City, Sao Paulo
	7	Moskova, Seul
Gama Kentler	6	Amsterdam, Boston, Karakas, Dallas, Dusseldorf, Cenevre, Houston, Jakarta Johannesburg, Melbourne, Osaka, Prag, Santiago, Taipei, Washington
	5	Bangkok, Pekin, Roma, Stockholm, Varşova
	4	Atlanta, Barselona, Berlin, Buenos Aires, Budapeşte, Kopenhag, Montreal, Münih, Hamburg, İstanbul, Kuala Lumpur, Manila, Miami, Minneapolis, Şangay

Tablo 3.2 Alfa, Beta, Gama Dünya Kentleri (A Roster of World Cities) (Beaverisstock, Jon, Richard Smith ve Peter Taylor, 1999)

Şekil 3.3 Alfa, Beta, Gama Dünya Kentlerinin yerküre üzerinde dağılımı

3.3 Küresel Kent Ağında Güç Unsurları Ve Yeni Rekabet Politikalarının Gelişimi

Son 10 yılda yapılan birçok bilimsel çalışmaya göre kentsel ağ dinamikleri, 20.yüzyılın küreselleşme ekonomisinden güçlü bir biçimde etkilenmiştir. Bununla beraber, ortak pazar sonucu ülkeler arasındaki sınırlar kalkmış ve iç politika daha az önemsenmeye başlanmıştır. Bu durum kentleri ve kentlerin politikalarını da yakından etkilemiş; küresel ekonomiye katılan gelir düzeyleri değişik kentler, bu farklılıkların etkisiyle değişmeye başlamıştır. Bu değişimler, kentsel ağların yeniden şekillendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Küreselleşme süreci ile birlikte kentlerin dünya haritasındaki konumlarını belirleyen ilişkiler hızla değişmiş, bu süreç kentlerin gelişimini etkileyen dinamikler açısından da bir dizi değişikliğe yol açmıştır. Kent, üretim merkezi olma işlevinden sıyrılmış; sanayi, kenti tanımlayan temel öge olma niteliğini yitirmiştir. Günümüz kentlerini tanımlayan başlıca unsurlar sundukları hizmet, iletişim, haberleşme vb. olanaklardır. Kentleri artık teknoloji şekillendirmekte ve kentler üretim yerine tüketime odaklanmaktadır.

Küreselleşme, kentler arası rekabeti hızlandırmış ve kentlere yepyeni ekonomik, politik ve kültürel roller yüklemiştir. Günümüzde, kentin ve kentlinin sistem içindeki refahının sağlanabilmesi için küresel ölçekte rekabet etmek, kent yönetiminin bir parçası haline gelmiştir (Castells ve Borja, 1997). Bu konuyla ilgi olarak kent aktörlerinin görevleri tartışmaya açılmış, kentlerin problemlerini çözme konusunda, yeni kentsel politikalara, mekansal kimliği güçlendirme araçlarına vb. yaratıcı yaklaşımlara yönelinmiştir (Hall, 1998). Bu amaçla, kent aktörleri, kent ölçeğine bağlı olarak değişik politikalar geliştirmek durumundadır. Küresel rekabet, kentlerin sıralamadaki hiyerarşisine göre farklı şekillerde yaşanmaktadır. Üst seviyelerde yer alan kentler sahip oldukları potansiyelleri ve küresel aktörleri kaybetmeme hedefiyle politika geliştirirken, alt kademelerde yer alan kentler ise kendilerine küresel rekabette öne geçme avantajı sağlayacak aktörleri kentlerine kazandırma çabası içerisindeyler (Gospodini, 2002).

Planlama stratejileri kentler arasındaki bu rekabeti etkilerken kentsel tasarım, fark yaratan temel kavram olarak ön plana çıkmaktadır. Kentsel tasarım, küreselleşen kentlerin tüm sınıfları ve grupları içerisinde gelişme beklentilerini etkilemektedir. Kent büyüklüğü ne olursa olsun, amaç küresel pazarda dikkat çekecek stratejiler belirleyerek, küresel sermayeyi kente çekebilmektir. Küresel sistem ve küresel kent sıralamalarında önemli bir ölçüt olan küresel sermaye, kentlerin pazarlama stratejileri açısından da en önemli hedef kitle olarak tanımlanmaktadır. Kentler, olimpiyatlar ve uluslararası fuarlar gibi etkinliklere ev sahipliği yapmak için büyük bir yarış içine girmiştir. Bu organizasyonlar kentin mimarisini ve fiziksel

peyzajını büyük çapta düzenlemek için katalizör görevi görürler. Başka bir deyişle, bu süreli etkinlikler, kent ve kent yaşamı üzerinde kalıcı olumlu etkiler bırakır.

Küresel kademelenme açısından öne çıkan Avrupa kentleri hem bölgesel hem de küresel ölçekte yoğun bir rekabet içerisindedir. Avrupa’da bir çok kent, küresel sistemin yarattığı rekabet ortamının etkin bir üyesi olabilmek için çeşitli kentsel gelişim stratejileri geliştirmiş ve uygulamıştır. Buna göre yeni üretilen kentsel gelişim politikalarıyla, mevcut ve potansiyel kentlilerin, firmaların, yatırımcıların ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarına çözüm üretecek yeni hizmetlerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bütün bu gelişmeler ışığında, kentler ve küreselleşme süreci arasındaki etkileşim, yeni bakış açılarını gündeme getirmiştir. Kentin dünya ekonomisine eklemelenme biçimi ve bu süreçteki mekansal farklılıklar, kentte oluşan yapısal değişiklikleri etkilemiştir. Küresel sermayeyi çekebilecek altyapıya sahip olan kentler giderek dünya kenti hiyerarşisinde üst sıralardaki yerlerini almaya başlamıştır.

Sonuç olarak, küresel sistemin yarattığı rekabet ortamının etkin üyeleri olabilmek için kentler yerel gelişim hedefli çeşitli politikalar geliştirirken, bu politikaların belirlenmesinde küresel sistemin etkin aktörleri (uluslararası firmalar, organizasyonlar, kurumlar vb.) önemli rol oynamaktadır. Bu aktörleri kazanabilen ve bu kazancı üretkenliğine aktarabilen kentlerin, kentler arası kademede üst sıralara çıktığı gözlemlenmektedir. Bu noktada diğerlerinden farklılaşarak öne çıkmak ve kimlik kavramı önem kazanmıştır.

3.4 Küresel Kent Ağında Kimlik Arayışları

Küreselleşmenin kentler üzerindeki etkisi incelendiğinde, en önemli etkilerin kentlerin imaj ve kimliği üzerinde olduğu görülmüştür. Bu açıdan çalışmanın bu bölümünde kimlik, mimari kimlik, kentsel kimlik, imaj ve kent imajı kavramları genel olarak tanımlanarak, küreselleşmenin kentlerin imaj ve kimliğine etkisi incelenecektir. Birçok farklı disiplinde geniş bir tanıma sahip olan “kimlik”, değişik şekillerde alt başlıklara ayrılmıştır. Konu kapsamında ele alınacak “kimlik” kavramı; kültürel kimlik, mimari kimlik ve kentsel kimlik olarak sınıflandırılıp tanımlanacaktır.

3.4.1 Kimlik Kavramı

Kimlik kelimesi, genel anlamıyla toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, kişinin belirli bir kimse olmasını sağlayan koşulların bütünü olarak tanımlanabilir (Özgen, 2003).

Güvenç (1997), kimlik kavramını “En yalın tanımıyla kimlik; kişilerin, grupların, toplum veya toplulukların “Kimsiniz, kimlerdensiniz?” sorusuna verdikleri yanıt ya da yanıtlardır” biçiminde açıklamıştır..

Kimlik, bir bireyi veya toplumu diğerlerinden ayıran ya da ortak kılan nitelikler, öznel değerler ve ilişkiler bütünü, bir başka deyişle, bir özdeşlik ya da farklılık tanımlaması, bir aitlik problemidir (Balcı, 2005).

Kimlik kavramı, bireyin kendini temsil etme şekilleri ile başkalarınıninkiler arasındaki farklılıklarla ilgilidir. Prensipite, kimlik, ait olmak, tanınmak ya da kimliğini tespit etmek ve farklılık arasındaki ilişkinin ifade edilme biçimidir (Polatoğlu, 2008).

Kimlik üzerine yapılan bu tanımlamalar, özellikle kimliğin ayırt edici bir olgu olduğu üzerinde yoğunlaşmıştır. Kavram, benzerler arasında kıyaslanmayı gerektir ve benzerine göre sahip olunan ayırt edici özellikleri ortaya koyar. Kimlik, bütün bu belirlenmişliklerin ve üretilmişliklerin toplamıdır ve bu nedenle eylem kavramıyla bağlantılıdır. Dolayısıyla bireyler ve gruplar, koşullandırma ve sınırlandırmaların doğrudan bir eseri olarak değil, kararların ve tasarıların sonucu olan kendi eylemleri yoluyla kimliğin biçimlendirilmesine katılmaktadırlar (Schlesinger, 1994). Kimlik bu yönüyle yaşam boyu farklılaşan dinamik bir süreçtir.

3.4.2 Kültürel Kimlik

Kültürel kimlik; bir insanın yerel, bölgesel, ulusal topluluğuyla ve bu topluluğu belirleyen ahlaki ve estetik değerler ve dille kendiliğinden özdeşleşmesi, bu topluluğun tarihine, geleneklerine, törelerine yaşam tarzlarına sahip çıkma biçimidir (Kültürel Gelişmenin Dünya Onyılı ve Türkiye, 1990).

Kültürel kimliği, sosyal aidiyet bilinci, ortak bir dilin konuşulması ya da genel bir ifade ile “ortak bir simgesel sistemin kullanılması” olarak tanımlayan Assmann (2001), ortaklığın tanımını “kültürel sistem” olarak adlandırmakta ve kimliğin kültürle ilişkisini vurgulamaktadır. Kültürel kimlik, onu biçimlendiren, yeniden üreten belirli bir sisteme denk düşmekte, kültürel sistem ise ortak kimliğin dayandığı ve kuşaklar boyunca sürdürüldüğü bir araç olarak tanımlanmaktadır.

Hall (1998) kültürel kimlik tanımını şu şekilde yapmıştır: “Kültürel kimlik, varolma kadar bir olma meselesidir. Geçmişe olduğu kadar geleceğe de aittir. Kültürel kimlik zaten var olan bir şey değildir; mekan, zaman, tarih ve kültürün ötesine geçer ve tarihsel olan her şey gibi sürekli dönüşüme maruz kalır. Geçmişe sabitlenmiş olmak yerine bitmeyen tarih, kültür ve

güç oyunlarına bağımlıdır. Kimlikler bizi konumlayan ve kendimizi konumladığımız farklı durumlara verdiğimiz isimler, geçmişin öyküleridir.”

3.4.2.1 Mimari Kimlik

Mimari kimlik, en genel anlamda bir nesne olarak “mimarlığın” bütün özelliklerini kapsamaktadır. Burada kastedilen tek yapı birimi olabileceği gibi, kentin mimari kimliği de olabilir. Mimari kimlik, bir mimari ürünün nitelikleridir, onu diğerlerinden ayıran farklı kılan tüm özellikleridir.

Diğer bir tanımlamayla mimari kimlik, şekillenmiş toplumsal değerlerden oluşan bir dildir ve her toplumda özgün bir yapısı vardır. Konuştuğumuz dilde olduğu gibi, mimari dilde de oyunlar, yan anlamlar söz konusudur. Her kelimenin olduğu gibi her biçimin bir yan anlamı olabilmektedir. Dili tanımak, ürüne yan anlamlar yüklememizi sağlamaktadır (Özgen, 2003).

Özetle mimari kimlik, bir toplumun kültürel değerlerinin ve tarihi mirasın birikiminin mimaride somutlaşmış halidir. Bir başka deyişle mimarlık, toplum kimliğinin biçime yansımasıdır. Mimari kimliğin sürekliliği, kentlerin kimliği açısından da önemlidir.

3.4.2.2 Kentsel Kimlik Ve Kent İmajı Kavramları

3.4.2.2.1 Kentsel Kimlik

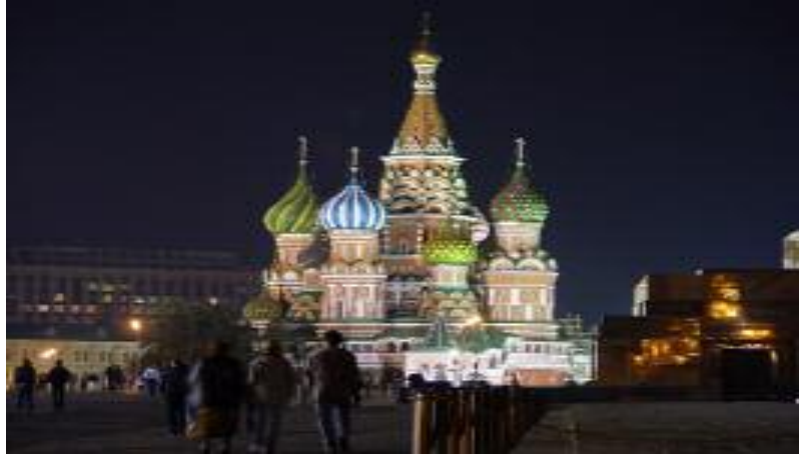
Lynch (1996) kenti şöyle tanımlamaktadır: “Tıpkı bir bina gibi bir kent de boşlukta yer tutan bir yapıdır, tek farkı ölçülerinin çok daha büyük olması ve yalnızca uzun zaman içinde tam olarak algılanabilmesidir. Kent tasarımı zamana bağlı bir sanattır. Ama müzik gibi öteki zamansal sanatların başvurduğu denetimli ve ölçülü ardılıktan pek az yararlanabilir. Değişik durumlarda ve değişik insanlar için bu ardıllık tersine döndürülür, bölünür, vazgeçilir, kesilir. Kent, her ışık altında ve her havada görünür. Her an gözün görebileceğinden, kulağın duyabileceğinden fazlası vardır kentte, keşfedilmeyi bekleyen bir dekor, bir manzara vardır. Her şey kendi başına algılanmaz, çevresiyle, kendisini doğuran olaylar zinciriyle, geçmiş yaşantıların anısıyla ilintili olarak anılır.”

Uzun bir zaman içinde biçimlenen kent kimliği kavramı en genel tanımıyla, bir kenti diğer kentlerden ayırt etmeye, bir anlamda başkalaştırmaya yardımcı olan niteliklerin ve kente özgü öğelerin toplamıdır (Topuz, 2004).

Kentler, yalnız büyük insan topluluklarının yaşadığı mekanlar değil, aynı zamanda insanların karşılıklı tinsel ilgilerinden meydana gelen kültür mekanlarıdır. Kültürler kentte doğarlar,

kentte yaşarlar ve kentten kente etki yaparlar. Bu niteliğiyle kentler, belli bir kültürü simgelerler (Tunalı, 2004).

Kentsel kimlik karmaşık bir yapıya sahip olmasına rağmen kentlerin belirgin olarak öne çıkan özellikleri kentsel kimliklerinin oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Bazı kentlerin kimlik oluşumunda coğrafi özellikleri (İstanbul Boğazı, Venedik Kanalları) ya da iklim verileri (Londra'nın sis) belirleyici olmaktadır. Bazı kentlerde ise anıtsal yapılar ya da kent silüetinde etkili olan karakteristik yapılar (Manhattan Gökdelenleri, Kremlin Sarayı, Eiffel Kulesi vb.) ön plana çıkmaktadır. Sokakları veya meydanları ile çağrışım yapan kentler de vardır; Venedik, S.Marco Meydanı, Londra, Hyde Park bunlardan bir kaçıdır. Bununla birlikte bazı kentlerin ise folklorik ve sosyo-kültürel özellikleri (Viyana valsleri, Rio karnavalı gibi) öne çıkarak doğrudan kimlik özelliği olabilmektedir (Hacıhasanoğlu, 1998) (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 Eiffel Kulesi-Paris ve Kremlin Sarayı-Moskova

Her dönemde toplumun oluşturduğu kimlikler geçmişten öğeleri, geçmişteki öğelerin yeniden yorumlanmalarını ve tamamen yeni öğeleri içermektedir. Bu açıdan kimliğin durağan değil dinamik bir kavram olduğu anlaşılmaktadır. Toplum ilişkileri, teknolojik ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda kent kimliği sürekli olarak tanımlanmakta ve üretilmektedir.

Bir kentin kimliğinin oluşumunda tarih önemli bir etkindir. Tarihi yapıların kent dokusuna hakim olduğu kentlerde üretilen yeni yapıların mimari kimliği mevcut yapıyı çevreden etkilenmektedir. Dünyada önemli kentlerde nitelikli tarihi yapıların yanı sıra önemli çağdaş yapılar da tasarlanmaktadır. Bu açıdan kent kimliği zamanla oluştuğu gibi zaman içerisinde değişim de gösterir. Değişim, kimliğin sürekliliğini sağlayan bir yeniden yorumlama durumudur ve zamanın gereklerine göre geçmişten aktarılan her değeri güncellemeyi içerir (Balcı, 2005). Zaman içerisinde kentin tarihi merkezlerinin yanı sıra, yeni gelişen ekonomik

merkezler de kent kimliğinde etkili rol oynamaya başlar (Ulu-Karakoç, 2004), Avrupa’da 1950’lerden bu yana Paris’in kuzeybatısında yeni bir iş merkezi olarak gelişen La Defense Bölgesi buna iyi bir örnektir. Mevcut tarihi doku çevresinde gelişen bu merkezlerde ilginç çekim noktaları, yeni kimlik öğeleri yaratılmakta, yeni üretilen bu yapılar (Sidney Opera Binası ve Bilbao Guggenheim Müzesi vb.) kentin hem simgesine, hem de ekonomik gelir kaynağına dönüşmektedir. (Şekil 3.5)

Şekil 3.5 Bilbao Guggenheim Müzesi - Bilbao ve Sidney Opera Binası - Sidney

Özetle, kent kimliği, bir kenti diğer kentlerden ayıran, farklı kılan niteliklerin ve kente özgü öğelerin toplamı olarak adlandırılabilir. Bu farklılıklar, doğal çevre koşullarından ve tarihsel gelişim süreci içinde kazanılmış olan sosyo-ekonomik ve kültürel çevre koşullarından kaynaklanmaktadır. Kent kimliği, fiziksel mekan ve içinde yer alan yaşam biçimi ile bir bütün oluşturmaktadır. Kentin coğrafi içeriği, kültürel düzeyi, mimari, yerel gelenekleri, yaşam biçimi gibi niteliklerin karışımı kentin kimliğini tanımlar. Sürekli değişim ve gelişim halinde olan toplum ilişkileri, kent kimliğinin devamlı olarak yeniden tanımlanmasına ve üretilmesine neden olmaktadır.

3.4.2.2.2 Kent İmajı

İmaj, en genel tanımıyla, herhangi bir kişi, kuruluş ya da durum hakkında görüşlerin toplamıdır (Peltekoğlu, 2001). Kavram olumlu ya da olumsuz anlamlar taşıyabilmektedir. Bu tamamen yaşanan olaylar ya da verilen tepkilerle ilgilidir. Yapılan araştırmalara göre ilk 30 saniye içerisinde bırakılan imajı değiştirmek kolay değildir.

İmaj kavramında bahsedilen, bir nesnenin üzerimizde bıraktığı etki olgusu, kentler için de geçerlidir. Bir kentin görüntüsü, o kentle ilgili ilk izlenimlerimizi oluşturur. En genel anlamda, kent imajından anlaşılan, o kentin genel görünümüyle yaşam tarzıdır. Bir kentin imajını etkileyen en önemli öğeler insanlar, yaşam biçimleri ve kent mimarisidir. Kentin sokakları, caddeleri, parkları vb. kamusal alanları, insanların giyimi ve davranış biçimleri ilk izlenimleri yaratmakta, böylece kent ile bir bütünleşme sağlanmaktadır. Mekan, zaman ve hareket kentin sınırlarını çizmekte ve değişen canlı ve cansız tüm varlıklara anlam katmaktadır. Kent anlamsız bir yığın değil, zaman boyutu üstünde tutunmuş bir organizmadır ve kent imajı, hareket edebilen ve edemeyen her şeyin ortak devinimidir (Çizgen,1994). Venedik'i gondollar, Fas'ı bedeviler, New York'u Özgürlük Anıtı ve Paris'i Eiffel Kulesi her sözcükten daha hızlı çağırır.

Diğer bir açıdan kent imajı tamamen kentin görülmesine de bağlı değildir. Kentte yaşayan kişinin imajı tamamen kendi yaşadıklarıyla ilgili olabilirken, kenti ziyaret eden turist kafasındaki imaj, medyadan ya da başkalarından duyduğu fikirlerle gelişen önyargılardan oluşmaktadır. Özellikle küreselleşmeyle beraber bilgiye ulaşım kolaylaşmış ve bilgi dolaşımı hızlanmıştır. Dolayısıyla kişi daha kenti gezip, görmeden zihninde kendi imajını belirleyebilmektedir (Engez, 2007). Küreselleşme sürecinde, kent aktörleri özellikle bu konu üzerinde durmakta ve kentlerini çekim merkezi haline getirecek imajlar yaratmaya çalışmaktadır. Elbette bu imaj yaratma sürecinde mimarlık ve mimari ürün ön plana çıkmaktadır.

3.5 Küreselleşmenin Kentlerin İmaj Ve Kimliğine Etkisi

Küreselleşmeyle beraber yeryüzündeki kentlerin çoğunda yaşanan yapılaşma eğilimleri, giderek kentlerin birbirine benzemesine sebep olmuştur. Çağımızda, özellikle küreselleşmenin mekana yansımalarının en temel göstergesi olarak, farklı coğrafyalardaki kent parçaları birbirine benzeyerek, bir örnekleşmiştir (Şekil 3.6). Aynı malzeme ve teknolojileri kullanarak, benzer mimari eğilimlerle üretilen yapıların yaygınlaşması ile kentler arasındaki farklılıklar hızla azalmış, yerel özgünlüklerin belirlediği kent kimlikleri giderek silikleşmiştir. Son yıllarda kent aktörleri zayıflayan kent kimliklerini tekrar canlandırmak ve güçlendirmek için çeşitli ölçeklerde kentsel tasarım projelerine başvurmuştur. Bu projelerle küreselleşmeyle yaşanan değişim ve aynılışma süreci içerisinde yenilikçi çözümler üreterek kentlerin dikkat çekmesi ve ön plana çıkması amaçlanmaktadır.

Şekil 3.6 Simcity oyunundan görünüş

(<http://simcitysocieties.ea.com>)

Kent planlama sürecinde özellikle kamusal alanlar üzerine projeler geliştirilmekte, kentleri tanımlamakta önemli rol oynayan kamusal alanlar kimliği temsil eden düzenlemelere dönüşmektedir. Kamusal mekanlarda ortak kimlikler, toplumsal olarak inşa edilirken, aynı zamanda toplumsal yaşamın mekansallığı da kurgulamaktadır (Polatoğlu, 2008). Bu durumun küreselleşmeyle kaybedilen kimliğin yeniden oluşturmada önemli bir etkisi vardır. Örneğin, Paris’i modern mimarlık gündemi içerisinde tekrar öne çıkaran “Büyük Projeler” son yıllarda doğrudan devlet eliyle yapılan en kapsamlı yapılar bütünüdür. Bu proje kapsamında Paris’e bir çok ilgi çekici ikonik yapı inşa edilmiş, kent kimliği bu çağdaş ve etkileyici yapılarla güçlendirilmiştir.

Mimari ürünün kimlik oluşumuna katkıları incelendiğinde, özellikle mevcut yapılardan farklı, şaşırtıcı biçimlenişleriyle ve dikkat çeken tasarımlarıyla öne çıkan tek yapı ölçeğinde de oldukça etkili sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Burada verilebilecek en güzel örnek ise İspanya’da bulunan Frank Gehry’nin Guggenheim Bilbao Müzesidir. Şimdilerde İspanya’nın en çok turist çeken kentlerinden biri olan Bilbao, 1980lerde müzenin yapımından önce ekonomik açıdan geleneksel sanayi birimlerine bağımlı küçük bir kenttir. Gehry’nin müzesi kentin imajını ve kimliğini tamamıyla değiştirerek, Bilbao’yu mütevazı bir sanayi kentinden, özellikle mimari turistik gezilerin vazgeçilmez durağına dönüştürmüş, bu durum mimarlık literatüründe ‘Bilbao Etkisi’ olarak kavramlaştırılmıştır. Günümüzde hem kent aktörleri hem de mimarlık eleştirmenleri arasında oldukça popüler bir kavram olan ‘Bilbao Etkisi’, kentsel tasarımın, kentsel mekan morfolojisinin ve kentsel turizmin, kent kimliği üzerinde ne kadar büyük bir güç oluşturabileceğini vurgulamak için kullanılmaktadır

3.6 Bölüm Değerlendirmesi

Küreselleşmeyle beraber küresel yatırımları ve küresel turizmi kendilerine çekme yönünde rekabet içerisinde olan kentler için diğer kentlerden farklılaşarak güçlü bir kentsel kimliğe sahip olmak önem kazanmıştır. Bu amaçla, kent aktörleri, kent ölçeğine bağlı olarak gelişen stratejiler üretmek durumundadır. Küreselleşen kentlerin tüm grupları içerisinde, gelişme beklentilerini etkileyen kentsel tasarım stratejileri, özellikle son yıllarda şaşırtıcı ve ilginç biçimleriyle dikkat çeken ve kamuoyunda geniş yer bulan tasarımlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

4. KÜRESEL KENTE KİMLİK ARAYIŞINDA İKONİK YAPILARIN KULLANILMASI

21.yüzyılı hakimiyeti altına alan bir mimari akımdan söz etmek ne kadar doğru olabilir bilinmez fakat şu bir gerçek ki hızla yayılan küreselleşme dalgası mimaride de kendini özellikle ikonik yapılar üzerinden göstermektedir. Son on yılda ikonik yapıların mimari yeterliliği ve toplum üzerinde yarattığı etki bir çok tartışmaya konu olmuş ve bu yeni biçimleniş mimari tartışma ortamında kendi kavramlarını doğurmuştur.

Çalışmanın bu bölümünde, öncelikle ikonik yapıların belirleyici özellikleri üzerinde durulmuş ve ikonik mimarlık kavramı genel olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Kentlerin gelişimiyle ilgili değerleri doğrudan etkileyerek tersine çeviren son moda bu yapıların nasıl geliştiği sorusuna cevap aranmış, ikonik yapıların kent kimliğine katkıları ve kent aktörleri tarafından kentsel pazarlama stratejisi olarak kullanılmaları üzerinde durulmuştur.

4.1 İkonik Mimarlık Kavramı

İkonik mimarlık kavramını doğru tanımlayabilmek için öncelikle ikon kavramını ele almak gerekir. İkon kelimesinin, dini, teknolojik, sanatsal pek çok anlamı ve yan anlamı mevcuttur. Tüm bu anlamlar, günümüzde neden bazı yapıların ikon olarak adlandırıldığını açıklamakta faydalı olacaktır; çünkü bu yapıların taşıdığı anlamlar da aslında, kavramın bu çok farklı alanlara işaret eden anlamlarında saklıdır.

4.1.1 İkon Kavramı

Konu başlığında yer alan ikon kavramı birbiriyle ilişkili pek çok anlama işaret eder.

İkon sözlük anlamı olarak;

- İmaj, figür, tasvir, resim, canlandırma ya da heykel;
- Ortodoks Hristiyanlığında kutsal sayılan azizlerin tasvir edildiği resimler (Oxford İngilizce Sözlük) olarak tanımlanmaktadır.

Hasol (2005), ikon kavramını “Ortodoks Hristiyanlığında, hem tapınmak hem de dini halka öğretmek amacıyla yapılmış kutsal tasvirlerdir” biçiminde açıklamaktadır.

Tarih boyunca din egemenliğini sürdürmek adına iki boyutlu ya da üç boyutlu ikonlardan yararlanmıştır. Kavram, bir çok tanımda Ortodoks Kilisesi ile ilişkilendirilse de, aslen ilk

olarak antik Yunanlılarca ‘resim’ anlamında kullanmıştır. Burada ikon, temsil ettiği nesneyi bire bir yansıtmaktadır.

Şekil 4.1 Ortodoks Kilisesi tarafından dini öğretmek için yapılmış tasvir örnekleri

Antik Yunan’dan Ortaçağ’a gelindiğinde ikon, ‘resim’ anlamı ile birlikte ‘temsil’ anlamını da kapsamaya başlamıştır (Şekil 4.1). Dini temsil eden heykellerle ikon, iki boyutlu bir resim olmaktan çıkarak üçüncü boyutuna ulaşmıştır.

Modern popüler kültürde ise ikon kavramı, dini anlamının yanı sıra, daha çok ‘sembol’ ve ‘işaret eden’ anlamlarında kullanılmaya başlanmıştır. İkon artık din dışındaki kavramların temsili olabilmektedir. Örneğin günümüzde, Sidney Opera Binası gibi kent ikonları kentleri temsil eden mimari öğelerdir (Maralcan, 2006).

Kavramın teknolojiye daha güncel bir kullanımı ise ilişkilendirme üzerinedir. Bilgisayar ekranında bulunan semboller, biçimleniş olarak simgelediği şeyin görevine atıfta bulunmaktadır. Örneğin, dosya ikonu, geri dönüşüm kutusu ikonu vb. (Şekil 4.2)

Şekil 4.2 Bilgisayar İkonları

Kavram, her zaman eski dini, ruhani anlamını korumuş, günümüze kadar yanında taşımıştır. Bununla beraber, tersi bir dini olumsuz anlam daha söz konusudur; ikonoklasm: Tanrının yasakladığı resimlere tapınma. Tarihten gelen bu olumsuz anlam bir şekilde kavramın içine sızmıştır.

“Bir ikon olarak tanımlanmak; aslında bitkin düşmüş, iflas etmiş olduğunuz anlamına gelir.” Bob Dylan’ın (1998) sözleri bir bakıma ikon kavramının bu olumsuz anlamının günümüze yansımaları olduğu söylenebilir.

4.1.2. Mimarlıkta İkon Kavramı ve İkonik Mimarlığın Tanımı

İkonik yapılar, ikonik objelerin (İsa’nın Bizans resimleri gibi) ve ikon kavramının felsefi tanımının (bazı ortak unsurlar kullanılarak bir şeyi işaretle betimleme veya temsil etme) her ikisinin de birçok özelliğini kendi bünyesinde bir arada bulunduran yapılardır (Jencks, 2005).

Mimarlık ikonu, kültürel ya da zamansal açıdan sembolik özel anlamlar yüklenmiş estetik bir bileşen, bir öğedir. İkonu yaratan unsur, şöhretin, estetik kalite ve simgesellikle benzersiz birleşimidir (Sklair, 2006).

Bir yapının, ikon olabilmesi için yeni ve yoğun bir imaja, simgesel ifadesi yüksek bir biçime sahip olması ve mevcut dokudan ayırt edilmesi şarttır. Diğer bir yandan, güçlü olabilmesi adına, önemli tapılacak simgeler, çağrışımlar içererek insanlar için anımsanır olabilmeli, topluma konu oluşturabilmelidir. Tüm bu çeşitli anlamlar yardımıyla, mimari ikon ortaya çıkmaktadır. Bu tanımlamaya örnek olabilecek yapıların başında Birinci Dünya Savaşı sonrasında inşa edilen ve modern mimarlığın simgelerinden olan Le Corbusier’in Ronchamp’teki küçük kilisesi gelir (Şekil.4.3)

Şekil 4.3. Le Corbusier’in Ronchamp Şapeli –Fransa

Bugün mimarlık dünyasına egemen olan ikonik yapıların kökleri geçmişe dayanır. Toplumlar görkemli yapılara her zaman ilgi duymuşlardır. Değişen değer yargıları her çağda kentlerde farklı anıtsal yapıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yapılardan bazıları tasarımlarının eşsizliği, görünüşleri ve kent ile iç içe geçmiş olan silüetleri ile zamansızdırlar. Kimi zaman dinin, teknolojik gelişmenin, büyük bir aşkın, kimi zaman ise bilgeliğin sembolü olarak kentte yer alan bu yapılar, ait oldukları kent ile özdeşleşmiş ve hatta kentin kendisinden daha ünlü olmuşlardır (Maralcan, 2006) (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. Kentler ve İkonları (Tac Mahal-Agra/Hindistan, Pisa Kulesi-Pisa/İtalya, Sidney Opera Binası-Sidney/Avustralya)

4.1.3 Tarihten Günümüze İkonik Yapıların Gelişimi ve Değişimi

Günümüzde bir çok ikonik yapı mevcuttur. Tarih boyunca, aynı anda bu kadar çok ikonik yapının bulunması benzersiz bir durum olsa bile, bu pratik çok eskiye dayanmaktadır. Mimarlar ve mühendisler her zaman sıra dışı tasarımlar arayan, zengin işverenlerle karşılaşmışlardır (Jencks, 2005). Üçüncü yüzyıldan bu yana ayakta duran Piramitler ya da Rodos Heykeli gibi dünyanın yedi harikasını düşünerek bu yapılar onlar için günümüz ikonik yapılarının atalarıdır diyebiliriz (Şekil.4.5).

Kentlerin oluşumundan bu yana, daima, kentsel silüete hükmeden ilahi güce ya da devlete adanmış anıtlar olmuştur. Anıtsal yapılar otoriteyi temsil etmiş ve kamu kentsel yaşamı için kentsel röper noktaları olarak işlev görmüştür. Bu yapılar, temsil ettikleri otoritenin gücü sürdüğü sürece, görkemle ayakta durmaya adanmışlardır. Fakat günümüz modern ikonları

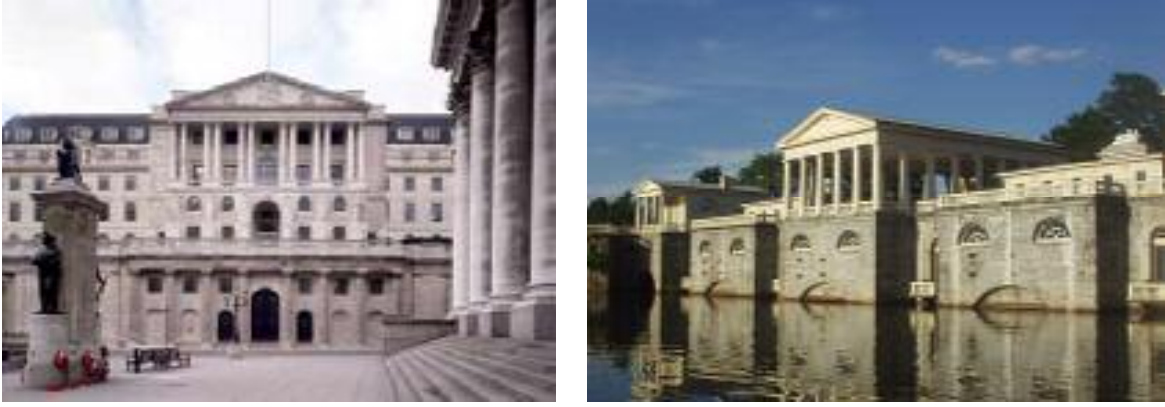
birçok açıdan anıtlardan farklıdır. Tarihsel anlamda mimari ikon üretimi din ve devlet odaklı gerçekleşirken, küreselleşme süreciyle beraber ikonik biçimler giderek tüzel kişiliklerin kontrolü altına girmiştir (Sklair, 2006). Bu nedenle bu modern ikonik mimari biçimlerin, tarihsel olarak emsali görülmemiştir.

Şekil.4.5. Mısır Piramitleri ve Rodos Heykeli

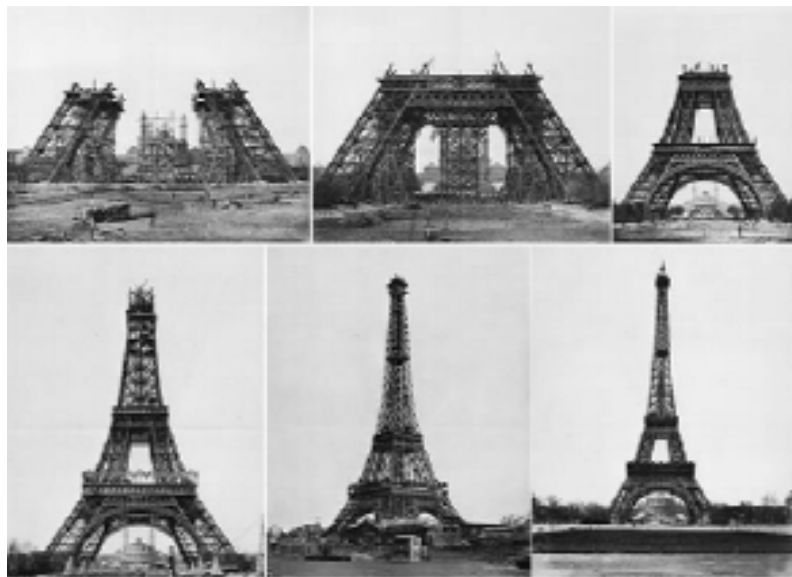
Küreselleşme olgusuyla beraber tanrıya iman, zamanla paraya iman ve teknolojinin gücü ile yer değiştirmiş, 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren, katedraller, tanrıya değil paraya, teknolojiye ve yeniliğe ev sahipliği yapmak için inşa edilmeye başlanmıştır. Bankalardan fabrikalara, pompalama istasyonlarından su kulelerine, gaz işlerine ve tren istasyonlarına kadar yeni simgesel yapılar dizisi yaratılmış ve bu yapılar para akışına, teknolojik yeniliklere ve endüstriyel üretime adanmıştır. Bu yeni simgesel yapılar, kentsel röper noktaları olarak, çok geçmeden, dini yapılarla ve belediye binalarıyla yer değiştirmiş ve kentsel silüete hükmetmeye başlamıştır (Kaiaka ve Swyngedouw, 2000).

Bu dönemde üretilen para ve teknoloji katedralleri için seçilen mimari dil, geçmişin anıtlarından doğrudan kopyalanmış, gelenekselci bir yapıdadır. Gotik ve Neo-Klasik stildeki kilise ve belediye binaları artık bankacılık kurumları ve tren istasyonları inşa etmek için kullanılmaya başlamıştır. Çağın, geleceğe adanmış yenilikçi yapılarının, geçmişin sembollerini kullanması oldukça ironiktir (Kaika ve Thielen, 2006). İngiltere Bankası (The Bank of England) ve Philadelphia'daki Fairmount Su Şebekesi Binası (Fairmount Waterworks) bu döneme iyi birer örnektir (Şekil.4.6).

Şekil.4.6. İngiltere Bankası (The Bank of England) ve Fairmount Su Şebekesi Binası (Fairmount Waterworks) Philadelphia

19.yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, Uluslararası Sergiler, mühendis ve mimarların, yeni malzemeleri ve yeni teknolojileri kullanmaları için ideal oyun alanlarına dönüşmüştür. Eiffel Kulesi (1889) ve Kristal Saray (1851) cesur ve yenilikçi tasarımlarını, bu etkinliklere ve bunun yanı sıra o zaman varsayılan kısa ömürlü karakterlerine borçludurlar. İlk yapıldığı yıllarda Paris halkının Eiffel Kulesi'nden nefret ettiği belgelenmiştir. Bunun nedeni, tasarımcısının yeni malzemelerle, yeni bir tasarım dilini kullanmasıdır. Dönemin geleneksel toplumu, günümüz tüketim toplumunun aksine yeniliklere ve radikal değişimlere soğuk bakmaktadır (Şekil.4.7). Bu dönemde üretilen kentsel anıtlarda kullanılan mimari dilde çok az değişiklik yapılmıştır. Bununla birlikte, tıpkı devlet ya da kilise tarafından fonlandırılan tarihi anıtlar gibi, bu yeni biçimler de, gücün kentsel alandaki göstergesi olmuşlardır.

Şekil.4.7 Eiffel Kulesi yapım aşaması

20.yüzyıla gelindiğinde AEG'nin, Peter Behrens tarafından 1910 yılında tasarlanan Berlin'deki Yüksek Gerilim fabrikası, halen eski zamanın “biçim gücü takip eder” ilkesine uyarken, aynı zamanda, modernist “biçim işlevi takip eder” ilkesini de izleyen ilk kurumsal logo binasıdır (Şekil.4.8).

Şekil.4.8 Peter Behrens'in AEG Yüksek Gerilim Fabrikası -Berlin

II. Dünya Savaşı'nın ardından, milyonlarca evsiz insanı barındırma ihtiyacı ve batı devletlerinin sosyal refah projelerini üstlenmesi; uluslararası tanınma ve mimari ödüller kazandıracak, barındırma projelerinin gerçekleşmesine sebep olmuştur. Kurumsal katedraller kadar, bu projeler de mimarlara, modernist estetiği öne sürme ve yeni malzemeleri tecrübe etme şansı tanımıştır. Bu tarihi şartlar, Le Corbusier'e, “içlerinde yaşamak için makineler” inşa etme hayalini gerçekleştirme şansı vermiştir. Le Corbusier tarafından tasarlanan Marseilles'deki (1947-1952) ve Berlin'deki (1956-1959) Unites d'Habitation'u işlevsel ve verimli yaşamak için inşa edilmiş, heybetli apartman bloklarıdır. Bu dönemde devletin rolü azalırken, özel sermaye, kentsel yenileme girişimlerinde kilit rol oynamıştır (Swyngedouw, 2000).

20.yüzyılın ilk yarısından itibaren küreselleşmenin etkisiyle ortaya çıkmaya başlayan erken ikonik yapılar, kurumsal şirketler ile özdeşleştirilecek ve bu şirketler için bir çeşit logo olarak çalışacaklardır. Bu yapılar mimarlara, ilk defa olarak, etkileyici tasarımı, yenilikçi bina uygulamalarıyla birleştirme imkanını sunmuştur. 20.yüzyılın zengin işadamları, isimlerini yüceltmek ve kentsel alana kendilerinden bir işaret bırakmak amacıyla üzerlerinde kendi

isimlerinin yazılı olduğu gökdelen-katedraller inşa etmişlerdir. Bir inşa zengini işadamı olan Walter P. Chrysler'e saygı niteliğindeki Chrysler Binası, 1926 ve 1930 yılları arasında inşa edilmiş ve dünyanın en uzun binası (319.4 m) ünvanını almıştır. (Şekil.4.9) Benzer şekilde, New York'taki Rockefeller Centre (1929-1940) başka bir güçlü bireyin egemenliğinin bir göstergesidir.

Şekil.4.9. Chrysler Binası

Bu dönemde yapılan Erken Birleşik Devletler gökdelenleri, yenilikçi ve ilgi çekici biçimlerine rağmen, çelik çerçevelerini tuğla ve taşın arkasında saklamışlardır. Ticaret Katedrali (The Cathedral of Commerce), Singer Binası (The Singer Building) bu gruba iyi iki örnek oluşturur (Şekil.4.10).

Şekil.4.10. Ticaret Katedrali ve Singer Binası - New York

İkonik yapıların süsten arınarak, biçimlerin işlevlerini daha yakından izlemeye başlaması, daha sonra gerçekleşmiş, Seagram Binası (1958, Mies Van Der Rohe ile Philip Johnson) ile birlikte somut örneğine ulaşmıştır (Şekil.4.11).

Şekil.4.11. Seagram Binası - New York

Genellikle medya tarafından desteklenen bu yapılar kültürel ikonlara dönüşmüş, toplum için manevi değer kazanmışlardır. Örneğin, Empire State binası, ilk kez 1933 yılında King Kong filminde ekranlarda görülmesiyle birlikte New York'un simgesi haline gelmiştir (Şekil.4.12).

Şekil.4.12. King Kong filminden bir sahne ve lego tarafından üretilen oyuncak

1970 lerden sonra, erken ikonik yapılar, modernist estetikten uzaklaşmış ve sadece yükseklik için değil, aynı zamanda yenilikçi tasarım özellikleri için de yarışarak, değer kazanmaya başlamışlardır (Domosh, 1992). İleri teknoloji tasarımı ile Lloyd's Binası (1979-1984, Richard Rogers) Londra silüetindeki en yüksek nokta olmasa da; yenilikçi formu ve estetik

tasarımı ile oldukça etkili bir duruşa sahiptir. Aynı şekilde New York'taki Lipstick Binası (1986, Johnsohn ve Burgee), yine Londra'da konumlanan Swiss Re Kulesi (2004, Fosters and Partners) ve Barcelona'da bulunan şehrin su şirketinin yeni merkez ofisi olan Torre Agbar (2002-2004, Jean Nouvel) son dönem dikkat çeken örneklerdendir. Genellikle şirketlerin merkez ofisi olarak görev yapan bu binalar, eski kamu anıtlarıyla bilinçli bir şekilde yarışmakta ve açıkça kentsel silüete hükmetmektedirler.

21.yüzyılda kent aktörleri kentlerinin logosu olarak hareket edebilecek kamu-özel yapıları tasarlamaları için sıklıkla yıldız mimarlara başvurmaya başlamıştır. Fakat son dönemde sayısı hızla artan bu ikonik yapıların içinden pek çoğu istenilen ilgiyi sürdürmekte yeterince başarılı olamamıştır. Bu durum, bir yapıyı kentsel röper noktası olarak kabul etmek için, şekil ve boyutun, tek başına yeterli olmadığını göstermektedir.

İkonik yapıların, kentsel silüete hükmettiği gerçeğine rağmen, bir çok örnekte tarihi anıtlardan farklı olarak yapının kamu alanıyla ilişkisinin oldukça sıkıntılı olduğu gözlemlenmiştir. Çevresiyle bağlantısı oldukça zayıf büyük kalelere benzeyen bu yapılar, kamu alanıyla ilişki kurmaya ihtiyaç duymadan, sokak kotundan koparak, kentsel mekanda problemlere neden olurlar. Bu sorunu çözmek için kent aktörleri çeşitli yaklaşımlar geliştirmektedir. Örneğin Manhattan'da, yerel yönetim, özel binaların giriş katlarında kamusal iş merkezlerinin yer alması ve halkın erişiminin sağlanması ve dolayısıyla kamusal alanı barındırması halinde, daha yüksek parsel oranları izni vererek bu soruna etkili bir çözüm geliştirmiştir (Şekil.4.13).

Şekil.4.13. Manhattan Gökdelenleri

Sonuç olarak otoriteyi yücelten, anıtsal inşa fikri ve uygulaması medya ve genel kanıya rağmen yeni değildir. İkonik yapı üretiminde değişen, toplumun bu tip yapıları algılamasındaki farklılıklar ve projeleri fonlandıran güç unsurlarıdır. Bu farklı anlam altında yatan itici kuvvetler ise küreselleşme süreciyle oluşmuştur.

4.1.4. İkonik Yapıları Oluşturan Ölçütler

İkonik mimarlık için basit bir tasarım stratejisinden bahsetmek mümkün değildir. İkonik tasarımında her şey tamamen yaratıcılık ve risk faktörü üzerine kurulmuştur. Kapitalist küreselleşme ile mimarlar ve şirketler arasındaki kendini gösterme yarışı sonucu yükselen bu yapıların henüz belli kuralları olmasa bile, bunlarla ilgili olarak bazı temel ilkelerin varlığından bahsedilebilir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, ikonik yapıları oluşturan temel ilkelerin bir çok araştırmacı tarafından benzer biçimde oluşturulduğu saptanmıştır.

Cleo Broda (2006) çalışmasında belirlediği ölçütlere göre ikonik yapılar ile bir dizi küçük ölçekli yapıyı karşılaştırmış, ikonik yapıların belirleyici özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamıştır. Buna göre ikonik yapılar;

- Tanınmış mimarlar tarafından tasarlanmıştır.
- Büyük ölçekli projelerdir.
- Şaşırtıcı ve yenilikçi tasarımlardır.
- Toplum tarafından tanınan yapılardır.
- Çoğunlukla büyük firmaların ve şirketlerin yönetim binaları olarak tasarlanırlar.
- Bazen de belli bir stratejiyi temsil etmek için tasarlanmaktadır.

İkonik mimarlık konusunda bugüne kadar yapılan en kapsamlı araştırmalar, mimarlık tarihçisi Charles Jencks'e aittir. 2005'de bu konu üzerine yeni bir kitap çıkaran Jencks, "İkonik Bina" (The Iconic Building) adlı çalışmasında geçtiğimiz on yıl içinde kamusal alanlarda yeni bir tür mimarlığın ortaya çıktığını belirterek, ikonik yapıları oluşturan ilkeler üzerinde durmuştur. Bu bağlamda tez kapsamında diğer araştırmacıların çalışmalarına da yer verilmiş fakat ikonik mimarlık ölçütleri Jencks'in tespitleri üzerinden değerlendirilerek yorumlanmıştır. Buna göre, ikonik yapıları oluşturan ölçütler:

- Alışılmışın dışında şaşırtıcı biçimler,
- Büyük olma isteği,
- Yeni olan her şeyi kutsamak,

- Belirsiz anlamlar ve kodlamalar,
- Şöhret faktörü olarak sıralanabilir.

4.1.4.1 Alışılmışın Dışında Şaşırtıcı Biçimler

Günümüzde artık gökdelenler ve gökdelen sağanağına dönen metropoller için “yeni” kavramından bahsetmek oldukça zordur. Oysa bu ortamda tasarımcılar öne çıkabilmek için yeni ve daha farklı ürünler üretmek zorundadır. Bu arayışın mimariye yansıması, genellikle alışılmışın dışında, şaşırtıcı biçimlere sahip olan ikonik yapılarda kolaylıkla gözlemlenebilir (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 Bilbao Guggenheim Müzesi- Mimar: Frank Gehry

Son dönemde medyanın ilgisini çeken bazı ikonik yapılar: Prada Merkez Ofisi - Tokyo (Mimarlar: Herzog & de Meuron); Mavi Kule – New York (Mimar: Bernard Tschumi); Caixa Forum – Madrid (Mimarlar: Herzog & de Meuron), Selfridges – Birmingham (Mimarlar: Future Systems) (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. Selfridges dış ve iç mekandan görüntü -Birmingham

Bunlar arasında en çok eleştirilen yapılardan biri 2003’de Birmingham’da bir köşe dükkanı olarak açılan Selfridge’dır. Bu yapı kısa bir süre içerisinde kendini yenilemeye çalışan Birmingham’ın ikonu haline gelmiştir. Mimarı, Selfridges’i etek giymiş seksi bir kadın olarak tanımlar ve ekler;

“Elbette bir çok mağazada bayanlar elbiselerini değiştirirler peki niye tüm bina aynı şeyi yapmasın? Logo haline gelmiş bir yapı olarak, sizin dükkanınızın diğer tüm dükkanlardaki kartpostallarda satıldığını düşünün.”

Jencks (2006) buna cevap olarak şu soruyu sormaktadır: “Neden olmasın? Neden tüm bina kıyafetlerini çıkaran ve giyen vücut biçiminde bir dükkan, bir ikon olmasın? Eğer cinsellik medyanın ve sanatın bu kadar içine işlediyse neden mimarlıkta bunu yansıtmassın? Günümüzde insanlar modaya tapıyor, medyatik ünlülere birer azizlermiş gibi yaklaşıyor ve küresel dünyada para hızla tek evrensel inanç haline geliyor. Eğer insanlar artık sadece politika ve sporu takip ediyorlarsa, kendini alışverişe adanmışlarsa, o zaman neden Prada günümüzün ikonu olmasın?”

4.1.4.2 Büyük Olma İsteği

Geçmişte önemli toplumsal yapılar (katedraller ve belediye yapıları gibi) ortak anlamları ifade edelerdi. Bu eski anıtların diğer yapılarla ilişkisi tıpkı vatandaşın üstündeki devlet adamıyla ilişkisine benzerdi. Bazı eski yerleşimlerde bu yapıların ifade ettiği güç ve anlam hala bozulmamıştır. Örneğin; bazı kentlerin en uzun ve en prestijli yapısı dini yapı ya da saat kulesidir. Onu halk kütüphanesi ve eğitim yapıları takip eder. Yani toplumda, yapılar arasında parolası saygı ve uygunluk olan belli bir hiyerarşi mevcuttur. Son yıllarda ise ikonik yapıların ortaya çıkmasıyla kent silüetleri hızla değişirken, bu ikonlar geleneksel mimarlık anıtlarına meydan okumaya başlamıştır.

Graham Morrison (2004) bu konuyu ele alan çalışmasında, ikonik binaları sosyal statülerini bilmemekle suçlamıştır. Bu duruma karşı olumlu bir örnek olarak ise Richard Rogers’ın Londra’daki gökdelenini göstermiştir. Çünkü bu yapının mimarı diğer ikonların tersine St. Paul Katedrali’ni gölgelemek ve onunla yarışmak yerine eğrisel biçimiyle ona saygı gösteren bir binayı tasarlamayı tercih etmiştir.

Fakat medyada yer alabilmek için ciddi bir rekabet söz konusudur ve günümüz rekabet ortamında dikkat çekme ve ilgiyi üzerinde toplama isteği, saygı ve gelenek gibi kavramlardan daha ağır basmaktadır.

İkonik yapılar diğer yapılarla olduğu gibi birbirleriyle de sürekli bir yarış içerisinde dirler. Her ikon kendinden öncekilerden daha büyük olmak için çabalar. Böylelikle, ilgi çekerek gündemde kalmak için tuhaf biçimlere bürünmüş yapı yığınları oluşmaya başlamıştır (Jencks, 2004). Thames nehri kıyında peşpeşe sıralanmış ikonik binalardan oluşan “ikon sahili” (costa del icon) bu tehlikeyi gösteren iyi bir örnek, “çok sayıda sindirella” (Morrison, 2004) (Şekil.4.16).

Şekil 4.16. Thames Nehri-Londra

Londra’da son dönemde yapılan başka bir ikonik yapı olan, Norman Foster’ın Swiss Re Yönetim Binası bugün kendisinden önce yapılmış bütün ikonlara (geleneksel veya modern) ve özellikle de daha uzun olanlara meydan okumaktadır. O hepsinden daha iyi, daha ilginç, daha yaratıcı, daha ekoloji, ... ve daha ikonik olmak için tasarlanmıştır (Şekil.4.17).

Şekil.4.17. Londra Siluetinde Swiss Re binası ve yapının şaşırtıcı biçimine bir gönderme
(<http://.goma.demon.co.uk/photos/gherkin.html>)

4.1.4.3 Yeni Olan Her Şeyi Kutsamak

İkonik yapıların yükselişini destekleyen en büyük itici güçlerden birisi de küreselleşme ile gelişen tüketim kültürü olgusu ve ruhani enflasyon kavramıdır. Batıda söylenen bir atasözü vardır, ‘insanlar tanrıya inanmayı bıraktığı zaman hiçbir şeye inanmazlar ya da herhangi bir şeye inanabilirler.’ Bu söze gönderme yaparak Chesterton, toplum ve mimar için problemi vurgulamıştır: Bugün, herhangi bir şey ikon olabilir. Post-Warhol dünyası ile ilgili yazı ve çalışmalarıyla tanınan Filozof Arthur Danto benzer bir sonuca işaret eder: Bugün herhangi bir şey sanat olabilir (Jencks, 2006). Örneğin, bir Brillo kutusu: Komik bir biçimde sıradan, önemsiz bir nesne, pahalı bir sanat eserine dönüşebilir. Marcel Duchamp’ın, 50 yıl öncesinde ortaya attığı hazır nesne kavramı gibi.

Bugün en güçlü kent ikonlarından biri olan Eiffel Kulesi, alışılmadık biçiminden dolayı inşa edilirken bir çok olumsuz tepkiyle karşılaşmış, hatta Paris halkı tarafından inşaatın durması için çeşitli protestolar yapılmıştır. Her ne kadar tüm bu olumsuz tepkilerin sonrasında, Eiffel, önce Paris’in daha sonra ise Fransa’nın ikonu haline gelmiş olsa bile bu hiç de kolay bir süreç olmamıştır. Oysa günümüzde tüketim toplumunun yükselişiyle beraber yeni ve garip olan her şeye karşı büyük bir ilgi gösterilmeye başlanmıştır.

Yapıldığı ilk günden itibaren özellikle devasa bir canavara benzetilerek çok fazla eleştiri alan Selfridges, sonuç olarak istediği ilgiyi, olumlu veya olumsuz bir şekilde toplamıştır. Bugün bu yapı gerçekten de ikon haline gelmiştir. İnsanlar müze gezer gibi alışveriş merkezine, yapıyı

görmeye gitmektedirler. Burada sorulması gereken soru şudur: Nasıl başarılı bir ikonik yapı, ilk başlarda olumsuz tepkiler alırken, zamanla daha kalıcı olumlu tepkiler kazanmaya başlar? Mimar, bu dengeyi nasıl kurgulamalıdır? Burada verilmek istenen ders çok açıktır: Eğer bir ikonik binadan (Selfridges'ten yapıldığı günden beri) yeterince nefret edilmezse, o bina asla fark edilecek kadar olumsuz enerji taşımayacak ve sonra belki de insanlar binayı tartışmaya ve elbette savunmaya devam etmeyecektir. Burada önemli olan her şeyin geçici olduğu günümüz toplumunda bir şekilde gündem de kalabilmeyi başarmaktır (Jencks, 2006).

Eğer yapı yeterince yeni ya da olağandışı değilse, ikon olmak için yeterli niteliğe sahip değildir. Örneğin, Thomas Heatherwick tarafından ikon olmak üzere hesaplanarak tasarlanmış olan 'B for Bang', Manchester Stadyumu'na yeni bir hayat getirmeyi amaçlamıştır. Bu tasarımın büyük ilgi göreceği düşünülüyorduysa da kısa süreli bir şaşkınlığın ardından bir hafta sonra çelik borulardan oluşan biçimiyle bilindik bir patlama sahnesini anımsatan heykel, medyanın ilgisini yitirmiştir. Bu önceden bilinen biçim heykelin değerini düşürmüş, bu nedenle heykel başarılı bir ikonun sahip olduğu devamlı ilgiden kaynaklanan güce sahip olamamıştır (Şekil.4.18.).

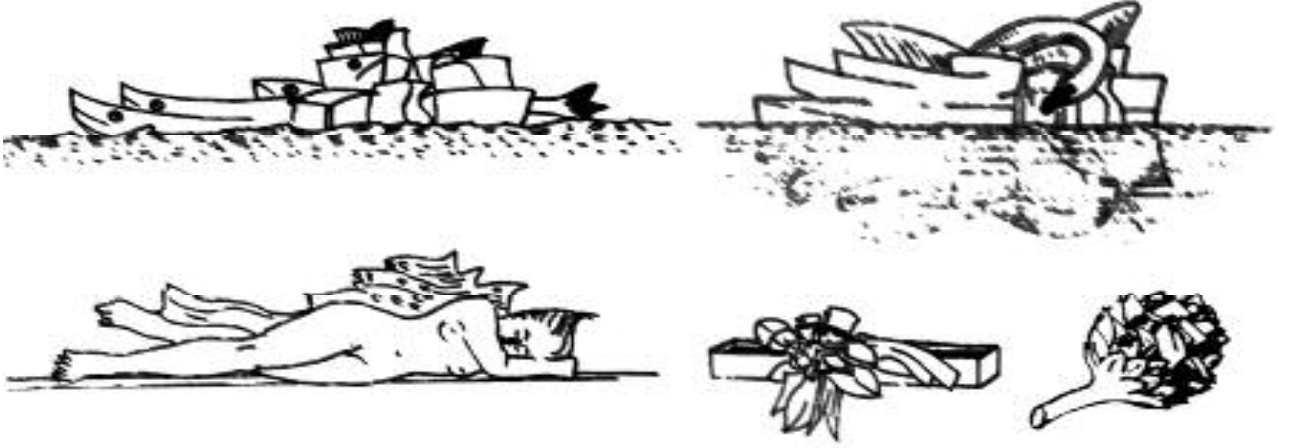

Şekil.4.18. Thomas Heatherwick tarafından tasarlanan “ B for Bang “

4.1.4.4 Belirsiz Anlamlar Ve Kodlamalar Üretme

İkonik yapıları toplumun hafızasına kazıyan en önemli olgu bu yapıların biçimlerinin belli belirsiz anlamlar üzerinden yaptığı kodlamalardır. Bu yapılar toplum zihninde yer edinebilmek için farklı biçimlere benzerlikler içerir, gündelik hayattan sıradan biçimlere

çağrışım yaparlar. Yazarlar, eleştirmenler ve toplum sıra dışı kışkırtıcı biçimlerle karşılaştığında genellikle aynı doğaçlama reaksiyonu gösterir ve bu farklı biçimleri zihninde bilindik imajlarla eşleştirir. Bu durum onların bu kadar güçlü ve şaşırtıcı olmalarının başlıca sebebidir (balığa, denizkızına ve enginara benzeyen Bilbao’da olduğu gibi) (Şekil 4.19).

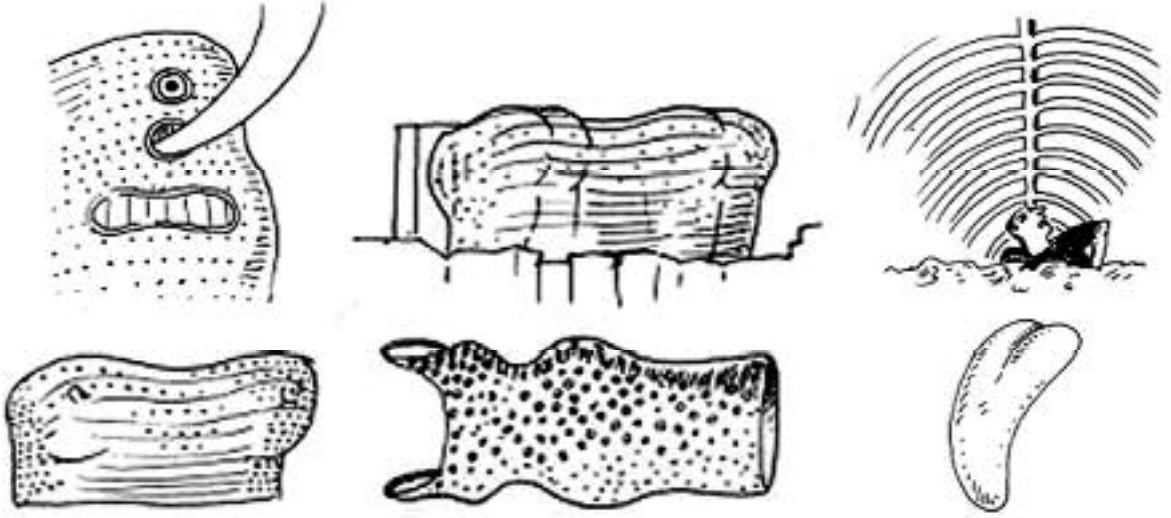

Şekil 4.19. Frank Gehry’nin Bilbao Guggenheim Müzesi’ni anlatan metaforlar

çizen: Madelon Vriesendorp

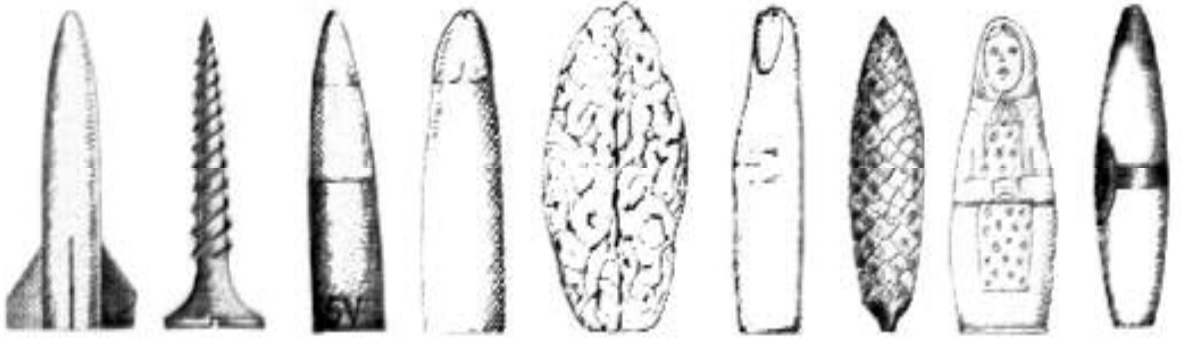
Başarılı bir ikonik yapı daima heyecan verici ve bir o kadar garip bu karşılaştırmalara olanak tanımalıdır. Toplum belki de bir şekilde zihninde bu yeni türe tarihsel bir anlam yüklemeye çalışmaktadır. Bu metaforlar çok çeşitli evrensel anlamları kapsayarak, aynı anda hem anlama, hem anlamsızlığa işaret etmektedir.

Bir ikonik yapı yeni ve kışkırtıcı bir görünüme sahip olmalı ve asla belli bir ikonografiye geleneksel mimarlıkla destekleyerek işaret etmemelidir. İkon, alışılmadık kodları ima eden beliriz göstergeler içermelidir (Jencks, 2005) (Şekil 4.20).

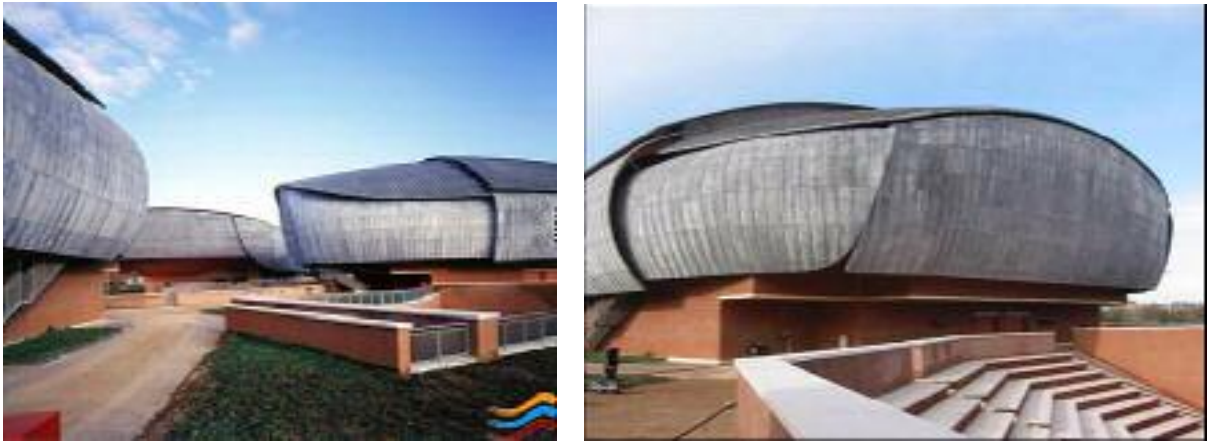
Şekil 4.20. Selfridges'i anlatan metaforlar
çizen: Madelon Vriesendorp

Norman Foster'ın Londra'daki Swiss Re yapısına bakacak olursak, bu yapıda kodlar açıkça ortadadır “mermi, sigara, penis, parmak, vida, çam kozalağı” ve aynı zamanda bazı kodlar için biraz zorlamak gerekebilir “beyin, rus bebeği vs.”. Bu görsel benzetmeler özellikle detaylarda, malzemede ve iç mekanda okunur. Bu ilişkilendirmeyi beyin ve göz yapar, alışılmadık, farklı şekillerin yerine eski ve tanıdık kodları yerleştirir. Büyük oranda bilinçsizce yapılan bu işlem, Foster'ın gökdeleninde olduğu gibi yapıyla ilgili metaforları üretir. Toplum ve gazeteler yapıdan ‘kornişona benzeyen bina’ olarak bahsetmeye başlarlar. İşte bu tepki (mimarlık içinde esrarengiz, ürkütücü, çekici veya sevimli anlamların biçimlenmesi), ikonik yapıları yaratır. (Şekil 4.21)

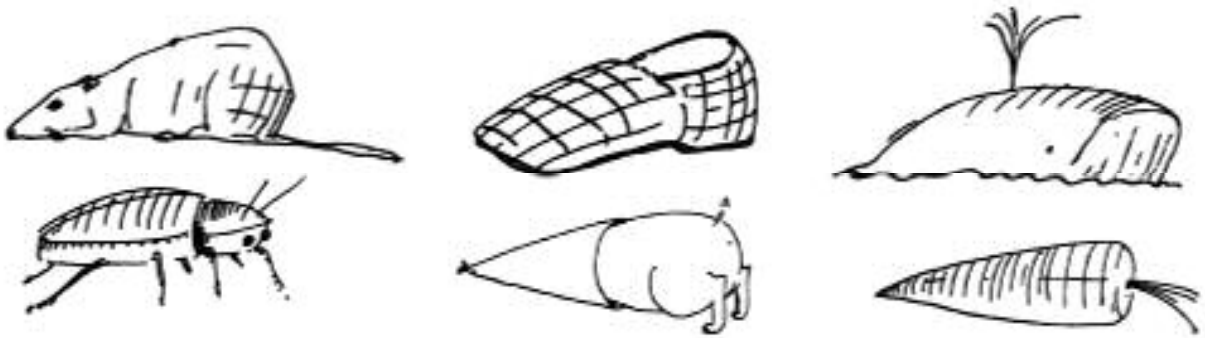

Şekil 4.21. Norman Foster'ın Swiss Re kulesini anlatan metaforlar
çizen: Madelon Vriesendorp

Açıkçası şimdiye kadar, medyanın ve toplumun ilgisini yeterince çekemediği için ikonik olarak başarısız sayılan örnekler tarafından da aynı strateji izlenmiştir. Örneğin, Renzo Piano'nun Roma'daki konser salonu (fare ve ayakkabıya benzeyen) veya Paul Klee Müzesi (eğlence parkındaki trenleri hatırlatan). Elbette Piano'da yapısının bir böceğe veya bir fareye benzetilmesini istememiştir, fakat toplum kodlamayı bu şekilde yapmıştır (Şekil 4.22 ve Şekil 4.23). Tüm bu yanlış kodlamaları önlemek için mimarlar, tasarımlarında bu alışılmadık görüntülerin nasıl kodlanacağı üzerinde daha dikkatlice durmalıdır (Jencks, 2005).

Şekil.4.22. Renzo Piano'nun tasarladığı Konser Salonu- Roma

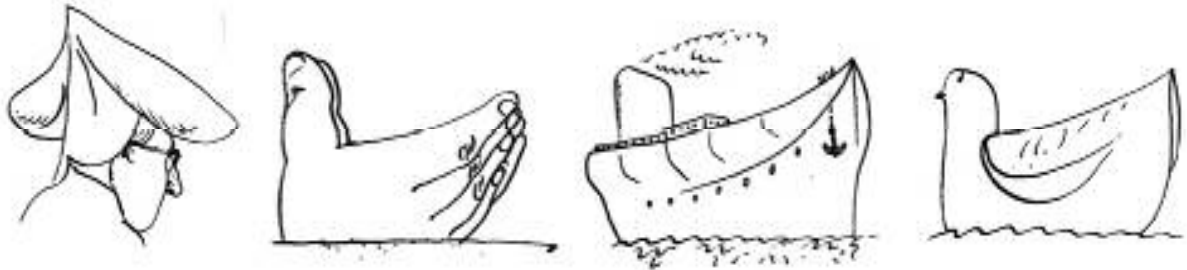
Şekil 4.23. Renzo Piano'nun tasarladığı Konser Salonu'nu anlatan metaforlar
çizen: Madelon Vriesendorp

Şekil 4.24. Gehry'nin Disney Konser salonunu anlatan metaforlar

çizen: Madelon Vriesendorp

Le Corbusier'in Ronchamp Şapelinde ve Gehry'nin Disney Konser salonunda olduğu gibi başarılı bir örnekte biçimi kodlayan imalar, bir şekilde yapının işlevine de gönderme yapmalıdır (Şekil 4.24 ve Şekil 4.25).

Şekil 4.25. Le Corbusier'in Ronchamp Şapeli'ni anlatan metaforlar

çizen: Hillel Schocken

Bu belirsiz göstergeler, aynı zamanda başka potansiyel kodlamalarda taşıyabilir, doğa ve evreni (güneş, su, hayvanlar, insan vücudunun parçaları, bitkilerin ve galaksilerin ritmik büyümeleri gibi) ima edebilirler. Örneğin, Mısır'daki Alexandria Kütüphanesi, Cardiff'teki Wales Milenyum Merkezi ve Rem Koolhaas'ın Casa Musica'sı. (Şekil.4.26 ve Şekil 4.27). Alışılmadık biçimlere ve geometrilere sahip olan bu üç yapı, paketlenmiş bir hacimleri andırır.

Şekil.4.26. Alexandria Kütüphanesi – Mısır (yukarıda), Wales Milenyum Merkezi - Cardiff (solda) ve Casa Musica-Portekiz (sağda)

Şekil 4.27. Rem Koolhaas'ın Casa Musica'sını anlatan metaforlar
çizen: Madelon Vrisendorp

4.1.4.5 Şöhret Faktörü

Günümüzde tüketim kültürü ve markalaşma mimarlıkta da kendi göstermiş, mimarlık hiç olmadığı kadar medyada yer almaya, toplum gündeminde kalmaya başlamıştır (Şekil.4.28).

Duchamp'ın tasarım ikonu

Brillo Kutusu- pop-art ikonu

Paris Hilton-medya ikonu

Şekil.4.28.Bugün her şey ikon olabilir.

Küreselleşme süreciyle beraber mimarlık alanında, yıldız-mimar olarak tanımlanan dünyanın her yerinde kolaylıkla iş yapabilen, küresel dolaşıma açık, ayrıcalıklı bir mimar sınıfı ortaya çıkmıştır. Bu küresel mimarlar ve onların ikonik yapıları günümüz kentlerinin silüetini etkileyen en önemli yapılardır. Bu yapıların artışı, aynı zamanda, mimarın sosyal rolünün hatırlanmasıyla da aynı döneme denk gelmiştir. Mimarlar, kendilerine görev veren zengin işadamlarının yanında yüceltilmiş, bazıları, küresel sosyetik kişiler olmuş ve Firavundan hemen sonra gelen antik Mısır mimarlarına benzer bir sosyal statüye ulaşmışlardır. Kentsel ikonik yapıların doğuşuyla birlikte, popüler mimarinin doğuşu da gerçekleşmiştir (Jencks, 2006). Adeta birer moda tasarımcısı olan mimarlar, kendileriyle eşit seviyedeki müşterileri ile birleşerek, daha yüksek ve daha çok göze çarpan yapıyı üretmek için diğer mimar ve iş verenlerle yarışmaya başlamışlardır. Örneğin, Bilbao'daki Guggenheim Müzesi Gehry'e şu ana kadar mimarlık ortamında hiç görülmemiş bir şöhret kazandırmıştır. Tarih boyunca hiçbir mimar Frank Gehry kadar popüler ve ünlü olmayı başaramamıştır (Şekil.4.29). Oysa yakın geçmişte, en az Bilbao Guggenheim Müzesi kadar popüler olan başka bir yapının Sidney Opera Binası'nın mimarı John Utzon hiçbir zaman böyle bir şöhrete kavuşmamıştır.

Şekil.4.29. F. Gehry Simpsonlarda
(<http://www.origamisources.com/>)

İkonik yapılar sık sık magazin gündeminde yer almaktadır. Bir ikonik bina başarılı olduğu zaman, en az bir modern sanat dalı kadar ilgi görür ve patlama yapar. Bunun tam tersi durumda da ise, boşa harcanan zaman ve savrulan büyük miktarlardaki para düşünüldüğünde oldukça ağır bir şekilde eleştirilir.

Bu yeni türle beraber, müzeler çağımızın katedrallerine dönüşmüştür. Tabi ki sanat dünyasındaki diğer gelişmeler bu iddiayı desteklemektedir. Günümüzde birkaç basit çizgiden oluşan tablolar çok yüksek fiyatlara alıcı bulmakta, sanat marketlerinin internet siteleri açık artırmalarda kitlenmektedir.

Nikolaus Peysner'ın belirttiği gibi; Lincoln Kathedrali bir mimarlık eseridir. Bir bisiklet kulubesi ise sadece sıradan bir binadır. Mimarlık eseri ve sıradan bir bina arasındaki farkı herkes algılayabilir, çünkü mimarlık eserinin tarihi, ekonomik, toplumsal, estetik değeri vardır. Peki ya bu farklar zamanla aşınırsa ve hatta tersine dönerse, bisiklet kulübesi sadece bir mimarlık ürünü değil aynı zamanda bir ikon haline gelirse ne olur? (Jencks, 2004)

4.2 Kentsel Tasarım Stratejisi Olarak İkonik Yapılar

Küreselleşmenin etkisi ve gelişen iletişim teknolojileri sayesinde, hemen hemen tüm mimarlık öğrencileri benzer eğitim sistemleri görmeye, mimarlar aynı bilgisayar programlarını kullanmaya, benzer malzemeler ve yöntemlerle proje üretmeye başlamışlardır. Bunun sonucunda, daha önce de belirtildiği gibi dünyanın her yerinde benzer kentsel alanlar oluşmakta, kentler giderek birbirine yaklaşırken, kültürel farklılıkların şekillendirdiği kent kimlikleri kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Günümüzde kent aktörleri bu

kimlik kaybını önleyecek ve kente yeni kimlik kazandıracak kentsel tasarım stratejileri oluşturmaya odaklanmıştır. Küresel sermayeyi ve turisti kente çekmeyi amaçlayan bu stratejilerin ana dayanak noktaları ikonik yapılardır.

Tarih boyunca, önemli kentsel tasarım projeleri, kentlerin ve ülkelerin ekonomik büyümelerinin bir sonucu olarak hazırlanmıştır. Küreselleşme çağının son 10 yılında ise kent ekonomisi ve kentsel tasarım arasındaki ilişki tersine dönmüştür. Geçmişte kentsel çevrenin düzenlenmesi bir ekonomik giderken, günümüzde kentsel mekanın kalitesi kentin ekonomik gelişimi için ön koşul haline gelmiş ve kentsel tasarım bilinçli olarak kentlerin yeni rekabet ortamındaki gelişimi için kullanılmaya başlanmıştır (Gospodini, 2002).

Gehry tarafından tasarlanan Bilbao Guggenheim Müzesi, ikonik yapıların turistik açıdan dikkat çekmek için etkili bir pazarlama taktiği olduğunun keşfedildiği ilk projedir ve bu strateji literatüre “Bilbao Etkisi” olarak geçmiştir. Bu terimle vurgulanmak istenen, bir kentin sosyo-ekonomik kaderinin, tek bir binayla değişebilecek olmasıdır. Frank Gehry’nin Guggenheim Müzesi’yle yatırımcılar ve yöneticiler binanın heykelsi formunun ve ‘belirsiz kodlamaların’ ekonomiyi nasıl etkilediğini fark etmiş ve aynı yöntem inşa edilen birçok yeni binada uygulanmaya başlamıştır. Artık dünyanın hemen hemen her yerinde yapılan kültür ve sanat yapıları, ofis kuleleri aynı etkiyi kendi çevrelerinde yaratma isteğiyle, Frank Gehry, Rem Koolhaas gibi yıldız mimarları, kapısı aşındırılan isimler konumuna getirmiştir (Jencks, 2006).

Gehry kendisine Bilbao’yla ilgili davet ilk geldiği zaman ondan Sidney Opera Binasına benzer bir tasarım yapmasının istendiğini anlatır. O ve diğer mimarlara (Arata Isozaki, Coop Himmelblau) açıkça söylenmiştir: “Sidney Opera Binası’nın Avustralya’ya yaptığını, Bilbao’ya yapacak bir tasarım istiyoruz.” Yıllar boyunca fark edilmeyen, tozlu, gri bir endüstri kenti, bir gün bir mimarın orada yaptığı binayla dünyanın akın akın görmeye gittiği popüler bir kente dönüşmüştür. Hatta bu etki o kadar büyük bir boyuta ulaşır ki, İspanya’yı anlatan bütün rehber kitaplarda Barselona’dan sonra görülmesi gereken ilk kent Bilbao olarak sıralanır.

Son 10 yılda pek çok kent küresel harita yer alabilmek umuduyla ikonik yapılara kucak açmıştır. Sembolik kentsel peyzaj tasarımı ve yüksek kalitede servis olanakları üzerine kurulu tasarımın etkin olduğu ikonik yapılar, röper noktaları gibi çalışarak kentin mekansal kimliğinin desteklenmesine katkıda bulunur, kentler arası rekabette öne çıkmalarına yardımcı olurlar. Bugün tüm büyük şirketlerin yönetim binaları, küresel kentlerde konumlanan

birbirinden ilginç biçimleriyle, kent silüetinde öne çıkan ikonik yapılardır. Bir çok ikonik yapıya tıpkı bir film yıldızı gibi eleştirmenler, medya ve toplum tarafından takma isimler konulmuştur. Oldukça iddialı bu isimler de bize, ikonik yapıların günümüz popüler kültürünün ayrılmaz bir parçasına dönüştüğünü bir kez daha hatırlatmaktadır.

4.3 Bölüm Değerlendirmesi

Küreselleşmenin etkisi ve kentsel rekabetin artmasıyla, özellikle anıtsal yapıların toplum ve kültür üzerindeki gücü ve etkisi tekrar keşfedilmiş, 21.yüzyılın anıtsal yapıları olarak adlandırabileceğimiz ikonik yapılar mimarlık gündeminde oldukça geniş yer bulmaya başlamıştır. Son on yılda birbirinden ilginç ve merak uyandıran biçimleriyle, sayısı ve popüleritesi hızla artan ikonik yapılar, küreselleşen kente kimlik arayışında kent aktörlerinin en çok başvurduğu mimari öğelere dönüşmüştür.

5. ÖRNEK KENTLER ÜZERİNDEN İKON BİNA İNCELEMESİ

5.1 Çalışmanın Amacı, Yöntemi ve Kapsamı

Bu bölümde ikonik yapıların küresel kente kimlik arayışında etkileri seçilen örnekler üzerinden incelenecektir. İkonik yapıların küresel kentlerde biçimlenirken izlediği genel eğilimleri saptayabilmek için, birkaç örnek seçmek yerine, çok sayıda kentin ve verinin değerlendirmeye katılması tercih edilmiştir. Bu bağlamda incelenen küresel kentler belirlenirken, son yıllarda kentler üzerine en kapsamlı ve güvenilir çalışmaları yapan GaWC'nin, daha çok hizmet sektörünün kentlerdeki varlığı üzerinden ekonomik verilerle şekillendirdiği küresel kentler listesi dikkate alınmıştır. Çalışma kapsamında, öncelikle GaWC'nin listesinde yer alan 55 küresel kentin tümünde genel bir inceleme ve literatür taraması yapılmış, araştırma kapsamında aranan özelliklere sahip ikonik binaya rastlanmayan kentler, araştırma grubundan çıkarılmıştır. Buna göre, 55 kentin 43'ü incelemeye dahil edilmiş, aranan ölçütleri bünyesinde barındırmayan 12 kent değerlendirme dışı bırakılmıştır. Bu bağlamda çalışma grubu olarak, her kentten en çok üç bina olmak üzere toplam 103 ikon bina seçilmiş ve incelenmiştir. Ayrıca bu incelemeler sonunda, 43 alfa, beta ve gama kent içerisinde örnek olarak seçilen bazı kentler ve bu kentlerde yer alan ikonik yapılar daha detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Yapılan bu detaylı inceleme 10 alfa kent, 7 beta kent ve seçilen 3 gama kent olmak üzere toplam 22 kentle sınırlandırılmıştır.

5.2. İkonik Yapıların Seçilmesinde ve Değerlendirilmesinde Esas Alınan Ölçütler

Küresel kentlerde bulunan ikonik yapıların seçilmesinde ve değerlendirilmesinde esas alınan ölçütler aşağıda sıralanmıştır:

- Kentler incelenirken GaWC'nin alfa, beta, gama küresel kent sınıflandırması dikkate alınmış, incelemeler ve değerlendirmeler bu sınıflandırmaya uygun olarak yapılmıştır.
- Seçilen binaların, daha önce belirlenen ikonik mimarlık ölçütlerinin tümünü ya da bir kaçını taşımasına dikkat edilmiştir.
- Güncel mimari eğilimleri doğru saptayabilmek için incelenecek örnekler son yirmi yılda tamamlanmış yapılar arasından seçilmiştir.
- Seçilen örnekler;
 - binanın tamamlandığı yıl

- binanın mimarı
- binanın konumu
- binanın işlevi
- binayı ikon yapan biçimsel kütle karakteri olmak üzere 5 ana başlık üzerinden analiz edilmiştir.

5.3 Çalışma Kapsamında İncelenen İkon Binalar

Küresel kent hiyerarşisinin en üst basamağında yer alan alfa kentler incelendiğinde, tüm alfa kentlerde çok sayıda ikon bina örneğine rastlanmıştır. Aynı kentte bulunan üçden fazla ikon bina arasından seçim yapılırken birbirinden farklı özelliklere sahip olanların seçilmesine özen gösterilmiştir. Toplamda 10 Alfa kent ve bu kentlerde yer alan 29 ikon bina incelenmiştir.

ALFA KENTLER	YAPININ ADI	YAP. TAM. YILI	YAPININ İŞLEVİ	MİMARİ	YAPININ KONUMU
FRANKFURT	GOLDSTEIN TOPLU KONUTLARI	1996	KONUT YAPISI	FRANK GEHRY	ALMANYA
	COMMERZBANK MERKEZ OFİS BİNASI	1997	BÜRO YAPISI	NORMAN FOSTER	ALMANYA
	FRANKFURT TİCARET FUARI ALANI	2001	TİCARET YAPISI	NICHOLAS GRIMSHAW	ALMANYA
HONG KONG	ÇİN BANKASI KULESİ	1989	BÜRO YAPISI	I. M. PEI	HONG KONG
	CHEK LAP KOK	1998	ULAŞIM YAPISI	NORMAN FOSTER	HONG KONG
	ULUSLAR ARASI FİNANS MERKEZİ II - 2IFC	2003	BÜRO YAPISI	CESAR PELLİ	HONG KONG
LONDRA	MILLENNIUM DOME	1999	KÜLTÜR YAPISI	RICHARD ROGERS	İNGİLTERE
	PECKHAM KÜTÜP. VE MEDYA MERKEZİ	1999	KÜLTÜR YAPISI	WILLIAM ALSOP	İNGİLTERE
	SWISS RE LONDRA MERKEZ OFİSİ	2004	BÜRO YAPISI	NORMAN FOSTER	İNGİLTERE
LOS ANGELES	WALT DISNEY KONSER SALONU	2003	KÜLTÜR YAPISI	FRANK GEHRY	A.B.D.
	CALTRANS DISTRICT 7 MERKEZ OFİSİ	2004	BÜRO YAPISI	THOM MAYNE	A.B.D.
	UMBRELLA	1999	BÜRO YAPISI	ERIC OWEN MOSS	A.B.D.
MILANO	YENİ MILAN TİCARET FUAR ALANI	2005	TİCARET YAPISI	MASSIMILIANO FUKSAS	İTALYA
	LUIGI BACCONIUNİ FAKÜLTE BİNASI	2008	EĞİTİM YAPISI	GRAFTON ARCHITECTS	İTALYA
NEW YORK	LVMH KULESİ	1999	BÜRO YAPISI	CHRISTIAN de PORTZAMPARC	A.B.D.
	HEARST KULESİ	2004	BÜRO YAPISI	NORMAN FOSTER	A.B.D.
	MAVİ KULE	2007	KONUT YAPISI	BERNARD TSCHUMI	A.B.D.
PARİS	LE GRAND ARC	1990	BÜRO YAPISI	OTTO VAN SPRECKELEN	FRANSA
	PARC DE LA VILLETTE	1995	KÜLTÜR YAPISI	BERNARD TSCHUMI	FRANSA
	CITROEN C42 TEŞHİR MAĞAZASI	2007	TİCARET YAPISI	MANUELLE GAUTRAND	FRANSA
SİNGAPUR	EXPO MRT İSTASYONU	2001	ULAŞIM YAPISI	NORMAN FOSTER	SİNGAPUR
	ESPLANADE TİYATRO KOMPLEKSİ	2002	KÜLTÜR YAPISI	MICHAEL WILFORD	SİNGAPUR
	CLARKE QUAY	2006	TİCARET YAPISI	WILLIAM ALSOP	SİNGAPUR
ŞİKAGO	MCCORMICK TRIBUNE KAMPÜSÜ	2003	EĞİTİM YAPISI	REM KOOLHAAS	A.B.D.
	MİL. PARK - JAY PRITZKER PAVYONU	2004	KÜLTÜR YAPISI	FRANK GEHRY	A.B.D.
	SPERTUS YAHUDİ ARAŞ. ENSTİTÜSÜ	2007	KÜLTÜR YAPISI	KRUECK + SEXTON	A.B.D.
TOKYO	PRADA AOYAMA TOKYO MAĞAZASI	2003	TİCARET YAPISI	HERZOG & de MEURON	JAPONYA
	TOD'S BİNASI	2004	TİCARET YAPISI	TOYO ITO	JAPONYA
	ULUSAL SANAT MERKEZİ	2007	KÜLTÜR YAPISI	KISHO KUROKAWA	JAPONYA

Tablo.5.1 Alfa Kentlerde Seçilen Yapılar

Küresel kent hiyerarşisinde ikinci sırada bulunan beta kentler incelendiğinde, alfa kentlere oranla beta kentlerde daha az ikon bina örneğine rastlanmıştır. Brüksel, Sao Paulo ve Moskova’da incelenen özelliklere sahip ikon bina örneği bulunmadığı için bu üç kent araştırma grubundan çıkarılmıştır. Beta kentlerde toplam 7 kent ve bu kentlerde yer alan 20 ikon bina incelenmiştir.

BETA KENTLER	YAPININ ADI	YAP. TAM. YILI	YAPININ İŞLEVİ	MİMARİ	YAPININ KONUMU
MADRID	KIO KULELERİ	1996	BÜRO YAPISI	P. JOHNSON & J. BURGEE	İSPANYA
	MADRID BARAJAS HAVAALANI	2005	ULAŞIM YAPISI	RICHARD ROGERS	İSPANYA
	CAIXA FORUM	2008	KÜLTÜR YAPISI	HERZOG & de MEURON	İSPANYA
MEXICO CITY	ARCOS BOSQUES CO. KULELERİ	2008	BÜRO YAPISI	TEODORO GONZALEZ de LEON	MEKSİKA
	LAS FLORES OFİS BİNASI	2002	BÜRO YAPISI	MIGDAL ARQUITECTOS	MEKSİKA
	NESTLE ÇİKOLATA MÜZESİ	2007	KÜLTÜR YAPISI	ROJKIND MİMARLIK	MEKSİKA
S. FRANCISCO	S. F. MODERN SANATLAR MÜZESİ	1995	KÜLTÜR YAPISI	MARIO BOTTA	A.B.D.
	DE YOUNG MÜZESİ	2005	KÜLTÜR YAPISI	HERZOG & de MEURON	A.B.D.
	SAN FRANCISCO ÇAĞDAŞ YAHUDİ MÜZESİ	2007	KÜLTÜR YAPISI	DANIEL LIBESKIND	A.B.D.
SEUL	SAMSUNG YÖNETİM BİNASI	1999	KÜLTÜR YAPISI	RAFAEL VINOLY	GÜNEY KORE
	SEUL DEVLET ÜNİVERSİTESİ MÜZESİ	2005	KÜLTÜR YAPISI	REM KOOLHAAS	GÜNEY KORE
	HYUNDAI GELİŞİM ŞTİ. GENEL MÜD.	2005	BÜRO YAPISI	DANIEL LIBESKIND	GÜNEY KORE
SIDNEY	AURORA BİNASI	2000	KONUT + BÜRO YAPISI	RENZO PIANO	AVUSTRALYA
	ALMAN BANKASI BİNASI	2005	BÜRO YAPISI	NORMAN FOSTER	AVUSTRALYA
TORONTO	TORONTO ÜNİ. MEZUN MERKEZİ	2000	EĞİTİM YAPISI	THOM MAYNE	KANADA
	SHARP TASARIM MERKEZİ	2004	KÜLTÜR YAPISI	WILLIAM ALSOP	KANADA
	ROYAL ONTARIO MÜZESİ	2007	KÜLTÜR YAPISI	DANIEL LIBESKIND	KANADA
ZÜRİH	STADELHOFEN SQUARE İSTASYONU	1990	ULAŞIM YAPISI	SANTIAGO CALATRAVA	İSVİÇRE
	COCOON MERKEZ OFİSİ	2007	BÜRO YAPISI	CAMENZIND GELİŞİM MİM.	İSVİÇRE
	AUSSERSIHL HALK MERKEZİ	2004	KÜLTÜR YAPISI	EM2N	İSVİÇRE

Tablo.5.2 Beta Kentlerde Seçilen Yapılar

Gama kentler arasında yapılan incelemelerde ise 35 gama kentin 26’sında aranan özelliklere sahip ikon binalara rastlanmış, geri kalan 9 kentte ikon bina örneği bulunamamıştır. Bunlar; Karakas, Dallas, Houston, Jakarta, Johannesburg, Buenos Aires, Montreal, Manila ve İstanbul’dur. Buna göre 26 gama kent ve bu kentlerde yer alan 54 ikon bina incelenmiştir.

Gama kentler arasında yer alan, zengin İstanbul tarihi dokusuyla pek çok tarihsel anıta ve Ayasofya gibi dünyaca ünlü ikona ev sahipliği yapmaktadır. Fakat Türkiye’nin modern metropolü olarak anılan kentin son yirmi yılda üretilmiş, ikon bina sınıflamasına dahil edilebilecek hiç bir yapının bulunamaması oldukça dikkat çeken bir durumdur.

GAMA KENTLER

	YAPININ ADI	YAP. TAM. YILI	YAPININ İŞLEVİ	MİMARİ	YAPININ KONUMU
AMSTERDAM	NEMO BİLİM VE TEKNİK MÜZESİ	1997	KÜLTÜR YAPISI	RENZO PIANO	HOLLANDA
	WOZOCO'S APARTMANLARI	1997	KÜLTÜR YAPISI	MVRDV	HOLLANDA
	WHALE BİNASI	2000	KONUT	de ARCHITEKTEN CIE	HOLLANDA
ATLANTA	HIGH SANAT MÜZESİ EK BİNASI	2005	KÜLTÜR YAPISI	RENZO PIANO	A.B.D.
BARCELONA	TELEKOMÜNİKASYON KULESİ	1992	TİCARET YAPISI	NORMAN FOSTER	İSPANYA
	FORUM BARCELONA	2004	KÜLTÜR YAPISI	HERZOG & de MEURON	İSPANYA
	TORRE AGBAR	2005	BÜRO YAPISI	JEAN NOUVEL	İSPANYA
BERLİN	GALERIES LAFAYETTE	1995	TİCARET YAPISI	JEAN NOUVEL	ALMANYA
	REICHSTAG	1999	YÖNETİM BİNASI	NORMAN FOSTER	ALMANYA
	BERLİN YAHUDİ MÜZESİ	1999	KÜLTÜR YAPISI	DANIEL LIBESKIND	ALMANYA
BOSTON	SIMMONS HALL MIT ÖĞRENCİ YURDU	2002	KONUT	STEVEN HOLL	A.B.D.
	BOSTON KONGRE VE FUAR MERKEZİ	2004	KÜLTÜR YAPISI	RAFAEL VINOLY	A.B.D.
	BOSTON ÇAĞDAŞ SANAT ENSTİTÜSÜ	2006	KÜLTÜR YAPISI	DS + R	A.B.D.
BUDAPEŞTE	ING BANK MERKEZ OFİSİ	1997	BÜRO YAPISI	ERICK VAN EGERAAT	MACARİSTAN
	CET BUDAPEŞTE	2007	KÜLTÜR + TİCARET Y.	ONL	MACARİSTAN
B. AIRES	PUERTO MADERO KÖPRÜSÜ	2001	ULAŞIM YAPISI	SANTIAGO CALATRAVA	ARJANTİN
CENEVRE	VACHERON CONSTANTIN OFİS BİNASI	2004	BÜRO YAPISI	BERNARD TSCHUMI	İSVİÇRE
DUSSELDORF	ZOLLHOF MEDYA MERKEZİ	1999	BÜRO YAPISI	FRANK GEHRY	ALMANYA
	COLORIUM	2000	BÜRO YAPISI	WILLIAM ALSOP	ALMANYA
HAMBURG	ADA 1	2007	BÜRO YAPISI	JURGEN MAYER H.	ALMANYA
KOPENHAG	DANİMARKA YAHUDİ MÜZESİ	2003	KÜLTÜR YAPISI	DANIEL LIBESKIND	DANİMARKA
	İKİZLER BİNASI	2005	KONUT	MVRDV	DANİMARKA
	ORDRUPGAARD MÜZESİ	2005	KÜLTÜR YAPISI	ZAHA HADID	DANİMARKA
K. LUMPUR	MENARA MESINIAGA	1992	BÜRO YAPISI	KEN YEANG	MALEZYA
	PETRONAS KULELERİ	1998	BÜRO YAPISI	CESAR PELLI	MALEZYA
MELBOURNE	MELBOURNE GEÇİDİ	1999	ULAŞIM YAPISI	DENTON C. MARSHALL	AVUSTRALYA
	FEDERATION SQUARE	2002	KÜLTÜR YAPISI	LAB	AVUSTRALYA
	CH2	2006	BÜRO YAPISI	MICK PERARCE	AVUSTRALYA

Tablo.5.3.a Gama Kentlerde Seçilen Yapılar I

GAMA KENTLER

	YAPININ ADI	YAP. TAM. YILI	YAPININ İŞLEVİ	MİMARİ	YAPININ KONUMU
MIAMI	NEUGEBAUER HOUSE	1998	KONUT	RICHARD MEIER	A.B.D.
MINNEAPOLIS	WEISMAN SANAT MÜZESİ	1993	KÜLTÜR YAPISI	FRANK GEHRY	A.B.D.
	MINNESOTA ÜNİ. MERKEZ GİRİŞİ	2000	EĞİTİM YAPISI	ANTOINE PREDOCK MİM.	A.B.D.
	WALKER ART CENTER	2005	KÜLTÜR YAPISI	HERZOG & de MEURON	A.B.D.
MÜNİH	ALLIANZ ARENA	2005	SPOR YAPISI	HERZOG & de MEURON	ALMANYA
	BMW WELT	2007	TİCARET + KÜLTÜR YAPISI	COOP HIMMELB(L) AU	ALMANYA
OSAKA	IŞIK KİLİSESİ	1989	DİNİ YAPI	TADAO ANDO	JAPONYA
	KANSAI ULUSLARARASI HAVAALANI	1994	ULAŞIM YAPISI	RENZO PIANO	JAPONYA
	OSAKA SANAT MÜZESİ	2004	KÜLTÜR YAPISI	CESAR PELLI	JAPONYA
PRAG	ULUSAL HOLLANDA TİCARET BİNASI	1996	TİCARET + BÜRO YAPISI	FRANK GEHRY	ÇEK CUMHURİYETİ
	ANDEL BİNASI	2000	BÜRO YAPISI	JEAN NOUVEL	ÇEK CUMHURİYETİ
PEKİN	SU SPORLARI MERKEZİ	2006	SPOR YAPISI	PTW	ÇİN
	DİJİTAL PEKİN	2007	TİCARET YAPISI	STUDIO PEI-ZHU	ÇİN
	PEKİN ULUSLARARASI STADYUMU	2007	SPOR YAPISI	HERZOG & de MEURON	ÇİN
ROMA	PARCO KONSER SALONU	2002	KÜLTÜR YAPISI	RENZO PIANO	İTALYA
	MISERICORDIOSO KİLİSESİ	2003	DİNİ YAPI	RICHARD MEIER	İTALYA
SANTIA GO	BİP BİLGİSAYAR OFİSİ	2006	BÜRO YAPISI	ALBERTO MOZO	ŞİLİ
	DUVAR EV	2007	KONUT	FROHN & ROJAS	ŞİLİ
STOCKHOLM	VASA MÜZESİ	1990	KÜLTÜR YAPISI	DAHLBÄCK VE MANSSON	İSVEÇ
	KONUT K	2004	KONUT	THAM & V. HANSSON	İSVEÇ
ŞANGAY	JIUSHI KULESİ	2000	BÜRO YAPISI	NORMAN FOSTER	ÇİN
	FORMULA 1 YARIŞ PİSTİ	2004	SPOR YAPISI	HERMAN TILKE	ÇİN
	ZHANG JIA BANG	2006	TİCARET YAPISI	WILLIAM ALSOP	ÇİN
TAIPEİ	TAIPEİ 101	2004	BÜRO YAPISI	C. Y. LEE	TAYVAN
VARŞOVA	METROPOLİTAN MERKEZ BİNASI	2003	BÜRO YAPISI	NORMAN FOSTER	POLONYA
WASHINGTON	SMITHSONIAN ENSTİTÜSÜ	2007	EĞİTİM YAPISI	NORMAN FOSTER	A.B.D.

Tablo.5.3.b Gama Kentlerde Seçilen Yapılar II

KENT 1. FRANKFURT**ALFA KENT**

Frankfurt metropolü Almanya'nın finans ve kültür merkezidir. Bu nedenle Frankfurt'un manzarası Almanya'nın diğer kentlerine göre daha fazla gökdelen silueti ile şekillenmiştir. Bunun yanı sıra Frankfurt pek çok tezatı ahenkle bir araya getirmeyi başarmış, gökdelenleri ve modern yapıları, İkinci Dünya Savaşı'nda büyük zarar gören tarihi dokuyla birleştirmiştir. Tarihi Römer Belediye Binası bugün de kentin önemli simgelerinden biridir. Ayrıca Main nehri boyunca sıralanmış olan müzeler de sıra dışı biçimleriyle kent kimliğine eklenmiştir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER**GOLDSTEIN TOPLU KONUTLARI**

KONUT - FRANK GEHRY - 1996

Bu proje, çağdaş tasarım ve ikonik mimarlık bileşenlerinin, sosyal sorumlulukla toplumsal bir projede kullanılması açısından önemlidir. Kompleks, kent merkezi ile havaalanı arasında yer almaktadır. Goldenstein Toplu Konutları, kışlayı andıran kasvetli, alışılmış dikey büyük blokların aksine U biçiminde konumlanan 3-5 katlı 8 apartman bloğundan oluşmaktadır. Merdiven kuleleri, balkonlar ve blok girişleri gibi sirkülasyon alanları ve bisiklet kulübesi gibi ek strüktürler çinko kaplı heykelsi hacimler olarak tasarlanmıştır.

COMMERZBANK MERKEZ OFİS BİNASI

BÜRO YAPISI - NORMAN FOSTER - 1997

Commerzbank dünyanın en yüksek ekolojik yapı tasarımlarından biri olarak dikkat çeker. Tasarım, tüm yapı boyunca doğal havalandırma sistemi yaratma fikri üzerinden şekillenmiştir. Kavramsal olarak ağaç yaprakları ve gövdesinden yola çıkılan yapı, üçgen bir plana sahiptir. Burada ağaç yapraklarını katlar temsil ederken, tüm bina boyunca yükselen ve doğal havalandırmayı sağlayan atrium ise ağaç gövdesini temsil etmektedir.

FRANKFURT TİCARET FUARI

TİCARET YAPISI - NICHOLAS GRIMSHAW - 2001

Nicholas Grimshaw tarafından tasarlanan ve 2001 de inşaatı tamamlanan, fuar binası Avrupa'nın en geniş kolon açıklığının geçildiği yapı olması nedeniyle önemlidir. Yapı prefabrik panellerden oluşan kıvrımlı çatı strüktürüyle dikkat çekmektedir.

Eski bir sömürge kenti olan Hong Kong, mevcut bir kentin üzerinde veya yanında konumlanmamış, sömürgeci güçler tarafından küresel ticaret aksında, sıfırdan uluslararası bir liman kenti olarak kurulmuştur. 1970'lere dek kentte kayda değer bir mimari etkinlikten söz etmek zordur. Ancak küreselleşmeyle beraber hızla gelişerek zenginleşmiş ve önemli bir finans merkezine dönüşmüştür. Bugün Hong Kong denince pek çok kişinin aklına sıkışık biçimde yan yana istiflenmiş gökdelenler gelmektedir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

ÇİN BANKASI KULESİ

BÜRO YAPISI - I.M.PEI - 1989

Pei 'nin tasarladığı 305 m yüksekliğinde, 72 katlı Çin Bankası Kulesi yalın ama dikkat çekici prizmatik biçimlenişiyle Hong Kong 'un en ünlü gökdelenlerinden birisidir. Dört dikey şafttan oluşan yapı, 52 m'lik bir küple başlamakta ve yukarı doğru yükselirken tek bir üçgen prizma kalana dek azalarak sonlanmaktadır. Üstün bir konstrüksiyon tekniği ile inşa edilen yapı, 1992'ye kadar Hong Kong ve Asya'nın en yüksek gökdeleni unvanını korumuştur.

CHEK LAP KOK

ULAŞIM YAPISI –NORMAN FOSTER - 1998

Y biçimindeki formu ile dikkat çeken Hong Kong Uluslararası Havaalanı, bugüne dek üzeri örtülen en büyük yapılardan biridir. Ada üzerinde konumlanan yapı, ana karaya demiryolu ve karayolu hatlarını içeren köprülerle bağlanır. Norman Foster tarafından tasarlanan Chek Lap Kok, modern zamanların en tutkulu inşaat projelerinden biri olarak nitelendirilir. Kapsamlı bir ıslah programıyla, projenin konumlandığı dağlık ada 100m yüksekliğinden 7 m’ye indirilerek düzleştirilmiş ve ada alanı özgün boyutlarının dört katına çıkarılmıştır.

ULUSLAR ARASI FİNANS MERKEZİ II - 2IFC

BÜRO YAPISI - CESAR PELLİ - 2003

Yüksek yapıların mimarı Cesar Pelli tarafından tasarlanan 88 katlı gökdelen, 415 m’lik uzunluğu ile Hong Kong’un en yüksek yapısıdır. Silindir şeklinde yükselen sade biçimine rağmen yapı, düşeydeki ölçek farkıyla diğer tüm gökdelenler arasından sıyrılarak, Hong Kong silüetinde belirleyici rol oynamaktadır. Aynı zamanda Hollywood’un da dikkatini çekmiş olan yapı, “Tomb Rider”, “Batman: The Dark Knight” gibi birçok aksiyon filminde beyaz perdede görünerek popülerliğini artırmıştır.

Mimarlık şüphesiz olarak kentin en dikkat çeken özelliklerinden biridir. Kenti turistler ve kent sakinleri için adeta bir açık hava müzesine dönüştüren yapılarıyla Londra, günümüz modern kent mimarlığında diğer kentlere öncülük eden uluslararası bir lider konumundadır. Zengin bir mimarlık mirasına sahip olan kent, tarihi anıtların etkileyici bir şekilde sıralanmasının yanı sıra, yıldız mimarlar tarafından tasarlanmış çağdaş mimarlık ürünleriyle de ilgi çekerek, cesur ve sıra dışı tasarımlar için üretken bir zemin sunmaktadır.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

MILLENIUM DOME

KÜLTÜR YAPISI - RICHARD ROGERS - 1999

Kubbe, milenyum için gerek biçimi, gerekse ölçeğiyle büyük bir ses getireceği düşünülerek tasarlanmıştır. Millennium Dome, çatı strüktürünün biçimine uygun olarak dairesel şekilde düzenlenen dikme dizisiyle tanınmaktadır. Yapı, 365 metre çapıyla dünyanın en geniş bölünmemiş mekanlarından biridir. Rogers'ın bir çok tasarımında olduğu gibi yapısal öğeler saklanmamış aksine vurgulanarak mimari tasarımda görsel olarak farklılık yaratmıştır.

PECKHAM KÜTÜPHANE VE MEDYA MERKEZİ KÜLTÜR YAPISI -WILLIAM ALSOP -1999

Yapı, William Alsop tarafından Londra'nın Soutwark bölgesinin yenilenme çalışmaları kapsamında tasarlanmıştır. Mimar tasarıma yerel halkın kütüphaneden beklentilerini araştırarak başlamış ve geliştirdiği mekan çözümleriyle 21.yy kentsel mekan tasarımında öncü olmuştur. Alışılmadık ters L biçimi ile öne çıkan yapı, bu biçimleniş sayesinde konumlandığı meydanın tanımlı bir kentsel boşluğa dönüşmesine olanak tanımıştır.

SWISS RE LONDRA MERKEZ OFİSİ

BÜRO YAPISI - NORMAN FOSTER – 2004

Tasarlandığı ilk günden itibaren sıra dışı biçimiyle mimarlık gündeminde yer alan yapı “30 St Mary Axe” olarak da bilinir. Yapı, Foster tarafından teknik, mimari, sosyal ve mekansal alanlarda üretilen radikal yaklaşımlarla tasarlanmıştır. Yoğun bir kentsel doku içinde, dikdörtgen bir arsa üzerine oturan silindirik biçimli tasarım, Londra'nın ilk ekolojik yüksek binası olmasının yanı sıra, hemen dikkat çeken alışılmışın dışındaki biçimiyle adeta kentin ufuk çizgisine bir ek niteliğindedir. Bu özel biçimi arazinin zorluklarına karşı cevap olarak tasarladığını belirten Foster, bu biçimleniş sayesinde kulenin etrafında geniş kamusal alanlar oluşmasına olanak sağlamıştır.

Amerikan sinema endüstrisinin kalbi olan Los Angeles kenti otoyollar, caddeler ve sokaklardan oluşan ulaşım hiyerarşisinin belirlediği ızgara sistem üzerinde kuruludur. Bunun dışında mimari bir dönüşüm, gelişim çizgisinden bahsetmek oldukça güçtür. Her yapı yada yapılar grubu bulunduğu arsa üzerinde istediği biçim ve büyüklükte varolabilme özgürlüğüne sahiptir. Amerikan kültürünün fiziki bir yansıması olan kent için bir merkezden bahsedilebilir fakat merkezi görmenin, diğer birçok kentin aksine Los Angeles'i tanımak konusunda pek faydası olmaz.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

UMBRELLA

BÜRO YAPISI – ERİC OWEN MOSS - 1999

1940larda inşa edilmiş bitişik iki depo binası, bir internet ve grafik tasarım şirketi için, üretim ve üretim sonrası olmak üzere iki ayrı birimden oluşan bir tesise dönüştürülmüştür. Dış cephesi çimento panellerle kaplı binanın yay biçimli kirişlerle desteklenmiş giriş kısmının dışına rampa, yürüyüş bantlar ve merdivenler eklenirken, giriş rampasının üzerine doğru çıkıntı yapan alan amfi tiyatro olarak kurgulanmıştır.

WALT DISNEY KONSER SALONU

KÜLTÜR YAPISI - FRANK GEHRY – 2003

Heykelsi kompozisyonu ve titanyum kaplı cephesiyle tipik bir Gehry yapısı olan konser salonu Los Angeles’ın en dikkat çeken binalarından biridir. Gehry iç mekanda da oldukça sıra dışı çözümler üretmiştir. Orkestra platformunu çevreleyen ahşap oturma grupları ve yelkeni andıran ahşap tavan, izleyicide büyük bir geminin içindeymiş etkisi yaratmaktadır. Pek çok konser salonundan farklı olarak , binanın lobisi cadde boyunca yayılmıştır.

CALTRANS DISTRICT 7 MERKEZ OFİSİ

BÜRO YAPISI – THOM MAYNE - 2004

Kinetik biçimlenişle dev bir arabayı andıran yapının malzeme dili ve strüktürel öğeleri kentin otoyol altyapısına gönderme yapmaktadır. Tasarımda sürdürülebilirlik kavramı ön plana çıkarken, çift cidarlı cephenin güneşiği ve ısı gibi çevre koşullarına bağlı olarak değişmekte olan mekanik dış kabuğu ile cephede hareket sağlanmıştır. Gün içerisinde opak ve penceresiz gibi görünen cephe, gün boyunca giderek şeffaflaşarak gün batımında nerdeyse saydam hale gelmektedir. Cepheye yerleştirilen “100” rakamları ile “Hollywood” yazısına atıfta bulunan mimar, bu eklentiyle yapıyı kentsel bir röper noktasına dönüştürmüştür.

Milano, Avrupa'nın en gelişmiş ve en zengin kentlerinden biridir. Kent merkezi farklı dönemlere ait tarihi anıtlarla çevrilidir. Dünyanın en büyük Gotik tarzdaki katedrali Duomo di Milano, en eski alışveriş merkezlerinden Galleria Vittorio Emanuele II ve en büyük tiyatro binalarından La Scala burada yer alır. İtalya'nın mimarlık alanında en üretken kenti olan Milano, İtalyan çağdaş mimarlığı hakkında da fikir sahibi olmak isteyenler için en doğru başlangıç noktası olarak anılır.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

YENİ MİLANO TİCARET FUAR ALANI TİCARET YAPISI - MASSIMILIANO FUKSAS - 2005

Yapı örtü sisteminden taşıyıcılarına, aydınlatmasından iç mekan tasarımına kadar her haliyle bir bütün olarak nefes alan, çok ayaklı bir kabukluyu andırmaktadır. Boyuna oluşturulmuş bağlantı aksı, bütün tasarımın strüktürünü oluşturan bir omurga gibi çalışmaktadır. Hareketli ve akışkan biçimiyle ön plana çıkan çatı örtüsü kraterler, dalgalar, kumullar, tepeler gibi doğadaki çeşitli yükseltilerden esinlenerek tasarlanmıştır. Doğada olduğu gibi aynı biçim asla iki kere yinelenmeden ziyaretçilere sürekli çeşitlenen bir perspektif sunmaktadır.

LUIGI BACCONIUNU FAKÜLTE BİNASI EĞİTİM YAPISI – GRAFTON ARCHITECTS - 2008

Grafton Architects'in Milano'daki Luigi Bacconi Üniversitesi için tasarladığı yeni fakülte binası 2008 Dünya Mimarlık Festivali açılışı törenlerinde “Yılın En İyi Binası” seçilmiştir. Eleştirmenler tarafından “tam bir üç boyutlu tasarım” olarak tanımlanan yapı, özellikle kentle kurduğu ilişki ve yalın mekan çözümleri ile övgü toplamıştır.

New York dünyanın en önemli ticaret ve finans merkezlerinden biridir. Kent medya, politika, eğitim, eğlence, moda ve mimarlıkta tüm dünyayı etkileyerek diğer kentler için örnek oluşturmaktadır. Kent silüetini belirleyen unsurlar hiç şüphesiz ki gökdelenlerdir. Büro yapılarının yanı sıra birbirinden ilginç, çağdaş tasarımlarıyla müzeler de kentin mimari kimliğinin oluşumunda ve gelişiminde önemli bir yere sahiptir: Modern Sanat Müzesi “MOMA”, Guggenheim Müzesi ve Modern Tarih Müzesi vb.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

LVMH KULESİ

BÜRO YAPISI - CHRISTIAN DE PORTZAMPARC - 1999

Bir Fransız şirketi olan Louis Vuitton Moët Hennessey'nin Amerika yönetim binası olan LVMH Kulesi, yine bir Fransız olan Portzamparc tarafından tasarlanmıştır. Açılı ve tabakalı cam cephesiyle öne çıkan tasarım, tamamlandığı günden bu yana mimarlık eleştirmenlerine konu olmuş, binaya birçok sıfat yakıştırılmıştır. Bu sıfatların çoğunda yapının dışı olarak nitelendirilmesi ilgi çekicidir.

HEARST KULESİ

BÜRO YAPISI - FOSTER & PARTNERS - 2004

Foster tarafından tasarlanan kule, 1900lerin başında inşa edilen mevcut binanın üzerinde yükselmektedir. Kolonları korunarak içi boşaltılan 6 katlı mevcut bina taş kabuğuyla, 42 katlı kule için taban oluşturmuştur. Cephe çelik diyagonallerle taşınan cam örtü ile kaplanmıştır. Kulenin düşey oranlarını vurgulamak için diyagonaller arasında geriye doğru çekilen köşeler cepheye hareket getirmiştir. İç mekanda ise diyagonal desteklerin ve tüm taşıyıcı sistemin hissedildiği tıpkı bir kent meydanı gibi işlevlendirilen etkileyici bir giriş avlusu yer almaktadır.

MAVİ KULE

KONUT - BERNARD TSCHUMI - 2007

Son dönemde New York'da nitelikli konut bloğu üretimi artmış, çok sayıda modern konut inşa edilmiştir. Biçimlenişle dikkat çeken 32 katlı Mavi Kule konut bloğu da bu yapılardan biridir. Bernard Tschumi'nin tasarladığı yapının en belirleyici özelliği yukarıya doğru yükselirken belli bir eğimle genişleyerek daha çok kullanım alanı yaratma düşüncesiyle tasarlanmış, dev bir mücevher parçasına benzeyen biçimidir. Düzensiz mavi ve siyah pencerelerden oluşturulmuş, dama tahtasını andıran yapının pikseli dış kabuğu New York mozaığının mimariyle bütünleşerek cepheye yansımaları olarak yorumlanabilir.

Tüm dünyada anıtları, sanatsal ve kültürel yaşamı ile tanınan Paris kentinde, Fransız Devrimi'nin 200.yıl kutlamalarının yapıldığı 1989 yılı öncesinde kapsamlı bir yapı programına başlanmıştır. Paris'i modern mimarlık gündemi içerisinde öne çıkaran ve “Büyük Projeler” olarak adlandırılan bu yapılar bütünü, Avrupa’da son yıllarda doğrudan devlet eliyle yapılan en kapsamlı projeler grubudur.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

LE GRAND ARCHE

BÜRO YAPISI – OTTO VAN SPRECKELSEN - 1990

Yapı, Paris'in “Küçük Manhattan'ı” olarak adlandırılan ve 1950'lerden bu yana kentin kuzeybatısında yeni bir iş merkezi olarak gelişen La Defense alanının ortasında sembolik bir çekim merkezi yaratma fikri ile tasarlanmıştır. Mitterrand döneminin büyük projeleri arasında, taşıdığı sembolizm ve anıtsallık değeri açısından en öne çıkan yapılardan birisi olan “Le Grand Arche” ile tarihi aks fiziksel olarak son bulmaktadır. Her boyutu 100m'yi aşan, içi boşaltılmış devasa bir küp şeklindeki bu yapının ortasındaki açık alanda kablolar ve membranlardan oluşturulmuş bulut kompozisyonu ile insan ölçeği yakalanmaya çalışılmıştır.

PARK DE LA VILLETTE

KÜLTÜR YAPISI – BERNARD TSCHUMI – 1995

“Büyük Projeler” kapsamında geliştirilmiş olan parkın genel projesi Bernard Tschumi tarafından hazırlanmıştır. Kent sakinlerinin ihtiyaçlarını karşılayamayan Paris parklarına alternatif olarak tasarlanan “Park de la Villette”, spor ve rekreasyon alanları, bilim-teknoloji müzesi, müzik merkezi ve farklı işlevler için tasarlanmış 35 kırmızı “folie”(şaka)den oluşur. Park tasarımı, yüzeyler sistemi, çizgiler sistemi ve noktalar sistemi olmak üzere üç ana sistem üzerinde yapılanmıştır. Biçim ve ideolojiyi bir araya getiren 21. yüzyıl kent parkını temsil eden “Park de la Villette”, yaşayan, nefes alan, parçalara ayrılabilen, değişebilen ve yeniden yapılanabilen bir model olarak tasarlanmıştır.

CITROEN C42 TEŞHİR MAĞAZASI

TİCARET YAPISI – MANUELLE GAUTRAND - 2007

Manuelle Gautrand tarafından tasarlanan yapı, adını Citroen'in baş harfi C ile yapının kapı numarası olan 42'nin birleşmesinden almıştır. Ünlü Fransız otomobil üreticisi Citroen için hazırlanan Citroen C42 teşhir mağazası, Paris'in en önemli caddelerinden biri olan Champs Elysees'de yer alır. Citroen logosunun üç boyutlu olarak soyutlanmış halini anımsatan cephesi ile caddenin farklı dönemlerde oluşan mimarı dokusuna yeni bir katman ekleyen yapı, özellikle yaratıcı cephesi ve yalın iç mekan çözümleri ile son dönemde oldukça ilgi görmüştür.

Singapur, Endonezya ve Malezya toprakları arasında sıkışmış, tek şehirli bir ada devletidir. Bölgedeki diğer merkezler gibi son 200 yıl içerisinde büyük bir gelişim göstererek küçük bir kasabadan küresel bir kente dönüşmüştür. Singapur silüetini oluşturan en önemli öğeler yanyana sıralanmış gökdelenlerdir. Kentin, biri alışveriş merkezi olan Orchard caddesi, diğeri de iş merkezi olan Raffles Place olmak üzere iki ana merkezi vardır.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

EXPO MRT İSTASYONU

ULAŞIM YAPISI - NORMAN FOSTER - 2001

Singapur Fuar İstasyonu, kente gelen ziyaretçilerin yeni Changi Havaalanı yolu boyunca seyahat ederken karşılaştıkları ilk toplu hızlı ulaşım istasyonudur. Kalkış ve varış zamanlarında çok fazla insan tarafından kullanılan istasyon için belirgin görüş çizgileri ve güçlü bir yönlendirme duygusu yaratmak tasarımın temel ilkelerinden birisi olmuştur. Bu doğrultuda istasyon tasarımında beton temeller üzerinde yükselerek, dinamik görsel bir etki yaratan iki heykelsi çatı elemanı kullanılmıştır.

ESPLANADE TİYATRO KOMPLEKSİ

KÜLTÜR YAPISI - MICHAEL WILFORD - 2002

Esplanade tiyatro kompleksi büyük ölçüde kültür etkinliklerine yönelik bir merkezdir. Michael Wilford tarafından tasarlanan proje hem iç hem de dış alanlarda çok sayıda sahnesi bulunan iki büyük tiyatro kütesinden oluşur. Organik dış kabuğuyla dikkat çeken yapı, tasarımın öngörülen çok amaçlı kullanımına uygun olarak mekanlar arasında kendine özgü bir bütünlük sağlarken, sıra dışı biçimlenişiyle kültürel bir sembol olarak değer kazanmıştır.

CLARKE QUAY

TİCARET YAPISI - WILLIAM ALSOP - 2006

Alsop tasarımıyla Clarke rıhtımını canlı ve çekici bir mekana dönüştürürken, bölgeye yeni bir kimlik kazandırmayı hedeflemiştir. Mimar, iklim verilerini, tasarım ilkelerini belirleyen önemli öğelere dönüştürmüş, bu doğrultuda Singapur'daki ortam sıcaklığı ve çok yağışlı havayı yumuşatacak çözümler aramıştır. Singapur ikliminin aşırılıklarından ziyaretçileri koruyan ve melekler olarak adlandırılan zarif gölgelikler, 4 iç sokağı ve merkez avluyu kaplarken, meleklerin çerçevesi, sokaktaki yapay esintiyi sağlayan hafif hızdaki daha geniş balina kuyruğu vantilatörleri desteklemiştir. Nehir kenarında konumlanan yemek platformları ise mavi çanlar olarak bilinen nilüfer şeklindeki özel yapım güneş ve yağmur şemsiyeleri ile görkemli bir biçimde sonlanmıştır.

ABD'nin mimarlık merkezi olarak bilinen Şikago'da, 19. ve 20. yy.ın ünlü mimarlarının tasarladığı pek çok önemli yapı yer alır. Frank Lloyd Wright, Louis Sullivan, Mies van der Rohe ve daha pek çok mimar kentin silüetine izlerini bırakmış ve bu sayede dünya genelindeki mimari uygulamaları etkilemişlerdir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

MCCORMICK TRIBUNE KAMPÜSÜ

EĞİTİM YAPISI - REM KOOLHAAS - 2003

Projenin en dikkat çeken noktası gürültü kontrolü sağlamak için üretilen ve içi oyulmuş bir ağaç gövdesini andıran çelik kılıflı, beton tüp biçimindeki tünel tasarımıdır. Koolhaas'ın yeni kampüs binası, Mies van der Rohe'nin tasarladığı eski kampüs binasının hemen karşısında konumlanmıştır. Bu durum tüm tasarımı etkilemiş, yeni yapının tasarımında Mies van der Rohe'ye yönelik pek çok gönderme yapılmıştır. Örneğin binanın ana giriş kısmına yerleştirilmiş büyük Mies van der Rohe imajı ile görünmeyen giriş kapısına dikkat çekilmiştir.

MİLENYUM PARK - JAY PRITZKER PAVYONU KÜLTÜR YAPISI - FRANK GEHRY- 2004

Mimari dili, heykelsi yapısı ve çevre düzenlemesiyle Milenyum Park, Şikago kentinin en ilgi çekici mekanlarından biridir. Jay Pritzker Pavyonu ise parkın en göze çarpan, heykelsi elemanıdır. Gehry tarafından tasarlanan pavyon çok çeşitli performansların sergilendiği bir açık hava sahnesi olarak işlevlendirilmiştir. Çelik kafes ile konser alanı belirlenirken, parkla konser alanı arasında geçirgen bir ortam üretilerek, izleyicileri etkinliğin içine çekmek amaçlanmıştır.

SPERTUS YAHUDİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ KÜLTÜR YAPISI - KRUECK + SEXTON - 2007

Şikago'nun ana caddelerinden biri olan Michigan Avenue'da yer alan müze modern tasarımıyla çevresinde bulunan 19.yy yapılarından kolaylıkla ayrılarak, öne çıkar. Özellikle 556 farklı biçimde 726 pencereden oluşmuş cephesiyle dikkat çeken müze, her yaştan insana Yahudi kültürünü tanıtmak amacıyla kurulmuştur. Bu nedenle mimar açıklık, saydamlık, konukseverlik gibi kavramlara vurgu yaparak, tamamen cam panellerden oluşmuş dinamik bir cephe tasarlamıştır.

Tokyo 35 milyonluk nüfusu ile yeryüzünün en büyük kentlerindendir. Dünyanın mimarlık başkentlerinden biri olan Tokyo, tüm güncel mimari yönelimlerden örneklerle doludur. Bütün yıldız mimarlar Tokyo’da en azından bir yapı tasarlamıştır. Kentsel ve mimari alanda güncel gelişmelerin ve yeniliklerin takip edilebileceği kentlerin başında yer alan Tokyo, mimarlar için tıpkı bir açık hava müzesi gibidir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

PRADA AOYAMA TOKYO MAĞAZASI

TİCARET YAPISI - HERZOG de MEURON - 2003

Mağaza, kentsel dönüşüm projesi sonucunda bir moda merkezine dönüşmüş olan Aoyama bölgesinin ana arteri konumundaki Omotesando Caddesi üzerinde yer almaktadır. Tasarım, baklava biçimli cam modüllerin bir düzen oluşturacak şekilde bir araya getirildiği cephesiyle dikkat çeker. Yapının yansıtıcı dış yüzeyi, çevresindeki öğeleri yeniden üreterek cepheye dahil eder.

TOD'S BİNASI

TİCARET YAPISI - TOYO ITO - 2004

Tod's binası da Omotesando bulvarında konumlanmıştır. Toyo Ito, çapraz beton bağlar ve bağlar arkasında yer alan cam panellerden oluşturduğu dış kabuk ile sıradışı bir cephe yaratmıştır. Cephede yer alan çapraz bağlar, önlerinde bulunan ağaçların biçimini taklit ederek, arka planda suni gölgeler oluşturur. Geceleri ağaç dallarının silüetleri ve beton bağlar adeta birleşerek farklı bir kompozisyonla cepheye hareket katar.

ULUSAL SANAT MERKEZİ

KÜLTÜR YAPISI- KISHO KUROKAWA – 2007

Japonya'nın en büyük sergi mekanı olan yapının geniş avlusu; dalgalı cam duvarlarla çevrelenmiştir.. Aynı zamanda mevcut kütüphanenin yeni cam perde duvarını da tasarlayan Kurokawa, yeni sanat merkezinin cephede yansıması ile binalar arasında görsel ilişki kurarken, bir dizi iç duvarla daha küçük mekanlara bölünebilen yedi kolonsuz galeri üretmeyi başarmıştır.

Madrid, zengin bir tarihi mirasa sahiptir. Kent, İspanya'nın başkenti olmasına rağmen, 20.yy.da mimari yaratıcılık ve önderlik anlamında Barselona'nın gerisinde kalmıştır. Fakat özellikle 1980'den sonra gerçekleşen birçok ilgi çekici projeyle Madrid, Avrupa mimarlık sahnesinde başrol oynamak istediğini kanıtlamıştır. Kent silueti, Almudena Katedrali, Prado Museum gibi tarihi anıtlardan ve onların yanında yükselen Caixaforum gibi yıldız mimarlar tarafından üretilmiş ikonik tasarımlardan oluşmaktadır.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

KIO KULELERİ

BÜRO YAPISI - PHILIP JOHNSON VE JOHN BURGEE - 1996

Johnson ve Burgee tarafından tasarlanan Kio kuleleri, her biri 115m yüksekliğinde, 15 derece eğimle birbirine yaklaşan iki ofis bloğundan oluşmaktadır. Madrid'in en önemli bulvarlarından birinin girişinde yer alan Kuleler, inşa edilen ilk eğimli yüksek bloklar olarak dikkat çekmiş, büyük ilgi görmüştür. Eğimli biçimlenişi ile arkasında yer alan kentin ticaret bölgesine geçit etkisi yaratan yapı, bu nedenle "Avrupa kapısı" olarak da anılırlar.

MADRİD BARAJAS HAVAALANI

ULAŞIM YAPISI - RICHARD ROGERS - 2005

Richard Rogers tarafından tasarlanan ve 2005 yılında hizmete açılan yapı, uzun kenarları boyunca birbirine bitişik doğrusal ünitelerden oluşur. Tasarımda etkin enerji kullanımı ön planda tutulmuştur. Yaz aylarında oluşan aşırı ısıca karşı özel olarak tasarlanan çatı ve güneşliklerle çözüm aranmıştır. Bunun yanı sıra kuzey-güney aksında konumlandırılmış olan yapının, alt katlarının gün ışığı ile bağlantısını sağlamak için ise, "kanyon"lar geliştirilmiştir. Esneklik ve mekansal netlik tasarımda ön plana çıkan kavramlardır. Özellikle kanadı andıran biçimiyle her an havalanacak gibi duran çatı strüktürü tasarımın temelini oluşturmaktadır.

CAIXA FORUM

KÜLTÜR YAPISI - HERZOG de MEURON - 2008

Caixa Forum, kentin endüstrileşme dönemine ait bir benzin istasyonunun yerine tasarlanmıştır. Yıkılan benzin istasyonunu hatırlatması amacıyla, müzenin duvarlarının bir kısmı kırmızı tuğladan üretilmiştir. Caixa Forum'un heykelsi silueti, çatı görünümünü cepheye taşıyan farklı bir biçimleniş mantığı sonucu oluşmuştur. Yapının hemen yanında yer alan ve dikey bahçe olarak adlandırılan yeşil duvar ise botanikçi Patrick Blanc ile beraber tasarlanmıştır.

Aztekler'in büyüğü ülkesi Meksika'nın en güzel kentlerinden biri olan Mexico City, sadece geçmişten gelen tarihi ve kültürüyle değil modernleşen cehresiyle de ilgi çeken bir kettir. Kentin en önemli sorunlarından biri plansız büyüme, kentleşmedir. Bu doğrultuda merkezi Zocalo meydanı olan tarihi kent dokusu modern konutların tehdidi altındadır. Kentin sanayileşmiş kuzey tepelerine tırmanan küçük halk tipi evlerin sıralandığı alanlar ve özellikle de kentin doğusunda son dönemlerde ortaya çıkan konut semtleri, günümüz kentinin silüetini olumsuz etkilemektedir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

ARCOS BOSQUES CO. KULELERİ

BÜRO YAPISI – TEODORO GONZALEZ DE LEON - 2008

Yapılar, Meksika'nın en büyük ve en modern anonim şirket kompleksini inşa etmek amacıyla hazırlanan nazım planının bir aşaması olarak üretilmiştir. Her iki yapıda da aynı modüller sistem kullanılmıştır. Kulelerin oturduğu taban, kırsal manzaranın bir devamı olarak düşünülmüş ve taban strüktürünün çatısı çimle kaplanmıştır. Organik yüzey ve tekrar eden anıtsal geometrinin bu şekilde birleşmesi Maya yapılarının dokusunu ve ölçeğini çağırıştırır.

LAS FLORES OFİS BİNASI

BÜRO YAPISI - MIGDAL ARQUITECTOS – 2002

Periferico otoyolunun kenarında yer alan yapının, bölgeden hızla geçen araçların ve yayaların dikkatini çekebilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yapının otoyola bakan cephesi vitrin konsepti üzerinden biçimlendirilmiştir. Güneş ışığından maksimumda faydalanmak amacıyla temperli cam ve güneş kırıcılardan oluşturulmuş yüzeye, hareket eden insan gölgeleri işlenerek ilgi çeken şaşırtıcı bir cephe üretilmiştir.

NESTLE ÇİKOLATA MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI - ROJKIND MİMARLIK - 2007

Nestle çikolata müzesi, markanın kırmızı renginin egemen olduğu kabuğu ve origami kullanılarak kağıttan yapılmış objelere benzeyen biçimiyle, özellikle çocukların ilgisini çeker. Nestle çikolata fabrikasının içinde yer alan ve ziyaretçilerin üretimi izleyebilmeleri için tasarlanan bu ilk çikolata müzesi, sürprizli, kıvrımlı, dönüşlü alanlardan ve çok çeşitli biçimlerdeki küçük mekânlardan oluşmaktadır.

Üç yanı denizle çevrili kare planlı bir yarımada üzerine kurulu olan kentin, silüetini belirleyen en önemli mimari öge Golden Gate köprüsüdür. Tarihi boyunca sosyal mücadelelerde öncü olmuş San Francisco, hoşgörüsü ve alt kültürleriyle Amerika'nın en liberal kentidir. Fakat bu yaklaşım kentin mimari karakterine yansımamıştır. 20.yy.ın başında yapılmış olan Viktorya dönemi tarzındaki konutların mimari dokuyu oluşturduğu bu kentte korumacılık ön planda olup; kent sakinleri, mimari projelerin onaylanması ve inşa edilmesi üzerinde önemli söz sahibidir. Öyle ki son dönemlerde yapılan pek çok proje karşılaştığı protestolar nedeniyle durdurulmuştur.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

S.F. MODERN SANATLAR MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI – MARIO BOTTA - 1995

Botta'dan çevresiyle kontrast oluşturarak ön plana çıkan ve kentsel bir röper noktasına dönüşen bir müze tasarlaması istenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda, çevrede yer alan çok katlı, çelik strüktürlü yapılardan farklılaşmak için dış cephesinde geleneksel taş ve tuğla malzeme kullanılan müzenin, yatayda gelişmesine karar verilmiştir. Zeminden başlayarak siyah beyaz bir kule biçiminde yükselen masif merdiven, biçimin oluşmasında belirleyici bir diğer öge olarak öne çıkmıştır. Merkezde yer alan bu merdivenin üzerinde, sergi salonlarının tepeden ışık almasını sağlayan, 45 derecelik eğime sahip büyük bir çatı ışıklığı yer alır.

DE YOUNG MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI - HERZOG de MEURON – 2005

1989 depremi sırasında büyük hasar gören müzenin yıkılarak, yerine Herzog de Meuron tarafından yeni bir tasarımın inşa edilmesine karar verilmiştir. Müzenin ilk bakışta en dikkat çeken ögesi, burularak yükselip en üst noktasında kent gridine oturan kulesidir. Tüm cepheler bilgisayar yardımıyla üretilmiş delikli ve kabartmalı bakır panellerden oluşmuştur. Yapının kütlesi ışık, avlu ve teraslarla kesilerek doğaya uyum sağlamaya çalışılmış ve oksitlenerek yeşile dönecek olan panellerin zamanla doğayla bütünleşeceği düşünülmüştür.

S.F. ÇAĞDAŞ YAHUDİ MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI – DANIEL LIBESKIND - 2007

Daniel Liebeskind tarafından tasarlanan Çağdaş Yahudi Müzesinin cephesi, parlak ve metalik mavi yüzeylerden oluşmaktadır. Yeni tasarlanan yapı açılı biçimi ve mevcut binaya eklemlenişi ile dikkat çeker. William Polk'un 1907'de inşa etmiş olduğu kırmızı tuğla kaplı mevcut yapının karakteri tamamen korunmuş, yeni inşa edilen yapı, oluşturulan büyük boşluklu mekanlarla eski tasarımla bütünleşmeyi hedeflemiştir.

Güney Kore'nin başkenti olan Seul, tarih boyunca bir çok kez saldırıya uğramış, yerle bir edilmiştir. Buna rağmen mirasına sahip çıkan halk sayesinde Seul'un her köşesinde tarihi dokudan izlere rastlamak mümkündür. Kiremit çatılı ahşap evler, günümüzde yerini yüksek modern yapılara bıraksa da Seul, hem modern hem de tarihi bir kent olmayı başarmıştır. 1988 Seul Olimpiyatları kentin gelişimine büyük katkı sağlamış, kenti dünya sahnesine çıkarmıştır. Artık dünyaca tanınan Seul, hızla modernleşerek küresel kentler arasında yerini almıştır.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

SAMSUNG YÖNETİM BİNASI

KÜLTÜR YAPISI – RAFAEL VINOLY - 1999

1994'te Samsung Şirketi devam eden 20 katlı kulenin yapımını durdurarak, binayı çok işlevli bir yapıya dönüştürecek yeni bir tasarımın hazırlanmasını istemiş ve bu tasarımla yapının kentin simgelerinden biri olması hedeflenmiştir. Üçgen plan şemalı yapının köşelere taşınmış çekirdekler ve bu çekirdekler arasında yükselen farklı işlevlerde katların bir araya getirilmesi ile ilgi çekici bir kütle üretilmiştir.

SEUL DEVLET ÜNİVERSİTESİ MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI – REM KOOLHAAS – 2005

Müzenin tasarımı, yerleşimin toplumla olan ilişkisi üzerinden şekillenmiştir. Kütle, beton çekirdeğe dayanarak yukarı kaldırılmış, yapısal çelik kabuktan oluşturulmuştur. Tekil kütle stratejik olarak, düzenleme unsurlarına ve işlevsel gereksinimlere eklenerek manzaraya doğru yerleştirilmiştir. Planlama aşamasında özellikle yaya-yapı ilişkisinin düzenlenmesi üzerinde durulmuştur.

HYUNDAI GELİŞİM ŞTİ. GENEL MÜD.

BÜRO YAPISI - DANIEL LIBESKIND - 2005

Libeskind tarafından tasarlanan yapı geometrik biçimlerin şekillendirdiği cephesiyle, caddeden geçen herkesin dikkatini çekebilecek kadar sıradışı bir kompozisyona sahiptir. Bellirsiz bir matematiksel düzenle cepheye dağılan düzlemler uzay boşluğunda yüzüyor hissi yaratırlar. Yapı, bu matematiksel ifade biçimlerine yaptığı göndermeler ve benzerlikler nedeniyle “tanjant” takma adıyla da anılır.

Avustralya'nın resmi başkenti olmamasına karşın birçok açıdan ülkenin en önemli kenti olan Sidney, güney yarım kürenin diğer kentlerinden farklı özellikler barındırır; özellikle kamusal mekanların suyla kurduğu ilişkiler çok güçlüdür. Kenti kent yapan limanın varlığıdır. Diğer büyük kentlerle kıyaslandığında oldukça yeni bir kent olan Sidney'de 20.yüzyıla kadar pek az özgün mimarlık örneği görülmüştür. 1950'li yıllarda tasarlanan Sidney Opera Binası kente ait taze bir bellek geliştirmiş, ilgi çekici tasarımı, strüktürel çözümleri ve astronomik maliyetine kadar pek çok açıdan kamuoyunu yıllarca meşgul etmiştir. Yapımından itibaren kent silüetinin ayrılmaz bir parçası haline gelen yapı, sadece kentin değil ülkenin de en bilindik simgesidir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

AURORA BİNASI

KONUT + BÜRO YAPISI – RENZO PIANO - 2000

Renzo Piano tarafından tasarlanmış olan karma kullanımlı, ofisler (Avustralya'nın en pahalısı), mağazalar ve konutlardan oluşan bu kompleks 20.yüzyılda Sidney için tasarlanmış en simgesel ofis kulesidir. Kule özellikle yelpaze, çiçek vb. zarif nesnelere gönderme yapan dış kabuğuyla çevresindeki diğer yüksek yapılardan farklılaşarak, öne çıkmayı başarmıştır.

Foster tarafından tasarlanan 31 katlı Alman Banka Binası, Sidney'in önemli yüksek yapılarından birisidir. Tasarımda çevresel etkenler göz önünde tutulmuştur. Yapı, çevresel koşullara göre ve limana en çok manzara verebilecek biçimde tasarlanmış, etkin gün ışığı kullanımı da tasarımın olgunlaşmasında oldukça etkili olmuştur.

KENT 16. TORONTO**BETA KENT**

Toronto, Kanada'nın en büyük kenti, ticaret merkezi ve Ontario eyaletinin başkentidir. Kent, yeraltı alışveriş merkezlerinin bulunduğu metro istasyonları ve kenti örümcek ağı gibi saran otoyolları ile gelişmiş bir ulaşım ağına sahiptir. Kent silüetinde gökdelenlerle beraber belirleyici rol oynayan "CN Tower" kentin en önemli simgesidir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

TORONTO ÜNİVERSİTESİ MEZUN MERKEZİ

EĞİTİM YAPISI – THOM MAYNE - 2000

Toronto Üniversitesi kampüsünün sınırında yer alan , yoğun bir kentsel alanı sınırlayan bina kampüse giriş kapısı ve üniversite içinde ikonik bir kimlik tanımlamaktadır. Thom Mayne tarafından tasarlanan bu yapıyı biçimlendiren temel unsur, kamusal ve özel mekanlar arasındaki sınırlara meydan okumaya yönelik arzudur. Bina kütlesi ve dış mekanın biçimlenişi yoğun programın gereğini yerine getirirken, arsanın karakteristiğine de yanıt vermeyi amaçlamaktadır.

SHARP TASARIM MERKEZİ

KÜLTÜR YAPISI – WILLIAM ALSOP – 2004

Alsop'un Ontario Sanat ve Tasarım kolejine ek olarak tasarladığı yapı, Toronto'nun kentsel dokusunu zenginleştiren önemli bir yapıdır. Siyah beyaz pikseli kabukla çevrili yapı, 12 renkli bacağıyla mevcut tarihi dokudan yukarıda konumlanarak yeni bir kentsel mekan tanımlamaktadır. Yapı bu sıradışı biçimlenişi nedeniyle “masa tablası” olarak da anılır. İki katlı strüktür eğitim mekanı ve stüdyoları barındırmakta ve mevcut yapıya yeni yaratılan giriş holünün merkezi olan asansör ve merdivenlerle bağlanmaktadır.

ROYAL ONTARIO MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI - DANIEL LIBESKIND - 2007

Royal Ontario Müzesi için yapılan ek yapı, kırık, açılı ve çok yüzeyli biçimlenişi nedeniyle "Kristal" takma adıyla anılır Libeskind, yapıyı tasarlarken, müzedeki taş ve mineral koleksiyonundan esinlendiğini belirtmiştir. toplumsal dikkati üzerine çekmek konusunda oldukça başarılı olan bu yapı; hem biçimin oluşturduğu beklenmedik dramatik etki sayesinde hem de içini dışarıya açan geçirgen yaklaşımıyla, Toronto'da toplumsal hayatın merkezine önemli bir yere sahiptir.

İsviçre'nin en büyük kenti olan Zürih, aynı zamanda kültürel ba kentidir. Kent merkezine açılan dar sokakları, tarihi kiliseleri ve yan yana dizilmiş 200-300 yıllık konutlarıyla, iyi korunmuş bir tarihi mirasa sahip olan Zürih, düzenli ve güvenli bir kent yapısına sahiptir. Bunun en gözle görülür kanıtı da Batı Zürih'tir. Zürih'in eski endüstriyel bölgesi bugün gastronomi, sanat, dans, kültür ve mimarının odak noktasına d n  m  t r.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

STADELHOFEN SQUARE İSTASYONU ULAŞIM YAPISI - SANTIAGO CALATRAVA – 1990

Calatrava'nın açıklık, örtü ve hareket konularında yaptığı deneylerden biri olan bu istasyon projesi, yari ma sonucu tasarlanmıştır. Bellevue Meydanı yakınında yer alan 40m geni li indeki istasyon binası 270m boyunca devam eder. Mimarlı ın yalnızca farklı hacim, doku ve yüzeylerden oluşan görsel bir imge olmadığını, aynı zamanda dinamik bir nesne de olduğunu savunan Calatrava, dinamik mimarlığın bir parçası olarak strüktürü ön plana çıkarmıştır. Tren yolu bu strüktür elemanlarıyla vurgulanır ve sınırlanır.

AUSSERSIHL HALK MERKEZİ

KÜLTÜR YAPISI - EM2N - 2004

Tarihi bir park da yer alan bu yapı, sadece bir halk eğitim merkezi olarak değil, park ile beraber düşünülerek parkın bir parçası gibi tasarlanmıştır. Yapının konumlandığı alan, kentin bu bölümünün tek yeşil parkı olması nedeniyle önemlidir, bu bağlamda parkta bir konuk gibi tasarlanan binanın üretimi sırasında parka minimum müdahalede bulunulmuş, bütün ağaçlar korunmuştur. Mevcut ağaçların etrafında kök koruma alanlarının arasında artan boşluklara yerleşen yapı, tüketilen yüzeyi en aza indirmek için dikey olarak biçimlenmiştir

COCOON MERKEZ OFİSİ

BÜRO YAPISI - CAMENZIND GELİŞİM MİM.- 2007

Güzel bir göl ve dağ manzarasının olduğu bir tepe kenarında yer alan yapı tüm manzaraya yönelen ve parktan yukarıya helezon çizerek giden heykelsi bir biçime sahiptir. Cepheyi çevreleyen paslanmaz çelik ağ örtü ile gizlilik sağlanmış olur. Bütün iç mekanlar, binanın merkezinde tasarlanan avlunun etrafını sararak yükselen bir rampa boyunca düzenlenmiştir. Dolaşım sistemi çok yönlü kullanımlar için esnek olarak tasarlanmıştır.

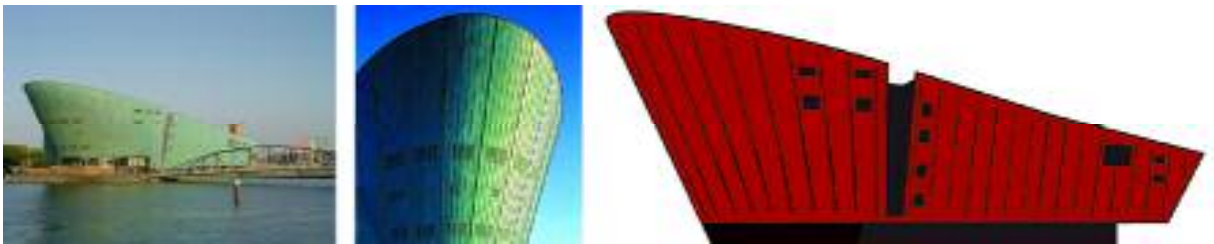
Amsterdam, çoğunlukla 17. yüzyıldan kalma yapılarıyla, Avrupa'daki en tarihsel kent dokularından birini barındırır. Kentin eski bölümü iç içe geçmiş kanallardan oluşur. Kanalların üzerinde yüzen evler Amsterdam mimarisinin özgün bir parçasıdır. Amsterdam'ın doğusundaki liman bölgesi, 25 yıllık bir dönüşüm projesi ile bugünkü halini almış, üç farklı yerleşme planlaması ile yeniden kurulmuştur. Tüm bu dönüşüm projeleriyle Amsterdam bugün mimari aktivite açısından ülkenin en zengin kenti haline gelmiştir.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

NEMO BİLİM VE TEKNİK MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI - RENZO PIANO - 1997

Renzo Riano'nun suyun üzerinde konumlanmış yapısı , biçimlenişi ve malzeme seçimiyle oldukça ilgi çekicidir. Amsterdam'ın doğusunda tarihi limanda yer alan yapı, bakır cephe kaplamasıyla tıpkı rıhtıma demirlemiş bir gemiyi andırır. Piano, bu biçimin gemi göndermesiyle ilgili olmadığını iddia etse de, yapı sadece biçimlenmesi açısından değil, kentin tümünü seyretme olanağı veren “üst güverte” planlaması ve hatta pencerelerinin konumuyla bile yüksek bordalı 18. yüzyıl gemilerine benzer.

WOZOCO'S APARTMANLARI

KÜLTÜR YAPISI - MVRDV - 1997

Wozoco, eski konut yapıları arasında yükselen, yaşlılar için yapılmış küçük daireleri kapsayan, bir sosyal konut bir projedir. İşlevsellikle ilişkili olmaktan çok, yapıyı kimlikli hale getirmeyi amaçlayan tasarımı uzun süren bir kamusal ilgi kaynağı olmuştur. 100 birimlik konut projesi, 87 birimlik bir oturma alanına sahiptir, bu nedenle MVRDV kalan 13 üniteyi dışarıdan cepheye eklemleyerek çözmüştür. Ana bina ile aynı genişliğe sahip konsollar kuzey cepheye yerleştirilmiş ve cephe ahşap kaplı konsollarla kontrast oluşturacak biçimde cam kaplanmıştır. Yapının güney cephesinde ise rasgele yerleştirilmiş pencere ve balkonlarla varyasyonlar oluşturulmuş, kuzey cepheye gönderme yapılarak, benzerlik kurulmaya çalışılmıştır

WHALE BİNASI

KONUT – DE ARCHITEKTEN CIE - 2000

Amsterdam'ın liman bölgesinde yer alan Whale konut kompleksi ölçeği, açılı biçimi ve çinko kaplama cephesiyle, çevresindeki düşük yükseklikteki yapılarla kontrast içerisindedir. Yan yana dizilmiş konut sıraları arasında “gökten düşen bir meteor parçası” gibi duran bu yapı, heykelsi formuyla oldukça ayırt edici ve ilgi çekicidir. 214 konut dairesi içeren kompleks, ticari alanlar, yarı kamusal avlu ve yer altı otoparkından oluşur.

İspanya'nın en gelişmiş kentlerinden birisi olan Barcelona, Fransa sınırında Akdeniz kıyısında konumlanmıştır. Bu konum Barcelona'nın kültürel-tarihsel-mimari yapısının pek çok bileşenini de etkilemiştir. Buna bağlı olarak İspanya'nın en hızlı sanayileşmiş ve kapitalistleşmiş kentidir. 20. yüzyılda dünya kültürünü etkileyen bir çok önemli isim bu kentte yaşamıştır: Dali, Miro, Picasso ve kentin simgesi olan henüz tamamlanmamış Sagrada Familia Kilisesi'nin mimarı Gaudi. Kent Gaudi'nin başını çektiği modernizm akımıyla planlanmış olup, 1900'lerden kalma ızgara sistem üzerinde gelişmiştir. 1992 olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapan kentte, Gaudi'nin masalsı yapılarının yanında, pek çok çağdaş ikonik yapı yer almaktadır.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

TELEKOMÜNİKASYON KULESİ

TİCARET YAPISI - NORMAN FOSTER – 1992

Kentin hemen yanında bir tepenin üzerinde kente egemen bir konumda yer alan yapı, . Foster'ın "minimal yapısal araçlarla maksimum etkiyi yaratma" felsefesine uygun olarak tasarlanmıştır. Tasarımın başlangıç noktasını bayrak direğine benzeyen köşegen yerleştirilmiş şaft oluştururken, planın kenarları eğrisel bir eşkenar üçgen biçimindeki düzeni, rüzgara karşı minimum direnç göstermektedir.

FORUM BARSELONA

KÜLTÜR YAPISI – HERZOG & de MEURON - 2004

“Suya doymuş sünger” görünümüyle üçgenimsi mavi beton bina, planda beton kolonlarla desteklenen 180 metrelik eşkenar üçgenden oluşmaktadır. Yapıyı zeminden yukarıya kaldıran Herzog & de Meuron, altta binanın girişi olarak hizmet veren geçirgen kamusal bir mekan yaratmıştır. Yükseltilmiş yapıyı kesen bir dizi avlu, sürekli yeni bakış açıları ve değişen ışık etkileri yaratarak forum binasının çeşitli katlarıyla örtülü açık mekanlar arasında kompleks bir etkileşim oluşmasına olanak sağlamıştır.

TORRE AGBAR

BÜRO YAPISI - JEAN NOUVEL – 2005

Nouvel’in gkdeleni tamamlandığı günden itibaren Barcelona silüetine egemen olmuştur. Güçlendirilmiş beton yapısı, cam kafeslerin arkasındaki 25 farklı renkteki alüminyum panel, cam ve çelik ile giydirilmiş, doğrudan gelen güneş ışığını kırma amacıyla kafesler, farklı açılardan eğilmiştir. Toprağı delen akışkan bir kütleyi andıran yapının cephesi suyu anımsatmaktadır; yumuşak ve sürekli ama aynı zamanda geçirgen ve renkli derinlikler ve belirsiz, parlak, ince farklarla, kendini ortaya koymaktadır.

Avrupa'nın ekonomik merkezi ve en önemli kentlerinden biri olan Berlin'de özellikle II.Dünya Savaşı'ı ve ardından Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla büyük boşluklar oluşmuştur. Bu tanımsız alanlarda hızlı bir inşa sürecinin başlamasıyla kent, dev bir şantiyeye dönüşmüştür. Bu dönemde hemen hemen bütün önemli mimarlar Berlin'de yapı gerçekleştirme şansına kavuşmuş, kent önemli isimlerin çağdaş tasarımlarıyla dolmuştur. Bu hızlı yapılanma süreci özellikle mimarlar için “modern mimarlık açık hava müzesine” dönüştürmüştür.

KENTİN İKONİK YAPILARINDAN ÖRNEKLER

GALERIES LAFEYETTE

TİCARET YAPISI - JEAN NOUVEL - 1995

Berlin'in önemli caddelerinden biri olan Friedrichstrasse'deki en dikkat çeken binalardan biri, kuzeybatı köşesinde kavislenen tümüyle cam kaplı cephesiyle Fransız alışveriş binası “Galeries Lafayette’tir”. İç tarafta yer alan aydınlatılmış mekanları ile yapının cephesi özellikle karanlıkta ön plana çıkarak, göze çarpar. Tıpkı cephe gibi yapının iç mekanı da cam mimarlığı devam etmektedir. İç mekanda konumlanmış, birbirine doğru yönelen cam konilerle yapının en ilgi çekici elemanıdır.

REICHSTAG

YÖNETİM BİNASI – NORMAN FOSTER - 1999

18.yyda yapılan Reichstag, 1933’de iç mekanın tahrip olmasının ardından Naziler tarafından kapatılmış, 1945’de Ruslar tarafından ele geçirilmiş, Soğuk Savaşın bitmesiyle yapı tekrar gündeme gelmiş, yenilenmesi için yarışma açılmıştır. Yarışmayı Foster’ın kazanmasını sağlayan, şeffaflık ve ışık üzerine kurulu bir yeni bir demokrasi anlayışını mimarlık diline tercüme etme fikridir. Bina büyük bir ayrımın da sembolüdür; taş kabuğunun içinde transparandır, iç mekanlar ışığa açılır ve içerde olup bitenler görünür olur. Projenin merkezi olan heykelsi çatı strüktürünün boyutları, eski yapının kabuğu dikkate alınarak belirlenmiştir. Yarım küre biçimindeki bu strüktür, sembolik, teknolojik ve ekolojik özellikleriyle ön plana çıkartılmıştır.

BERLİN YAHUDİ MÜZESİ

KÜLTÜR YAPISI – DANIEL LIBESKIND - 1999

Binanın dış duvarları sanki yaralı ya da yırtık bir deri gibi bazı noktalarda yarılıp açılmış olan dev plakalarla kaplanmıştır. Libeskind, yaptığı tasarımda, müzenin tarihi temsil etme işlevini çok güçlü olarak vurgulamak istemiştir. Mimari bir hafıza gibi çalışan yapı deformasyon ve kaybetme hissini ziyaretçilerine iletmeyi denemektedir. Musevi müzesinin en önemli unsurlarından biri de “boşluk”tur. Gerek ruhani, gerekse fiziksel olarak Libeskind Yahudi soykırımının hafızalarda kalıcı olmasını istemiş ve bunu da boşluğu vurgulayarak yapmıştır.

5.3. Yapılan İncelemelerin Değerlendirilmesi

Küresel kentler içerisinde seçilen ikon binalar ile ilgili incelenen veriler tablolara aktarılmıştır. Seçilen yapılar alfa, beta ve gama kent başlıkları altında gruplandırılmış, yapının konumu, yapım yılı, mimarı, işlevi ve biçimsel özellikleri olmak üzere 5 alt başlık ve bu başlıklara ait veriler üzerinden değerlendirilerek analiz edilmiştir.

Buna göre;

- Seçilen ikon binalar konumuna göre değerlendirilirken, bulunduğu kıtaya göre 6 alt başlık altında sınıflandırılmıştır. Bunlar; Avrupa, Asya, Afrika, Avustralya, Güney Amerika ve Kuzay Amerika'dır.
- İkon bina ölçütlerinden olan “yıldız mimarlar tarafından üretilme” durumunu incelemek için, binalar, mimarına göre yıldız mimarlar ve diğerleri (yerel mimarlar) olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir.
- İkonik binaların yıllara göre dağılımı incelenirken 5 yıllık süreçler üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Buna göre son 20 yıl içinde tamamlanmış olan ikonik binalar zamansal olarak 1990 öncesi, 1990-1995 arası, 1995-2000 arası, 2000-2005 arası, 2005 ve sonrası olmak üzere 5 ayrı perioda bölünmüş, değerlendirmeler bu sınıflandırma üzerinden yapılmıştır.
- Seçilen örnek binalar işlevine göre konut, ticaret, kültür, ulaşım, yönetim, büro, eğitim, spor ve din olmak üzere 9 alt başlığa ayrılmıştır. Bu işlevler örnek binalara göre belirlenmiştir. Buna göre herhangi bir sağlık yapısı incelenmediği için “sağlık” işlevi gruplandırmaya dahil edilmemiştir.
- Son olarak seçilen ikon binalar, biçimsel özellikleri göz önünde bulundurularak bina görselleri üzerinden değerlendirilmiş. İkonik mimarlık ölçütlerinin kütleye yansımaları yapılan renklendirmelerle vurgulanmıştır.

ALFA KENTLER

YAPININ ADI

FRANKFURT

HONG KONG

LONDRA

LOS ANGELES

MİLAN

NEW YORK

PARİS

SİNGAPUR

ŞİKAGO

TOKYO

GOLDSTEIN TOPLU KONUTLARI

COMMERZBANK MERKEZ OFİS BİNASI

FRANKFURT TİCARET FUARI ALANI

ÇİN BANKASI KULESİ

CHEK LAP KOK

ULUSLAR ARASI FİNANS MERKEZİ II - 2İFC

MILLENIUM DOME

PECKHAM KÜTÜP. VE MEDYA MERKEZİ

SWISS RE LONDRA MERKEZ OFİSİ

WALT DISNEY KONSER SALONU

CALTRANS DISTRICT 7 MERKEZ OFİSİ

UMBRELLA

YENİ MİLAN TİCARET FUAR ALANI

LUIGI BACCONI UNİ. FAKÜLTE BİNASI

LYNH KULESİ

HEARST KULESİ

MAVİ KULE

LE GRAND ARC

PARC DE LA VILLETTE

CITROEN C42 TEŞHİR MAĞAZASI

EXPO MRT İSTASYONU

ESPLANADE TİYATRO KOMPLEKSİ

CLARKE QUAY

MCCORMICK TRIBUNE KAMPÜSÜ

MİL. PARK - JAY PRITZKER PAVYONU

SPERTUS YAHUDİ ARAŞ. ENSTİTÜSÜ

PRADA AOVAMA TOKYO MAĞAZASI

TOD'S BİNASI

ULUSAL SANAT MERKEZİ

ALFA TOPLAM

YAP. TAM. YILI

1990 ÖNC.

1990-1995

1995-2000

2000-2005

2005 SON.

1

1

8

12

7

GENEL TOPLAM

2

7

22

36

36

YAPININ İŞLEVİ

KONUT

TİCARET

KÜLTÜR

ULAŞIM

YÖNETİM

BÜRO

EĞİTİM

SPOR

DİNİ

2

6

8

2

-

9

2

-

-

9

13

35

7

1

31

5

4

2

MİMARİ

YIL. MİM.

DiĞER

23

6

76

27

YAPININ KONUMU

AVRUPA

ASYA

AFRİKA

G.AMERİKA

K.AMERİKA

AVUSTRALYA

9

9

-

-

11

-

42

24

-

3

29

5

BETA KENTLER																						
YAPININ ADI	MADRID			MEXICO CITY		SAN FRANCISCO		SEUL			SIDNEY		TORONTO		ZÜRİH			BETA TOPLAM				
	KIO KULELERİ	MADRID BARAJAS HAVAALANI	CAIXA FORUM	ARCOS BOSQUES CORPORATION KULELERİ	LAS FLORES OFİS BİNASI	NESTLE ÇİKOLATA MÜZESİ	SAN FRANCISCO MODERN SANATLAR MÜZESİ	DE YOUNG MÜZESİ	SAN FRANCISCO ÇAĞDAŞ YAHUDİ MÜZESİ	SAMSUNG YÖNETİM BİNASI	SEUL DEVLET ÜNİVERSİTESİ MÜZESİ	HYUNDAI GELİŞİM ŞTİ. GENEL MÜD. BİNASI	AURORA BİNASI	ALMAN BANKASI BİNASI	TORONTO ÜNİVERSİTESİ MEZUN MERKEZİ	SHARP TASARIM MERKEZİ	ROYAL ONTARIO MÜZESİ		STADELHOFEN SQUARE İSTASYONU	COCOON MERKEZ OFİSİ	AUSSERSIHL HALK MERKEZİ	
YAP. TAM. YILI	1990 ÖNC.																				-	
	1990-1995																	●			1	
	1995-2000	●					●			●											3	
	2000-2005				●								●		●	●				●	5	
	2005 SON.		●	●	●		●	●	●		●	●		●			●		●		11	
YAPININ İŞLEVİ	KONUT												●								1	
	TİCARET																				-	
	KÜLTÜR			●			●	●	●	●	●					●	●			●	10	
	ULAŞIM		●															●			2	
	YÖNETİM																				-	
	BÜRO	●			●	●						●	●	●					●		7	
	EĞİTİM														●						1	
	SPOR																				-	
	DİNİ																				-	
MİMARİ	YIL. MİM.	●	●	●			●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●			15	
	DİĞER				●	●	●												●	●	5	
YAPININ KONUMU	AVRUPA	●	●	●														●	●	●	6	
	ASYA									●	●	●									3	
	AFRİKA																				-	
	G.AMERİKA																				-	
	K.AMERİKA				●	●	●	●	●						●	●	●				9	
	AVUSTRALYA												●	●							2	
GENEL TOPLAM																						

GENEL TOPLAM		
2	7	22
36	36	36

9	13	35	7	1	31	5	4	2
76	27							
42	24	-	3	29	5			

Tablo.5.5. Beta Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi

GAMA KENTLER																													
YAPININ ADI	AMSTERDAM			ATLANTA			BARCELONA			BERLİN			BOSTON			BUDAPEŞTE			B. AIRES			CENEVRE			DUSSELDORF			ARA TOPLAM	GAMA TOPLAM
	NEMO BİLİM VE TEKNİK MÜZESİ																												
	WOZOCO'S APARTMANLARI																												
	WHALE BİNASI																												
	HIGH SANAT MÜZESİ EK BİNASI																												
	TELEKOMÜNİKASYON KULESİ																												
	FORUM BARCELONA																												
	TORRE AGBAR																												
	GALERİES LA FEYETTE																												
	REICHSTAG																												
	BERLİN YAHUDİ MÜZESİ																												
	SIMMONS HALL MIT ÖĞRENCİ YURDU																												
	BOSTON KONGRE VE FUAR MERKEZİ																												
	BOSTON ÇAĞDAŞ SANAT ENSTİTÜSÜ																												
	İNG BANK MERKEZ OFİSİ																												
	CET BUDAPEŞTE																												
	PUERTO MADERO KÖPRÜSÜ																												
	VACHERON CONSTANTIN OFİS BİNASI																												
	ZOLLHOF MEDYA MERKEZİ																												
	COLORIUM																												
	ARA TOPLAM																												
	GAMA TOPLAM																												
GENEL TOPLAM																													

YAP. TAM. YILI	1990 ÖNC.																									-	1	2
	1990-1995																									1	5	7
	1995-2000	•	•																							7	11	22
	2000-2005			•																						7	19	36
	2005 SON.				•																						4	18

YAPININ İŞLEVİ	KONUT				•																						2	6	9
	TİCARET									•																	3	7	13
	KÜLTÜR	•	•			•					•																8	17	35
	ULAŞIM																										1	3	7
	YÖNETİM																										1	1	1
	BÜRO																										5	15	31
	EĞİTİM																										-	2	5
	SPOR																										-	4	4
	DİNİ																										-	2	2

MİMARİ	YIL. MİM.	•	•		•				•	•	•	•	•	•	•	•				•							16	38	76
	DİĞER			•													•	•									3	16	27

YAPININ KONUMU	AVRUPA	•	•	•						•	•	•	•	•	•				•	•							14	27	42
	ASYA																										-	12	24
	AFRİKA																										-	-	-
	G.AMERİKA																										1	3	3
	K.AMERİKA					•																					4	9	29
	AVUSTRALYA																										-	3	5

Tablo.5.6.a Gama Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi I

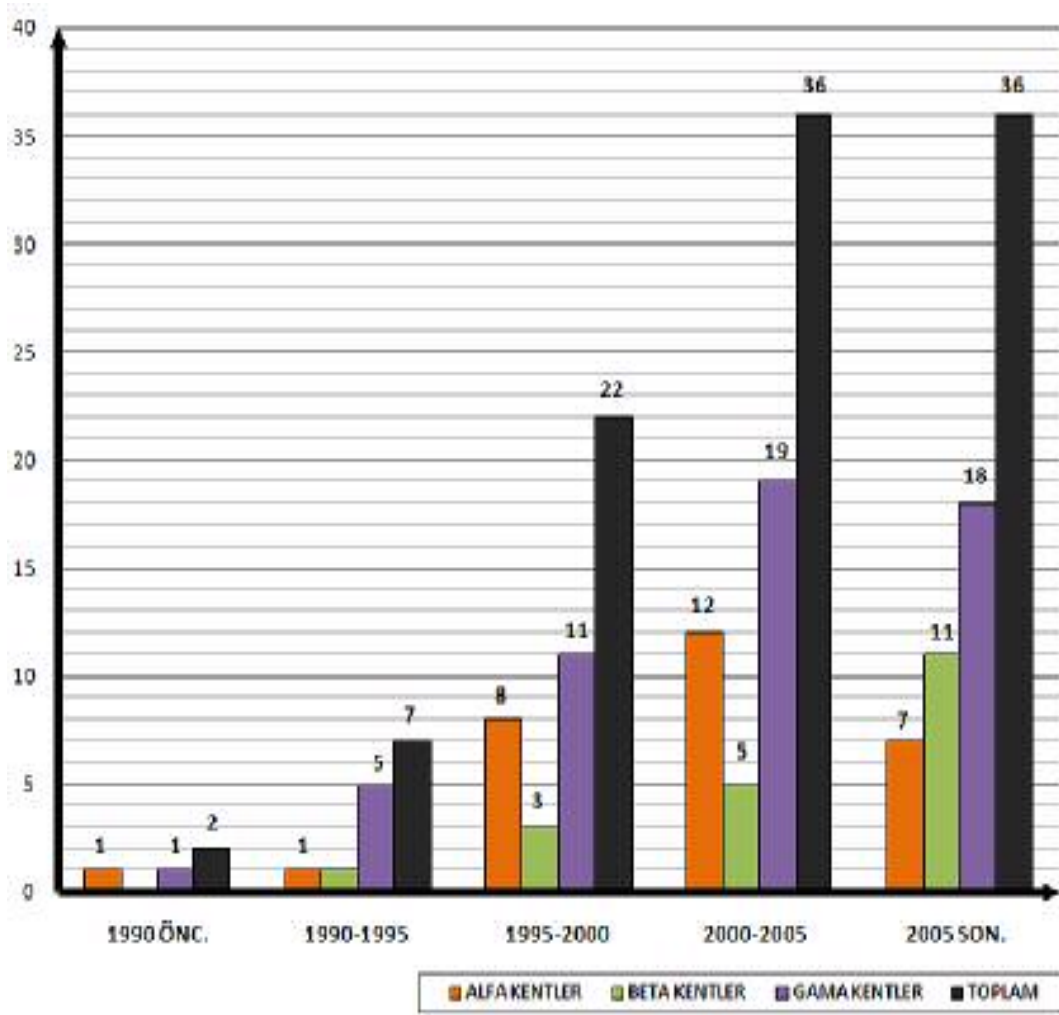
GAMA KENTLER																													
YAPININ ADI	HAMBURG			KOPENHAG			K.LUMPUR			MELBOURNE			MIAMI			MINNEAPOLIS			MÜNİH			OSAKA			PRAG			ARA TOPLAM	GAMA TOPLAM
	ADA 1			DANIMARKA YAHUDİ MÜZESİ	İKİZLER BİNASI	ORDRUPGAARD MÜZESİ	MENARA MESİNİAGA	PETRONAS KULELERİ		MELBOURNE GEÇİDİ	FEDERATION SQUARE	CH2	NEUGEBAUER HOUSE		WEISMAN SANAT MÜZESİ	MINNESOTA ÜNİ. MERKEZ GİRİŞİ	WALKER ART CENTER	ALLIANZ ARENA	BMW WELT		İŞİK KİLİSESİ	KANSAL ULUSLARARASI HAVAAALANI	OSAKA SANAT MÜZESİ	ULUSAL HOLLANDA TİCARET BİNASI	ANDEL BİNASI				
YAP. TAM. YILI	1990 ÖNC.																										1	1	
	1990-1995																										3	5	
	1995-2000																										4	11	
	2000-2005																										5	19	
	2005 SON.																										7	18	
YAPININ İŞLEVİ	KONUT																										2	6	
	TİCARET																										2	7	
	KÜLTÜR																										7	17	
	ULAŞIM																										2	3	
	YÖNETİM																										-	1	
	BÜRO																										4	15	
	EĞİTİM																										3	2	
	SPOR																										1	4	
	DİNİ																										1	2	
MİMARİ	YIL. MİM.																										15	38	
	DiĞER																										5	16	
YAPININ KONUMU	AVRUPA																										8	27	
	ASYA																										5	12	
	AFRİKA																										-	-	
	G.AMERİKA																										-	3	
	K.AMERİKA																										4	9	
	AVUSTRALYA																										3	3	
GENEL TOPLAM																													
GENEL TOPLAM																													

Tablo.5.6.b Gama Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi II

GAMA KENTLER																									
YAPININ ADI	PEKİN		ROMA			SANTIAGO			STOCKHOLM			ŞANGAY			TAIPEİ			VARŞOVA			WASHINGTON				
	SU SPORLARI MERKEZİ	DİJİTAL PEKİN	PEKİN ULUSLARARASI STADYUMU	PARCO KONSER SALONU	MISERICORDIOSO KİLİSESİ	BİP BİLGİSAYAR OFİSİ	DUVAR EV	VASA MÜZESİ	KONUT K	JİUSHİ KULESİ	FORMULA 1 YARIŞ PİSTİ	ZHANG JIA BANG	TAIPEİ 101	METROPOLİTAN MERKEZ BİNASI	SMITHSONIAN ENSTİTÜSÜ	ARA TOPLAM	GAMA TOPLAM								
YAP. TAM. YILI	1990 ÖNC.																							-	1
	1990-1995																							1	5
	1995-2000																							-	11
	2000-2005																							7	19
	2005 SON.																							7	18
YAPININ İŞLEVİ	KONUT																							2	6
	TİCARET																							2	7
	KÜLTÜR																							2	17
	ULAŞIM																							-	3
	YÖNETİM																							-	1
	BÜRO																							4	15
	EĞİTİM																							1	2
	SPOR																							3	4
	DİNİ																							1	2
MİMARİ	YIL. MİM.																							6	38
	DİĞER																							8	16
YAPININ KONUSU	AVRUPA																							6	27
	ASYA																							7	12
	AFRİKA																							-	-
	G.AMERİKA																							2	3
	K.AMERİKA																							1	9
	AVUSTRALYA																							-	3
																								GENEL TOPLAM	

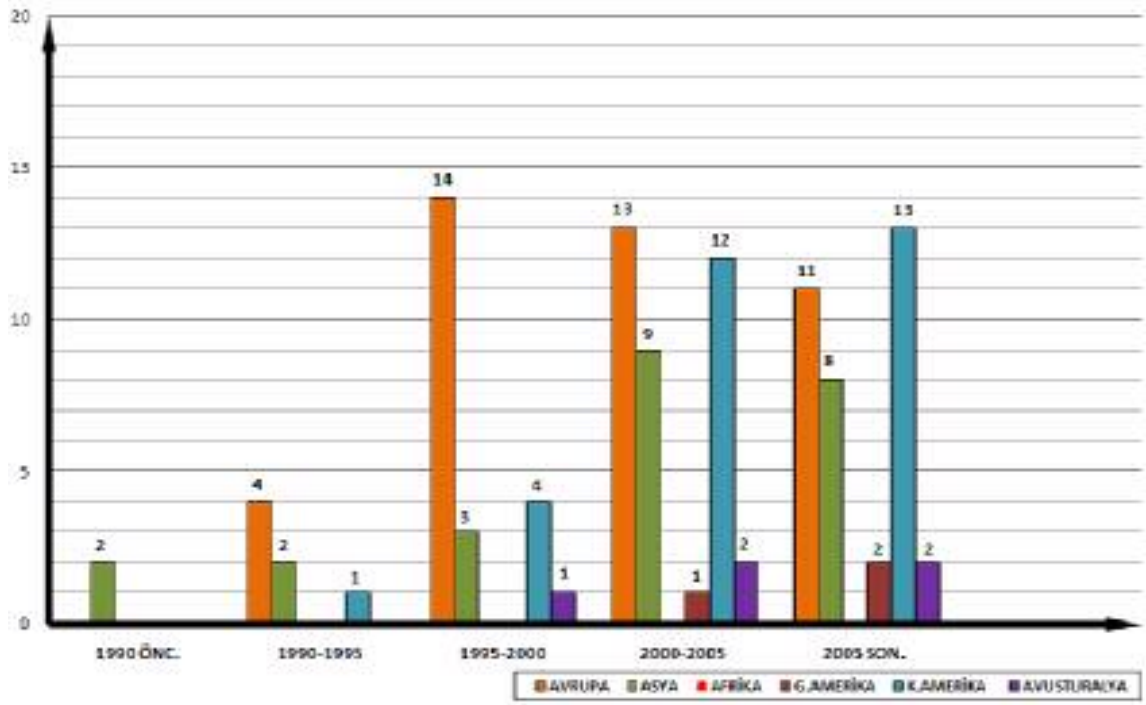
Tablo.5.6.c Gama Kentlerde Seçilen Yapıların Analizi III

5.4.1 Seçilen Örneklerin Yıllara Göre Analizi

Tablo 5.7 - Grafik 1. İkonik yapıların yıllara göre dağılımı

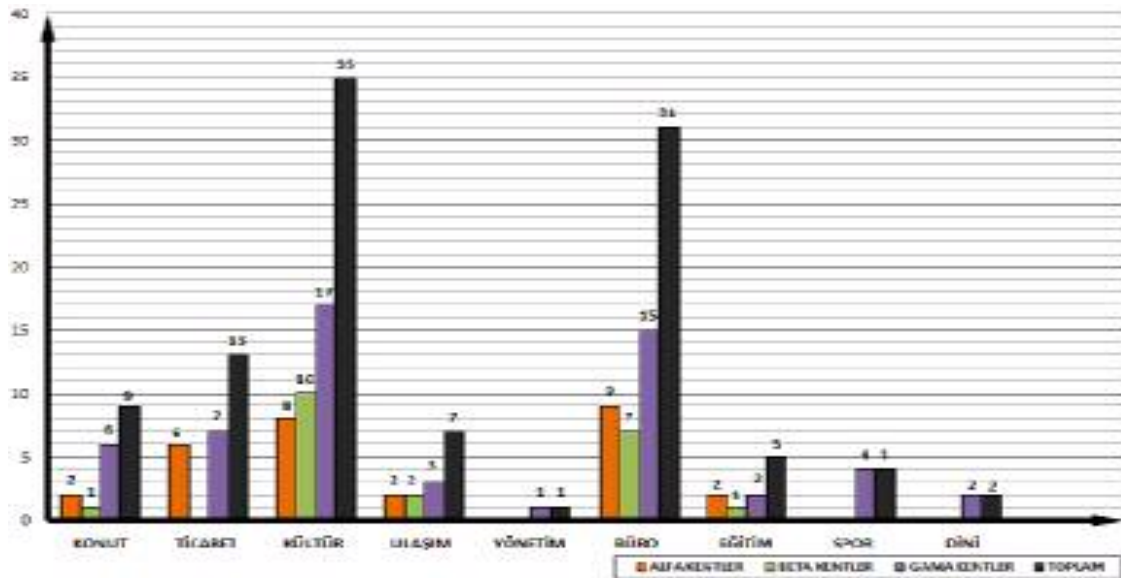
- Seçilen örnekler üzerinde yapılan incelemelerde genel toplamda küresel kentlerde ikonik bina üretiminin son yirmi yıl içerisinde sürekli arttığı ve 2000 yılından itibaren artışın durduğu saptanmıştır.
- Alfa kent ve gama kentlerde ikon bina üretimi 2000 yılına kadar artış göstermiş, 2005 yılından itibaren düşüşe geçmiştir. Beta kentlerde ise ikon bina üretimi, daha sonraki yıllarda başlamış ve son 5 yıl içerisinde artış görülmüştür.

Tablo 5.8 - Grafik 2. İkonik yapıların yıllara göre konumlarının dağılımı

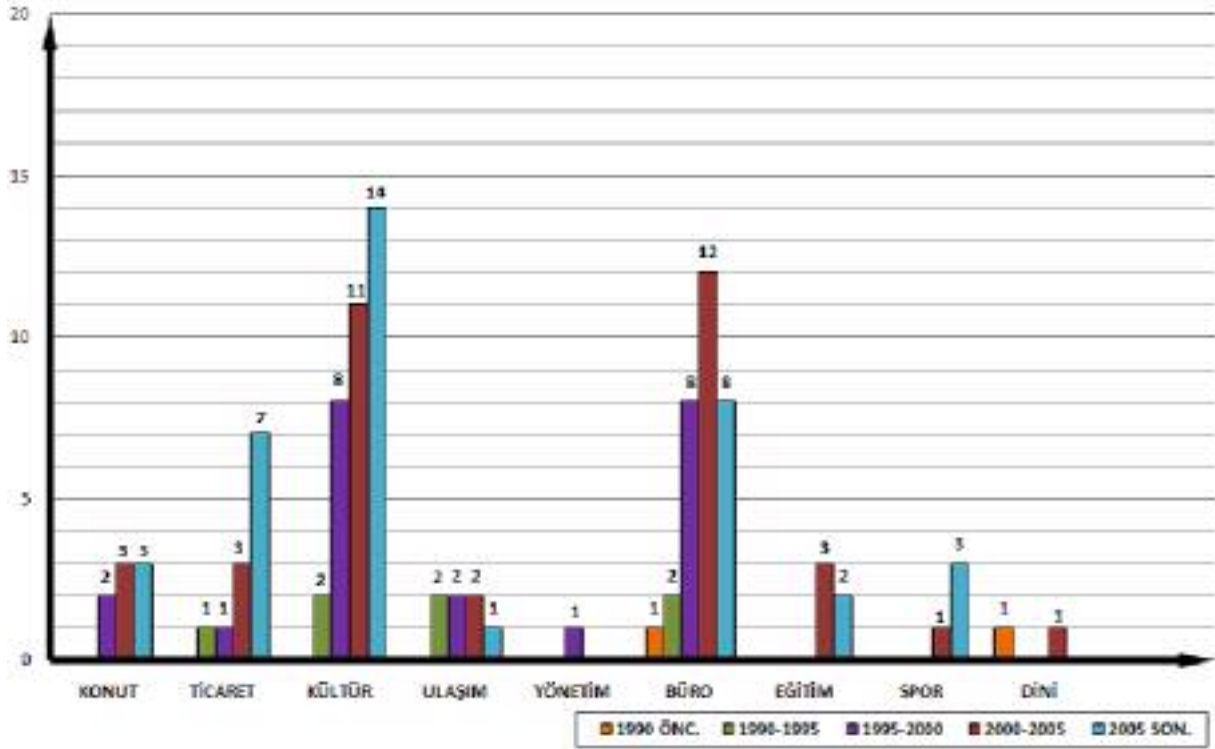
- Araştırma grubuna bağlı olarak yapılan analizlere göre en eski ikon binalar Asya kıtasında yer almaktadır. Güney Amerika’da ise ikon bina üretimi 2000 yılından itibaren başlamıştır. Son yıllarda en çok ikon bina üretimi Kuzey Amerika kıtası’nda görülmektedir.

5.4.2 Seçilen Örneklerin İşlevlerine Göre Analizi

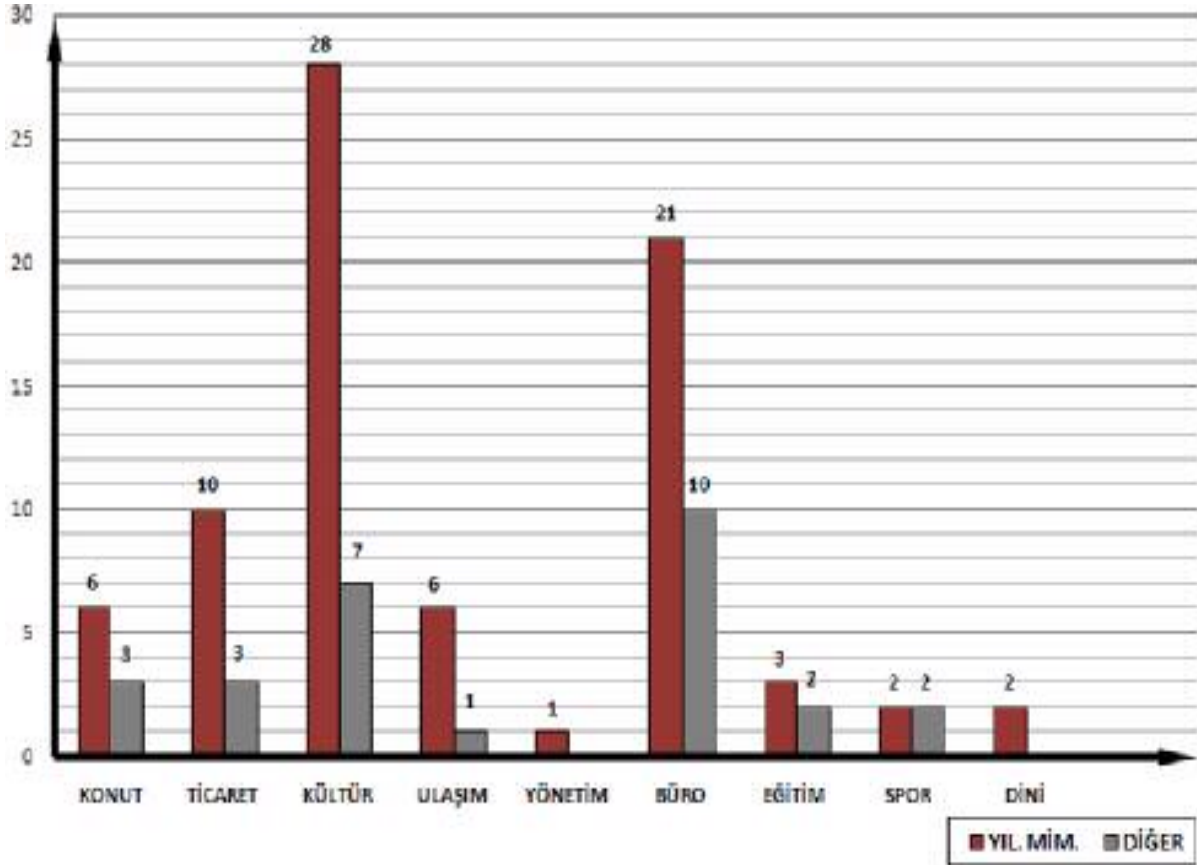
Tablo 5.9- Grafik 3. İkonik yapıların işlevlerine göre dağılımı

- Genel toplamda açık bir farkla en büyük payın kültür ve büro yapılarına ait olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ikonik yapıların, yerel yönetimlerin kentsel gelişim politikaları dahilinde kültür yapıları olarak ve uluslararası firmaların merkez ofisi olarak üretilmeleridir.
- Yapılan analizler sonucunda tarihi anıtların aksine dini işlevli ikonik yapıların istisnalarla sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, günümüz modern anıtlarını, tarihi anıtların aksine dini inançlar yerine ekonomik veriler şekillendirmektedir diyebiliriz.
- İşlev analizlerinde dikkat çeken diğer bir nokta ise konut yapılarının beklenenin üzerinde bir orana sahip olmasıdır. Bunun sebebinin son yıllarda artan lüks konut talebi ve prestij yapılarının artan bireysellik akımıyla konut üretimine kayması olarak düşünülmüştür. Özellikle New York gibi önde gelen Alfa Kentlerde son yıllarda lüks konut talebinin arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca küreselleşmeyle beraber özellikle gama kentlerde ortaya çıkan nüfus artışı nedeniyle, nitelikli sosyal konut üretimi artmıştır. Bu artış gama kentlerde ikonik mimarlık özellikleri gösteren sosyal konut projelerinin hızla gelişmesine olanak sağlamıştır.

Tablo 5.10- Grafik 4. İkonik yapıların yıllara göre işlev dağılımı

- İkonik spor yapılarının üretimi olimpiyat ve dünya kupalarıyla doğrudan bağlantılıdır. Bu tip küresel ve kurumsal büyük ölçekli etkinliklerin kendileri geçici olsa da kentsel planlama bağlamında kalıcı etkilere sebep olacak güce sahip olmaları ilgi çekicidir.
- İncelenen örnek yapılar değerlendirildiğinde ikon bina üretiminin özellikle büro yapılarıyla başladığı, son dönemde ise en çok iktisadi özellikler taşıyan kültür yapılarını üretildiği saptanmıştır.

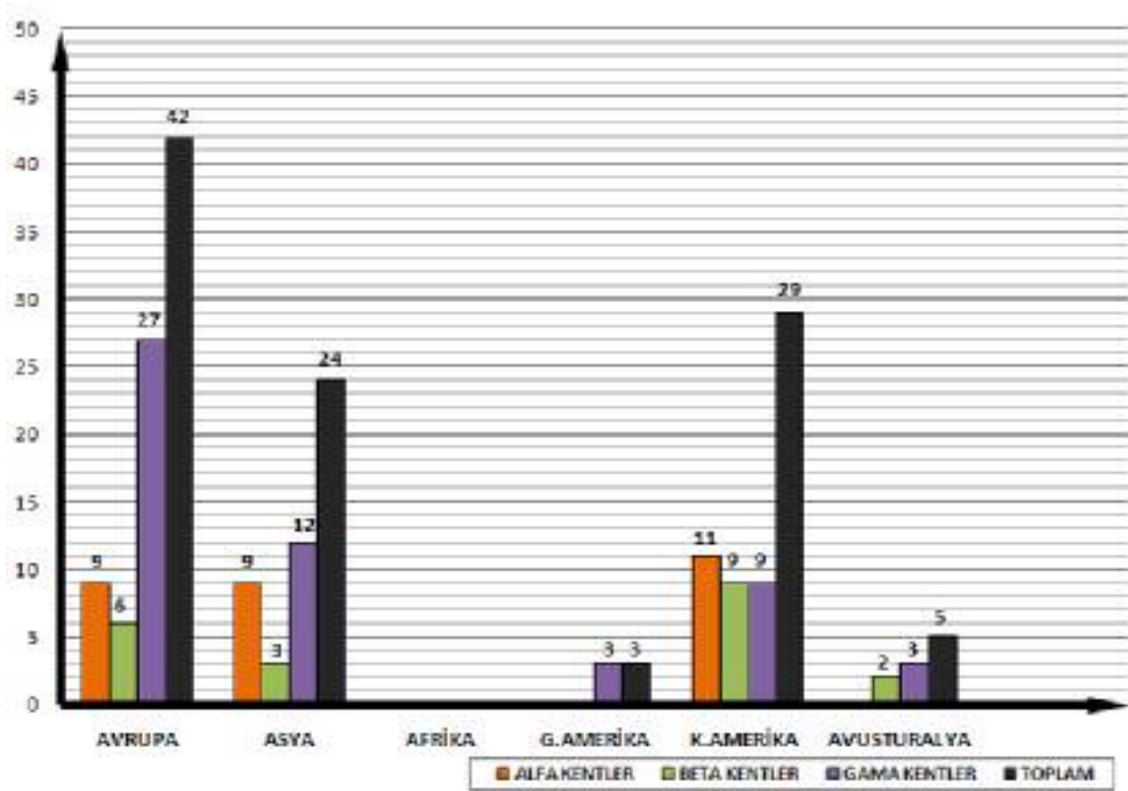
Tablo 5.11- Grafik 5. İkonik yapıların mimarlarına göre işlevlerinin dağılımı

- Kültür ve büro yapıları gibi ikon bina üretiminin büyük bir çoğunluğunu oluşturan binalar, daha çok yıldız mimarlar tarafından tasarlanırken, genelde üniversite yapılarından oluşan eğitim yapılarının ve dünya kupası gibi uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapmak için inşa edilen spor yapılarının üretiminde yerel mimarlar da etkili görülmektedir.

5.4.3 Seçilen Örneklerin Konumlarına Göre Analizi

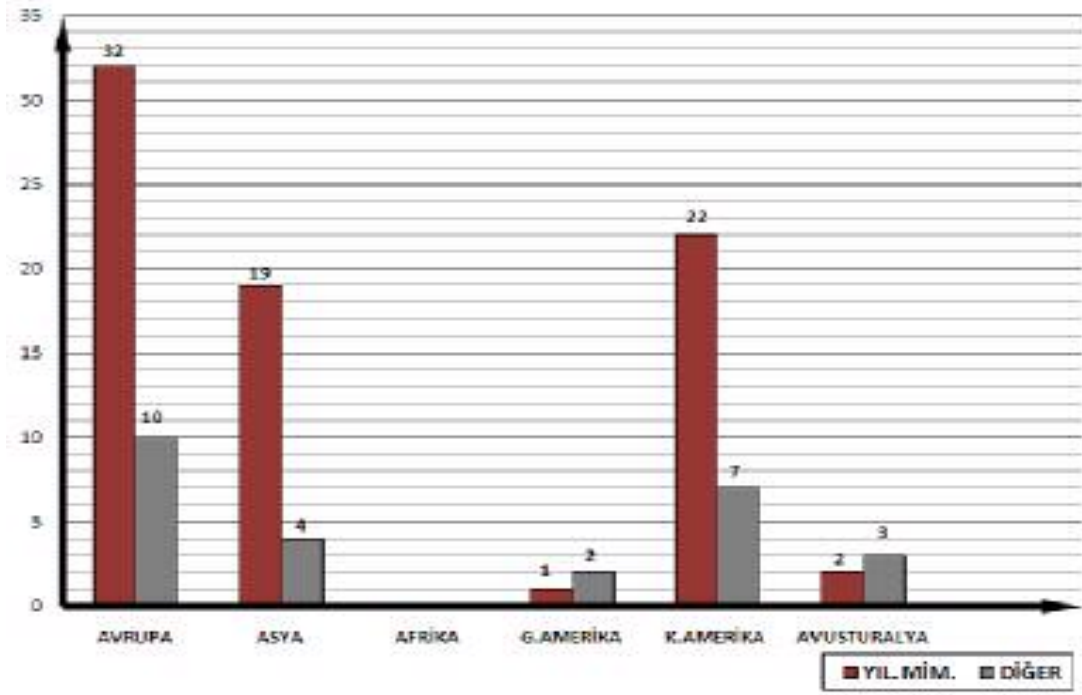
İncelenen 43 küresel kentin 19'u Avrupa'da, 11'i Kuzey Amerika'da, 9'u Asya'da, 2'si Güney Amerika'da ve 2'si de Avustralya'da konumlanmaktadır.

- İkonik yapıların konumlarına göre dağılım grafiği incelendiğinde, ikonik bina üretimi ve ekonomik koşullar arasında sıkı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, en çok sayıda küresel kentin bulunduğu Avrupa kıtası ikon bina üretiminde diğer tüm kıtaların büyük bir farkla önünde yer alır. Asya kıtası için ise aynı ekonomik sebepler nedeniyle ikon bina üretimi Uzakdoğu ile sınırlıdır. Afrika'da bulunan tek küresel kent olan Johannesburg'da ikon bina örneğine rastlanmadığı için araştırma grubuna dahil edilmemiştir. Bu nedenle Afrika'da her hangi bir ikon bina incelenmemiştir.

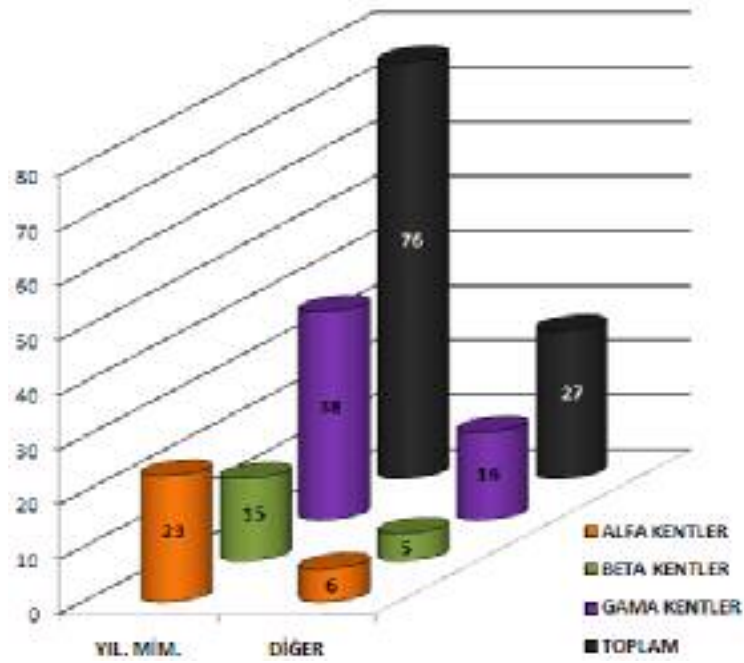
Tablo 5.12- Grafik 6. İkonik yapıların konumlarına göre dağılımı

- İkonik yapılar açısından en zengin coğrafya olan Avrupa, aynı zamanda tarihi mirasında en iyi korunduğu kentlere sahiptir. Bu durum tarihi doku içerisinde ikonik yapıların anıtlarla uyum içinde yer alabildiğinin iyi bir göstergesidir.

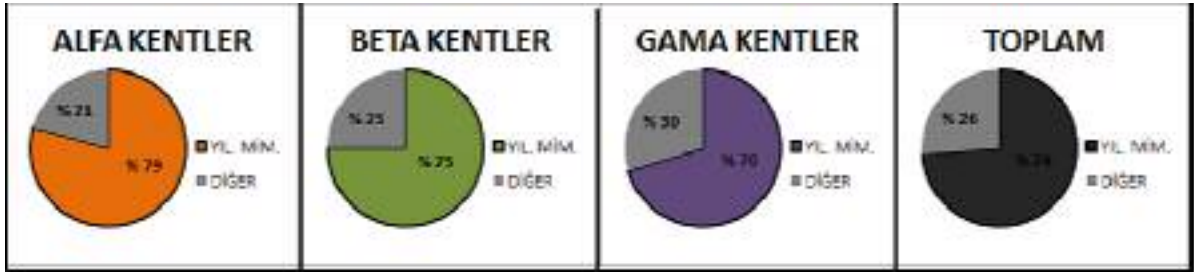

Tablo 5.13- Grafik 7. İkonik yapıların mimarlarına göre konumlarının dağılımı

5.4.4 Seçilen Örneklerin Mimarlarına Göre Analizi

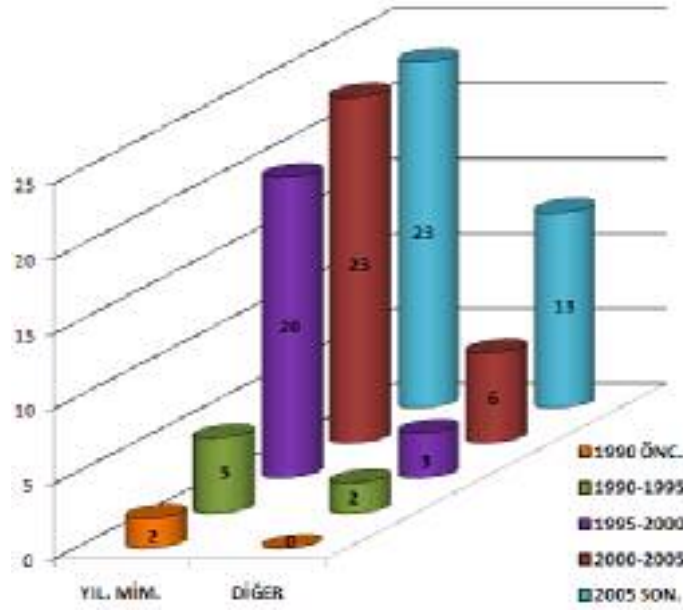

Tablo 5.14- Grafik 8.1. İkonik yapıların mimarlarına göre dağılımı

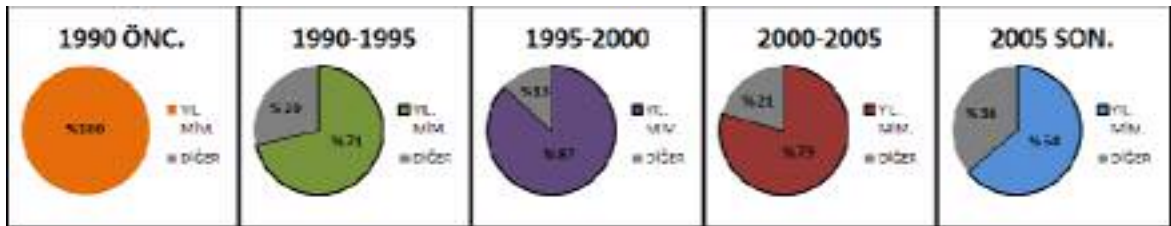

Tablo 5.15 - Grafik 8.2. İkonik yapıların mimarlarına göre dağılım yüzdeleri

- İkon binaların genel olarak yıldız mimarlar tarafından tasarlandığı görülmektedir. Fakat bazı bölgelerde az sayıda da olsa yerel mimarlar tarafından tasarlanmış ikonik yapılara rastlanmıştır.
- İkon bina üretimi 1990 öncesinde tamamen yıldız mimarların hakimiyetindeyken, zamanla yerel mimarlar da ikon bina üretimine katılmaya başlamış ve yerel mimarlar tarafında üretilen yapıların sayısı giderek artmıştır.

Tablo 5.16 - Grafik 9.1. İkonik yapıların yıllara göre mimarlarının dağılımı

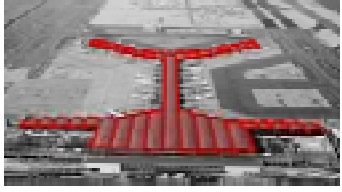
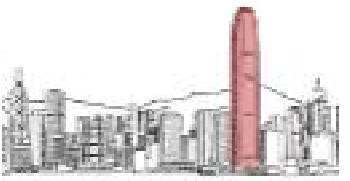
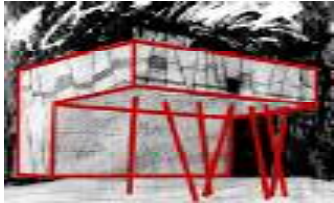
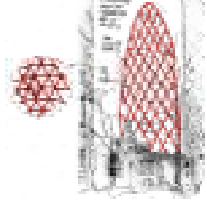
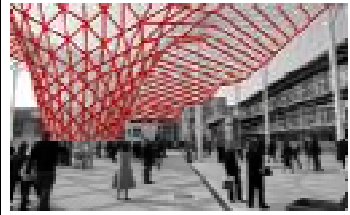

Tablo 5.17 - Grafik 9.2. İkonik yapıların yıllara göre mimarlarının dağılım yüzdeleri

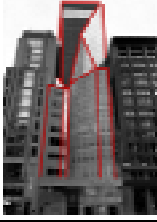
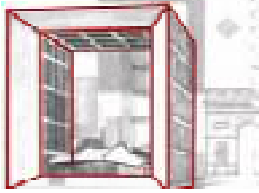
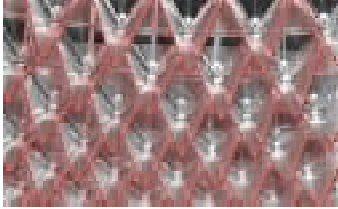
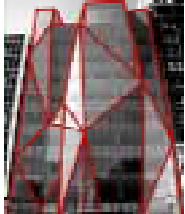
5.4.5 Seçilen Örneklerin Biçimsel Özelliklerine Göre Analizi

Küresel kentler asarında seçilen ikon binalar, biçimsel özellikleri göz önünde bulundurularak bina görselleri üzerinden değerlendirilmiştir. İkonik mimarlık ölçütlerinin kütleyle yansımaları yapılan kırmızı renklendirmelerle vurgulanmıştır. Buna göre,

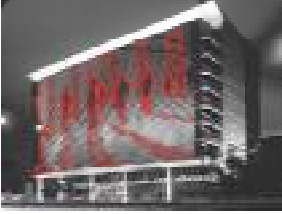
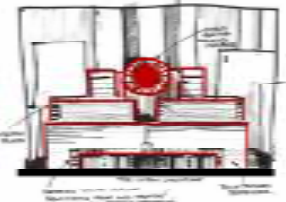
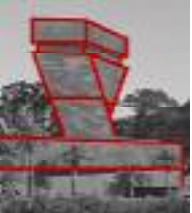
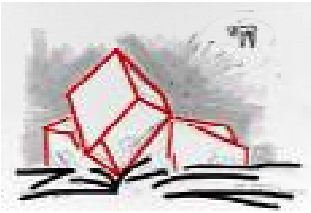
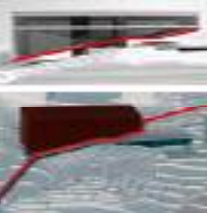
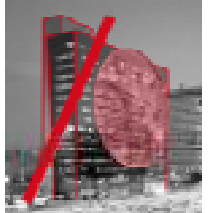
- Çatı konstrüksiyonu,
- Bina strüktürü,
- Cephe elemanları,
- Kütlesel öğeler,
- Planlama yaklaşımları,
- Malzeme ve renk kullanımları ikon bina biçimlenişini etkileyen ana öğelerdir.

ALFA KENTLER			
YAPININ ADI			
FRANKFURT	GOLDSTEIN TOPLU KONUTLARI	COMMERZBANK MERKEZ OFİS BİNASI	FRANKFURT TİCARET FUARI ALANI
			
HONG KONG	ÇİN BANKASI KULESİ	CHEK LAP KOK	ULUSLAR ARASI FİNANS MERKEZİ II - 2IFC
			
LONDRA	MILLENNIUM DOME	PECKHAM KÜTÜP VE MEDYA MERKEZİ	SWISS RE LONDRA MERKEZ OFİSİ
			
LOS ANGELES	WALT DISNEY KONSER SALONU	CALTRANS DISTRICT 7 MERKEZ OFİSİ	UMBRELLA
			
MILANO	YENİ MILAN TİCARET FUAR ALANI	LUIGI BACCONI ÜNİ. FAKÜLTE BİNASI	
			

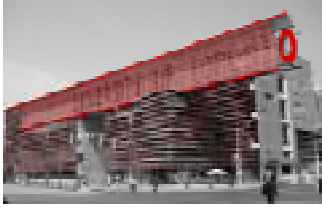
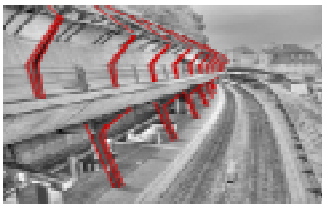
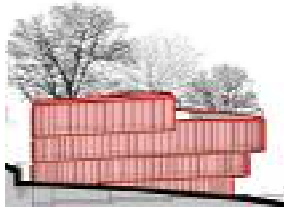
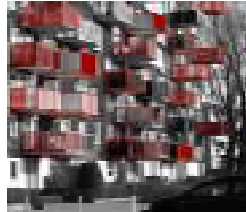
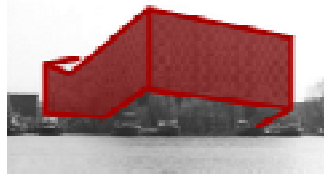
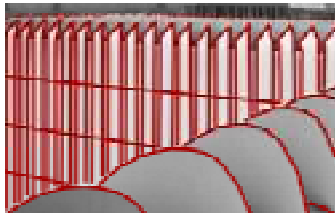
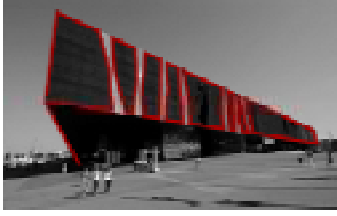
Tablo 5.18.a Alfa yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

		YAPININ ADI		
ALFA KENTLER	NEW YORK	LVMH KULESİ	HEARST KULESİ	MAVİ KULE
				
	PARİS	LE GRAND ARC	PARC DE LA VILLETTE	CITROEN C42 TEŞHİR MAĞAZASI
				
	SİNGAPUR	EXPO MRT İSTASYONU	ESPLANADE TİYATRO KOMPLEKSİ	CLARKE QUAY
				
	ŞİKAGO	MCCORMICK TRIBUNE KAMPÜSÜ	MILLENNIUM PARK - JAY PRITZKER PAVYONU	SPERTUS ENSTİTÜSÜ
				
	TOKYO	PRADA AOYAMA TOKYO MAĞAZASI	TOD'S BİNASI	ULUSAL SANAT MERKEZİ
				

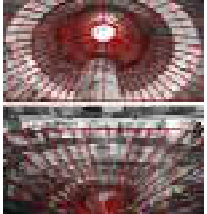
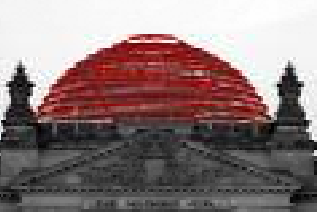
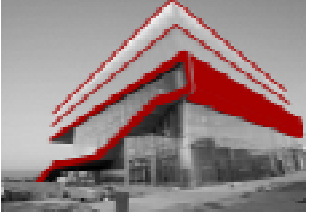
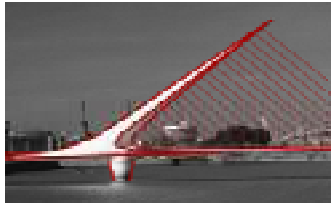
Tablo 5.18.b Alfa yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

YAPININ ADI		
MADRID	KIO KULELERİ	
	MADRID BARAJAS HAVAALANI	
MEXICO CITY	CAIXA FORUM	
	ARCOS BOSQUES CORPORATION KULELERİ	
SAN FRANCISCO	LAS FLORES OFİS BİNASI	
	NESTLE ÇİKOLATA MÜZESİ	
SEUL	SAN FRANCISCO MODERN SANATLAR MÜZESİ	
	DE YOUNG MÜZESİ	
SIDNEY	SAN FRANCISCO ÇAĞDAŞ YAHUDİ MÜZESİ	
	SAMSUNG YÖNETİM BİNASI	
ALMAN BANKASI BİNASI	SEUL DEVLET ÜNİVERSİTESİ MÜZESİ	
	HYUNDAI GELİŞİM ŞTİ. GENEL MÜD. BİNASI	
AURORA BİNASI	ALMAN BANKASI BİNASI	

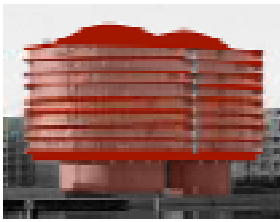
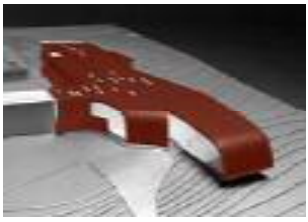
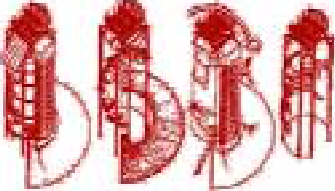
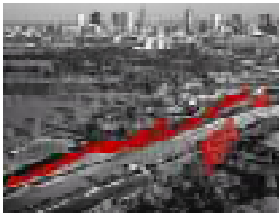
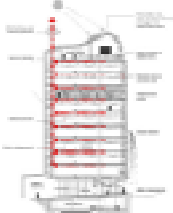
Tablo 5.18.c Beta yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

		YAPININ ADI		
BETA KENTLER	TORONTO	TORONTO ÜNİVERSİTESİ MEZUN MERKEZİ	ONTARIO SANAT VE TAS. KOLEJİ EK BİNASI	ROYAL ONTARIO MÜZESİ
				
	ZÜRİH	STADELHOFEN SQUARE İSTASYONU	COCOON MERKEZ OFİSİ	AUSSERSIHL HALK MERKEZİ
				
GAMA KENTLER	AMSTERDAM	NEMO BİLİM VE TEKNİK MÜZESİ	WOZOCO'S APARTMANLARI	WHALE BİNASI
				
	ATLANTA	HIGH SANAT MÜZESİ EK BİNASI		
				
BARCELONA		TELEKOMÜNİKASYON KULESİ	FORUM BARCELONA	TORRE AGBAR
				

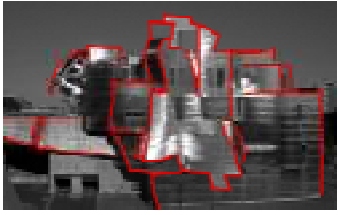
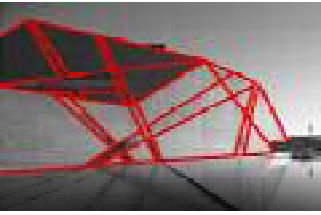
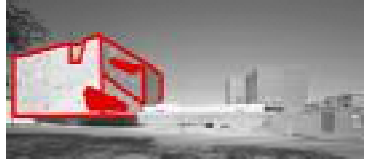
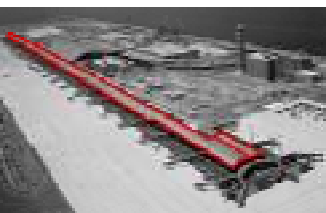
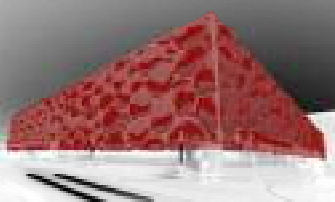
Tablo 5.18.d Beta ve Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

YAPININ ADI		
BERLİN	GALERIES LAPEYETTE	
	REICHSTAG	
BOSTON	BOSTON KONGRE VE FUAR MERKEZİ	
	BOSTON ÇAĞDAŞ SANAT ENSTİTÜSÜ	
BUDAPEŞTE	ING BANK MERKEZ OFİSİ	
	CET BUDAPEŞTE	
BUENOS AIRES	PUERTO MADERO KÖPRÜSÜ	
CENEVRE	VACHERON CONSTANTIN OFİS BİNASI	

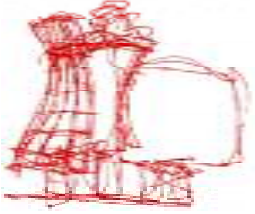
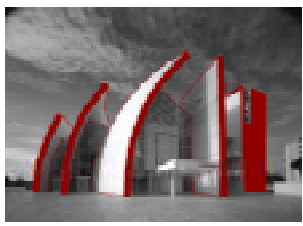
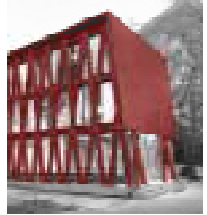
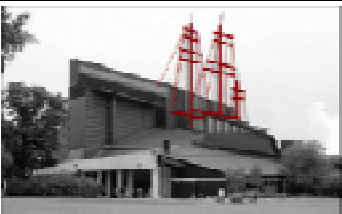
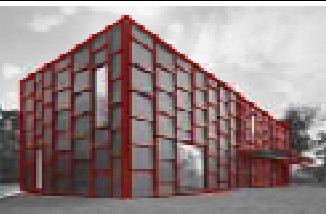
Tablo 5.18.e Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

YAPININ ADI		
DUSSELDORF	ZOLLHOF MEDYA MERKEZİ	COLORIUM
		
HAMBURG	ADA 1	
		
KOPENHAG	DANİMARKA YAHUDİ MÜZESİ	İKİZLER BİNASI
		
		ORDRUPGAARD MÜZESİ
		
KUALA LUMPUR	MENARA MESİNİAGA	PETRONAS KULELERİ
		
MELBOURNE	MELBOURNE GEÇİDİ	FEDERATION SQUARE
		
		CH2
		

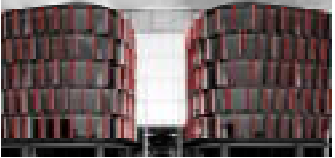
Tablo 5.18.f Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

YAPININ ADI			
MIAMI	NEUGEBAUER HOUSE		
			
MINNEAPOLIS	WEISMAN SANAT MÜZESİ	MINNESOTA ÜNİ. MERKEZ GİRİŞİ	WALKER ART CENTER
			
MÜNİH	ALLIANZ ARENA	BMW WELT	
			
OSAKA	İŞİK KİLİSESİ	KANSAI ULUSLARARASI HAVAALANI	OSAKA SANAT MÜZESİ
			
PEKİN	SU SPORLARI MERKEZİ	DIJİTAL PEKİN	PEKİN ULUSLARARASI STADYUMU
			

Tablo 5.18.f Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

YAPININ ADI		
PRAG	ULUSAL HOLLANDA TİCARET BİNASI	ANDEL BİNASI
		
ROMA	PARCO KONSER SALONU	MISERICORDIOSO KİLİSESİ
		
SANTIAGO	BİP BİLGİSAYAR OFİSİ	DUVAR EV
		
STOCKHOLM	VASA MÜZESİ	KONUT K
		
ŞANGAY	JİUSHİ KULESİ	FORMULA 1 YARIŞ PİSTİ
		
		ZHANG JIA BANG
		

Tablo 5.18.g Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

YAPININ ADI	
TAIPEI	TAIPEI 101
VARŞOVA	METROPOLITAN MERKEZ BİNASI
WASHINGTON	SMITHSONIAN ENSTİTÜSÜ

Tablo 5.18.h Gama yapıların biçimsel özelliklerine göre analizi

İncelenen örneklerin imajları üzerinde yapılan biçim analizlerine göre bu yapılar özellikle görsel bir farklılık yaratarak öne çıkmayı hedeflemektedir. Farklılaşmak için cephe, çatı vb. strüktür elemanları kullanılmıştır. Özellikle dış mekanda görsel anlamda dikkat çekmek önemlidir. İstisnaların olmasıyla beraber birçok ikon bina iç mekanında geleneksel bir planlama sergiler.

6. SONUÇ

Çalışma kapsamında küreselleşmenin getirdiği yenilikler, kimlik kavramında oluşturduğu köklü değişimler, çağdaş dünya mimarlığında yol açtığı yansımalarıyla ele alınmış, yeni bir mimari biçimleniş olarak ikonik yapılar ve onları ortaya çıkaran güçler incelenmiş, mimarlığın ikonlaşması, bu ikonların tarihten günümüze kentlerle ve kentliyle kurduğu ilişkiler değerlendirilmiş, küresel kente kimlik arayışında ikonik yapıların kimlik oluşumuna etkileri yapılan kapsamlı incelemelerle irdelenmiştir.

21.yüzyılı hakimiyeti altına alan küreselleşme süreciyle, toplum yaşamına giren “hız” ve “akış” kavramları, her şeyin sürekli olarak başka bir şeye dönüştüğü, ve mekanın her seferinde kendini yeniden ürettiği karmaşık bir çevre yaratmıştır. Küreselleşmeyle beraber gerçek dünyaya ait temel tanımların anlamlarında kaymalar olmuş, daha iç içe geçmiş yapılar ve erişim ön plana çıkmıştır.

Makro ölçekte küreselleşme etkilerinin en yoğun gözlendiği mekanlar olarak kentlerin yapısında kalıcı değişimler yaşanmıştır. Günümüz kentleri “hareket” ve “akış” ile belirlenmekte, “parçalanma, aynılaşıma ve bayağılaşma” dinamikleriyle şekillenmektedir. Bu durum kentlerin özgün ve farklı olma özelliklerini ortadan kaldırarak “evrensellik ve aynılık” yaratmakta, “yabancılaşma ve kimliğini yitirme” sorunlarına yol açmaktadır.

Günümüzde küresel sermayenin dolaşım ağına girmek için kentler arası rekabet artmış, kentler arasında diğer kentlerden farklılaşarak ön plana çıkmak için büyük bir yarış başlamış, çeşitli kentsel politikalar izleyen kent aktörleri için güçlü bir kentsel kimlik oluşturmak önem kazanmıştır. Bu süreçte özellikle anıtsal yapıların toplum ve kültür üzerindeki gücü ve etkisi tekrar keşfedilmiş, geçtiğimiz on yıl içinde kamusal alanlarda ikonik yapılar olarak adlandırılan yeni bir tür mimari yaklaşım ortaya çıkmıştır. 21.yüzyılın anıtsal yapıları olarak adlandırabileceğimiz bu yapılar, birbirinden ilginç ve merak uyandıran biçimleriyle, küreselleşen kente kimlik arayışında kent aktörlerinin en çok başvurduğu mimari öğelere dönüşmüştür. İkonik yapıların etkisiyle bazı kentler sokakları ve meydanları yerine neredeyse tek bir yapı ölçeğinde tanımlanmaya başlamıştır..

Mimari bakış açısıyla, bazı eleştirmenler uluslararası tasarım yaklaşımlarının, yerel mimari ve kentsel mekan morfolojisiyle büyük bir tezat içinde olmasını kabul edilebilir bulurken, sosyo-ekonomik açıdan bakan diğerleri ise turizmin yerel ekonomiyi yeniden geliştirme yeteneğini sorgulamaya başlamıştır. Bu sorgulamalar devam ederken kent aktörleri inşa edilecek yeni yapılar için “Bilbao etkisi”ni ve bu etkiyle kentlerin ekonomik açıdan güçlenmesini umurak,

kentlerini ikonik yapılara açmaktadır

Küreselleşmenin mimariye yansıması olarak da tanımlayabileceğimiz ikonik yapılar özellikle son on yıl içerisinde mimarlık gündeminde oldukça geniş yer bulmaya başlamış, ikonik yapıların mimari yeterliliği ve toplum üzerinde yarattığı etki bir çok tartışmaya konu olmuş ve bu yeni biçimleniş mimari tartışma ortamında kendi kavramlarını doğurmuştur. Tartışmaların zemininde ise şu soru yer alır: “yeni” ve “farklı “ olandan çok fazla olmaya başlayınca, güçlerini tamamen biçimsel farklılıklarından alan bu yapılara ne olacak? Bu soru konunun tartışmaya ne kadar açık olduğunu ve henüz bu yapılarla ilgili kesin sonuçlara varmak için ne kadar erken olduğunu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Çalışma kapsamında yapılan örnek bina incelemesinde seçilen yapılardan da anlaşılacağı üzere ikonik yapıları belli bir tanıma yerleştirmek oldukça güçtür. Temelde “risk” ve “rekabet” kavramları üzerinden gelişen bu yapıların herbiri kendi kuralları doğrultusunda biçimlenir. Burada en önemli kavram “özgünlük” olarak öne çıkarken, özellikle “taklit” ve “tekrar” mutlak başarısızlığı beraberinde getirir.

Son dönemlerde ikonik yapılar üzerine yapılan diğer tartışmalar şu sorular üzerinde yoğunlaşmıştır:

- Küreselleşen kentler mekanlarını ikonik yapılarla pazarlamaya başarabiliyor mu?
- İkonik yapılar yeni bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir mi?
- Günümüz kentlerin silüetini büyük oranda değiştiren bu yapıların başarısı kalıcı mıdır?
- Kentsel belleği silmekle suçlanan bu yapılar, tarihi yapılarla uyum içinde var olamaz mı?
- İkonik yapılar kamusal alan tasarımında ne derece iyi çözümler üretebilir?
- İkonik yapılar yeni bir mekan anlayışı ve yeni bir dil olarak tanımlanabilir mi?

Araştırmalar derinleştikçe bazı sorular tez boyunca ulaşılan sonuçlarla yanıtlanabilirken, bazıları cevapsız kalmaktadır. Soruların ve sorgulamaların artması bir değişimin yaşandığının göstergesidir. Bu sorular üzerine düşünmek mimari düşüncenin ve kentsel tasarımın gelişiminin önünü açacaktır. Tez kapsamında ikonik yapıların kentsel kimlik oluşumuna etkilerinin incelenmesi aracılığıyla ulaşılan sonuçlar tek bir büyük resmi ortaya koymak yerine, bu resmin ardındaki düşünsel yapıyı meydana çıkarmayı amaçlar. Henüz bu tarz bir

Çağdaş ikonik yapımız, bu tip yapılar tasarlayan mimarımız ve sonuç olarak bu yapılardan etkilenen kentlerimiz olmasa bile konu bizim mimarlık gündemimizi de oldukça yakından etkilemektedir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, İ. (2006), “Başlarken-Kentsel teslimiyet”, yenimimar, haziran 2006.
- Akpınar, İ. Ve Güven, M. (2007), “Kentsel Teslimiyet-17 Saniyede Bir Beaubourg”, yenimimar, mart 2007.
- Aslanoğlu, R.A. (1998), “Kent, Kimlik ve Küreselleşme”, Asa Yayıncılık, Bursa.
- Balamir, A. (2001), “Sydney, Sydney...Geçitler, Kıyılar, Saçaklar ve Bir Modern Mabet”, Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi, sayı: 2001/02, boyut yayın grubu, İstanbul.
- Balcı, H.G. (2005), “Anıt Kavramı, Kimliğin Sürekliliği ve Değişim: Gevher Nesibe Medresesi Deneyimi”, Mimarlık dergisi, 322, İstanbul.
- Benmayor G.(2006), “Yerel Mimarlar En İyisini Yapacak Diye Birşey Yok”, Hürriyet, 23 Nisan 2006, İstanbul.
- Beaverstock, J.V., Smith, R. G.ve Taylor, P.J.(1999), “A roster of world cities”, Cities, 16, 445-58.
- Bhatia, G. (2006), “Sim Cities’-Benzer Şehirler”, Arkitera, çeviren: Erkol, İ Arkitera.com.
- Birsel, C. ve Erkal (2000), N. “Büyük Projeler: Paris”, XXI mimarlık kültürü dergisi, 2, , tepe mimarlık kültürü merkezi.
- Borja, J. ve Castells, M.,(1997), Local and Global: Management of Cities in the Information Age, London, Earthscan Publications.
- Bozkurt, V. (2000), “Küreselleşmenin İnsanı Yüzü”, Alfa Yayınevi, İstanbul.
- Broda, C.(2006), “Alternatives: An Axamination of A Series of Small Structures Against The Criteria for Defining Iconic Architecture”, City, 10 -1, april 2006.
- Castells, M. (1996), “The Rise of the Network Society”. Oxford Blackwell.
- Catterall, B.(2006), “Is It All Coming Together? Further Thoughts on Urban Studies and The Present Crisis:(7) Media And Militants, Violence And Love”, City, 10-1, April 2006.
- Chanchani, S.(2000), “Between Icon and Institution: The Vacillating Significance of Frank Lloyd Wright’s Guggenheim Museum”, The Journal of Architecture, 5, Summer 2000.
- Clark, D.(1996), “Urban World/Global City”, Routledge, 1996, 8, London.
- Conrads,U. (1991) “20.yy Mimarisinde Program ve Manifestolar”, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Coşkun, R. (2002), “Küreselleşme: Türkiye Eksenli Analizler”, Beta Yayınları, Mayıs, İstanbul.
- Çizgen, N.(1994), “Kent ve Kültür”, Say Yayınları,19, İstanbul.
- Çubuk, M. (1999), “Üçüncü Binyılda Beşerileştirilmiş Şehircilik Ütopyası”, 3.Binyılda Şehirler: Küreselleşme, Mekan-Planlama, Dünya Şehircilik Günü - 23.Kolokyumu, Kasım 1999, İstanbul.
- Domosh, M. (1992), Corporate Cultures and the Modern Landscape of New York City”,Longman Cheshire, Melbourne.

- Dora, E.A. (2007), “Kent kimliği ve mekanları”, Tasarım: Kentsel planlama, 169, tasarım yayın grubu, İstanbul.
- Dougless, M., “The Rise and Fall of World Cities In The Changing Space-Economy of Globalization: Comment on Taylor’s”, World Cities and Territorial States Under Conditions of Contemporary Globalization, 43-49.
- Ekinci, O.(2005), “Modern Asyalı’ olabilmek” , Cumhuriyet, 4 Ağustos 2005, İstanbul.
- Ertaş, H. (2008),“Altı Üstü Araba”, XXI mimarlık tasarım mekan,64, depo yayıncılık.
- Friedmann, J. ve Wolff, G. (1982), “World-City Formation: An Agenda for Research and Action”, International Journal for Urban and Regional Research, 6.
- Friedmann, J. (1986), "The World City Hypothesis", Development and Change. 17Gencay, Ş., (1994), “Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi”, İmge Kitabevi, İstanbul.
- Fu, L. ve Yeang Y. (1998), “Introduction”, Globalization and the World of Large Cities, United Nations University Press, Tokyo.
- Germen, M., (2004) “İkon Olarak Endüstri: Endüstriyel Estetik”, Garanti Galerisi ‘İkon Olarak Endüstri: Endüstriyel Estetik’ sergi kitapçığı, İstanbul.
- Giddens, A., (1998), “Sosyoloji Eleştirel Bir Yaklaşım”, Çev.: R. Esengün-İ. Öğretir Birey Yayıncılık, İstanbul.
- Giddens, A. (1990), “The Consequences of Modernity”, Polity Pres, Cambridge.
- Giddens, A (1998), Modernliğin Sonuçları, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Giddens, A (2000), Beyond Left and Right, Stanford University Press.
- Gospodini A.(2002), “European Cities In Competition And The New ‘Uses’ Of Urban Design”, Journal Of Urban Design, 7-1.
- Gospodini A.(2004), “Urban Morphology and Place Identity in European Cities: Built Heritage and Innovative Design”, Journal of Urban Design, 9-2.
- Görk, R. (2007), “Küreselleşme Etkisi Altında Mimarlığın Kültürel Bileşenleri”, Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi, sayı: 2007/09, boyut yayın grubu, İstanbul
- Gürel, S. (2007), “Kentler ve Mimarlık”, yapı aylık mimarlık, tasarım, kültür, sanat dergisi, 310, yapı endüstri merkezi, İstanbul.
- Güvemli, Ö.,(2005), “İnsancıl küreselleşme Çağrısı”, Cumhuriyet, 8 Temmuz 2005,İstanbul.
- Güvenç, B., (1999), İnsan ve Kültür, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Güvenç, B., (1997), Kültürün ABC’si, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Güvendik, B.(2005); “Kentin Alışkanlıklarını Kırmak”, XXI mimarlık tasarım mekan,39, depo yayıncılık.
- Güzer, C.Abdi (2001), “Taşın Suya Düştüğü Nokta: Bir Direnme Aracı Olarak Mimarlık”, XXI mimarlık kültürü dergisi, 6, tepe mimarlık kültürü merkezi.
- Hacıhasanoğlu, O. ve Örer, G.(1998), "Architectural and Urban Identity of Istanbul", Open House International, 23 -1.

- Hall, P. (1984) *The World Cities*, Weidenfield&Nicolson, London.
- Hall, P. (1998) *Cities in Civilization*, Phoenix Giant, London.
- Hall, P.(1999), “Creative Cities and Economic Development”, *Urban Studies*, 37-4.
- Hall, S. (1991), "The Local and The Global: Globalization and Ethnicity", Anthony D. King (ed.) *Culture, Globalization and the World System*, Macmillan, New York.
- Hall, P., (2004), *World Cities, Mega-Cities and Global Mega-City-Regions*, Institute of Community Studies, London.
- Harvey, D. (1989), *Postmodernliğin Durumu*, Çev.: S. Savran, Metis Yayınevi, İstanbul.
- Harvey, D. (1996), *Sosyal Adalet ve Şehir*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Harvey, D. (2002), *Toplumsal Adalet, Postmodernizm ve Kent*, Çev: Bülent Duru, Ayten Alkan, İmge Kitabevi, Ankara.
- Hein, C.(2006), “In Search Of Icons For A United Europe”, *City*, 10-1, 2006.
- Ho, K.C. (2006), “Where Do Community Iconic Structures Fit In A Globalizing City?”, *City*, 10-1, 2006.
- Jacobs J.(1984), *Cities and The Wealth of Nations*, Random House, New York, Aktaran: Altıntaş,
- Jameson, F. (1994), *Postmodernizm*, Çev.: N. Plümer, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Jencks C., (2005) “The Iconic Building” ,Rizzoli International Publications,Inc.
- Jencks C.(2006), “The Iconic Building Is Here To Stay”, *City*, 10-1, 2006.
- Kaika, M. ve Swyngedouw, E. (2000),” Fetishing The Modern City: The Phantasmagoria of Urban Technological Networks”, *International Journal of Urban and Regional Research* 24.
- Kaika, M. ve Thielen, K.(2006), “Form Follows Power: A Genealogy of Urban Shrines”, *City*, 10-1.
- Karadağ D., “Şeytan da Güzel Olabilir”, *Spiegel*, 19 Nisan 2006, Çeviren: Derya Karadağ - Arkitera.com.
- Knox, P.ve Taylor, P.(1995), *World Cities In A World System*, Cambridge.
- Koca S. (2006), “Çağdaş Mimarlıkta Özne Üzerinden Aidiyet Okuması: Yersizlik”, *Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi*, sayı: 2006/09, boyut yayın grubu, İstanbul
- Korkmaz, T.(2000) “21.yüzyılın Parkı: La Villette, Paris”, *XXI mimarlık kültürü dergisi*, 3, tepe mimarlık kültürü merkezi.
- Kuban, D.(2000) *Arredamento Mimarlık* 2000/10, 78-80, İstanbul.
- Lökçe, S.(2001) ; “Mimarlık İnsanı Barındırır: Yalnız Vücudunu Değil, Ruhunu ve Aklını da”, *Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi*, sayı: 2001/02, boyut yayın grubu, İstanbul.
- Lökçe, S. (2003) “İki şehir ikonu : Sagrada Familia ve Sydney Opera Binası” *Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Yüksek lisans tezi*, 18- 1.

- Lynch, K., (1996). Metropol Modelleri, Cogito, Kent ve Kültürü Sayısı, 8, 97-111.
- Maralcan M., (2006), “İkonik Tasarımlar”, Tasarım Dergisi, 159, İstanbul.
- Mcneill, D.(2006), “Globalization And The Ethics Of Architectural Design”, Cıty, 10-1.
- MerdimYılmaz, E.(2006), “Louisville’e “Bilbao Effect”, Arkitera.com.
- Morrison, G.(2004),“Simgesel Binalar Şehirlerin Görüntüsünü Bozuyor mu?”,Guardian.
- Ocakcı, M. (1999), “San Francisco’da Bir Yenileme Örneği: Yerba Buena”, yapı aylık kültür, sanat ve mimarlık dergisi, 217, yapı endüstri merkezi, İstanbul.
- Orbay, A. (2001),“Çelik Mimarisi Neden Bu Kadar Çekici?”, XXI mimarlık kültürü dergisi 8, tepe mimarlık kültürü merkezi.
- Örs, A. (2001), “Sinematografi ve Mimarlık”, Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi, sayı: 2001/11, boyut yayın grubu, İstanbul.
- Öz, F.C. (2000); “Kullanım Aşamasında Değerlendirme:Ödüllü Yapılar/ Ödüllü Mimarlar”, XXI mimarlık kültürü dergisi, 5, tepe mimarlık kültürü merkezi.
- Öz, F. C.(2001),“Mimarlık- Teknoloji Arayüzünde: Yaratıcılığın Sınırları”, XXI mimarlık kültürü dergisi, 6, tepe mimarlık kültürü merkezi.
- Özgen, S. (2003), “Ege Adaları’nda Mimari Kimliğin Yeri”, Yapı Dergisi, 260, İstanbul.
- Peltekoğlu, F. (2001), “Halkla İlişkiler Nedir”, Beta Yayınları, İstanbul.
- Plaza, B.(2002), “Critical Note:A Note on “Panorama of the Basque Country and its Competence for Self-government”: Terrorism and the Guggenheim Museum Bilbao Effect”, European Planning Studies, 10-3.
- Polatoğlu, Ç. (2008), “ Kamusal Alanlar: Kimliğin İfade Arenaları”.
- Ritzer, G. (1998), “Toplumun McDonaldlaştırılması-Çağdaş Toplum Yaşamının Değişen Karakteri Üzerine Bir İnceleme”, Çev.: Şen Süer Kaya, Ayrıntı Yayınları., İstanbul.
- Robertson, R. (1999), “Küreselleşme: Toplum Kuramı ve Küresel Kültür”, Bilim Ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Robins, K. (1996), “Kent tutsakları: Post-modern kentte ne ola ki?”, Yitik ülke masalları, Kimlik ve yer sorunsalı, çev: T.Yöney, Sarmal Yayınevi, İstanbul.
- Robins, K. ve Morley, D. (1997), Kimlik Mekanları, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Sassen, S., (1991), The Global City, Princeton University Pres, New Jersey.
- Sassen, S. Ve Roost, F. (1999) “The City Strategic Site for the Global Entertainment Industry”, The Tourist City, Yale University Press, New Haven.
- Sassen, S. (2002) Global Networks Linked Cities, Routledge, London.
- Sassen S. (2000), Cities In A World Economy, Princeton, Aktaran: Altıntaş.
- Schlesinger, Philip (1994), Medya, Ulus, Devlet, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınevi, İstanbul.
- Scholte, J.A.(1996), “Beyond The Buzzword: Toward A Critirical Theory Globalization”,

- Aktaran: In E. Kofman & G. Youngs (Eds). *Globalization: Theory and Practice*, London.
- Storper M. (1997), *The Regional World: Territorial Development in a Global Economy*, Guilford Press, New York.
- Sudjic, D., (2006), "Modernizm Kolay Kolay Çekip Gitmeyecek"
- Sklair, L. (2006), "Iconic Architecture and Capitalist Globalization", *city*, 10-1, 2006.
- Şatır, S. (2007), "Kent Planlama ve Kentsel Tasarım Bağlamında Kamusal Mekanlarda Kimlik Olgusu", *yapı aylık mimarlık, kültür ve sanat dergisi*, 281, yapı endüstri merkezi.
- Şaylan G. (1997), "Küreselleşmenin Gelişimi", *İmge Kitabevi*, Ankara.
- Tanyeli, Uğur (2008), "Tokyo'dan GeleceğiO, Türkiye'yi Okumak veya Sadece Tokyo'yu Okumak", *Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi*, sayı: 2008/02, boyut yayın grubu, İstanbul.
- Taylor, P.J. (1997), "Hierarchical tendencies amongst world cities: a global research proposal", *Cities* 14: 323-32.
- Taylor, P.J. (2000), "World Cities and Territorial States under Conditions of Contemporary Globalization II: Looking Forward, Looking Ahead", *GeoJournal*, 52 (2).
- Taylor, P.J. and Walker D.R.F. (2002), "Urban Hinterworlds Revisited", *Geography*, 89(2), 2004.
- Tschumi B. (1994), *Architecture and Disjunction*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts.
- Tokay, V. (2007); "Su Kıyısında Gelişen Mimarlık", *yapı aylık mimarlık, tasarım, kültür, sanat dergisi*, 306, yapı endüstri merkezi, İstanbul.
- Tomlison, J. (1997), "Cultural Globalization and Cultural Imperialism", *Sage Pres*, California.
- Topuz, Ö. (2004), "Kentlerin Kimliksizleşmesi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi GSE, 2004).
- Ulu, A. Ve Karakoç, İ.(2004), "Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi", *Planlama Dergisi*, 29.
- Uluğ, M. (2000), "Küresel Olan Herşey Çatlıyor", *Arredamento Mimarlık* 2000/10, Boyut yayıncılık, İstanbul.
- Uygun, B. (2006), "Kent Markalaşması ve Sektörel Örgütlenme", *Denizli Sanayi Odası*.
- Varon, J. ve Metta, A. (2003), "Las Flores: Şirket Yönetim Binası", *Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi*, sayı: 2003/04, boyut yayın grubu, İstanbul.
- Vicario L. ve Monje P.M. (2003), "Another 'Guggenheim Effect'? The Generation of a Potentially Gentrifiable Neighbourhood in Bilbao", *Urban Studies*, 40-12.
- Waters, M. (1995), "Globalization", *Routledge Publisher*, London.
- Watkins T. (1986), *The Economics of The Brand- A Marketing Analysis*, Mc Graw Hill Book Company, London.

Yalçıntan M.C. (2006), “İnsana/Öze Dönüş: Radikal Planlama”, Avrupa Kentlerinin Geleceği.

Yıldırım, S.(2000), "Tasarlanmış Derinliksizlik' Karşısı 'Tasarlanmış Derinlik' ve Nouvel Mimarlığı", Arredamento Mimarlık, 2000/10, Boyut Yayıncılık, İstanbul.

Yürekli F.(2004), Küreselleşme ve Mimarlık.

Zirek, S. (2006), “Singapur: Bir dünya metropolü?”, Arredamento mimarlık tasarım kültürü dergisi, sayı: 2006/02, boyut yayın grubu, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLARI:

[1] <http://archrecord.construction.com>

[2] <http://www.architecturalrecord.com>

[3] <http://www.arcspace.com>

[4] <http://www.arkiblog.org>

[5] <http://www.arkitera.com>

[6] <http://www.boyutpedia.com>

[7] <http://www.dezeen.com>

[8] <http://www.fosterandpartners.com>

[9] <http://www.mimarist.com>

[10] <http://www.mimdap.org>

[11] <http://www.yapi.com.tr>

[12] <http://www.yenimimar.com>

[13] <http://www.wikipedia.org>

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 26.07.1981

Doğum yeri Kütahya

Lise 1996-1999 Beşiktaş Atatürk Anadolu Lisesi

Lisans 1999-2005 Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans 2005-2009 Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı

Çalıştığı kurum(lar)

2006-2007 Sanlı Mimarlık.

2008-devam ediyor Tabanlıoğlu Mimarlık